

**Isidore de Séville, *Etymologiae* 1, *De grammatica*.
Les éditions d'Arevalo et de Lindsay: une comparaison**

Les différences entre les deux textes sont en gras. Les additions par rapport à l'autre éditon sont soulignées ; par exemple, lorsque Lindsay ajoute *enim*, absent du texte d'Arevalo, *enim* est souligné.

Je n'indique pas les différences formelles, telle assimilation (Arevalo utilise les formes avec assimilation, *compono*, Lindsay, sans assimilation, *conpono*).

Je signale les modifications importantes du texte de la part d'Arevalo par (!).

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>I De disciplina et arte</p> <p>1. Disciplina a discendo nomen accepit; unde et scientia dici potest. Nam scire dictum a discere, quia nemo nostrum scit, nisi qui discit. Aliter dicta disciplina, quia discitur plena.</p> <p>2. Ars vero dicta est, quod artis praeceptis regulisque consistat. Alii dicunt a Graecis hoc tractum esse vocabulum ἀπο τῆς ἀρετῆς, id est, a virtute, quam scientiam vocaverunt.</p> <p>3. Inter artem et disciplinam Plato et Aristoteles differentiam esse voluerunt, dicentes artem esse in iis quae se et aliter habere possunt; disciplinam vero esse quae de iis agit quae aliter evenire non possunt. Nam quando veris disputationibus, aliquid disseritur, disciplina erit; quando aliquid verisimile atque opinabile tractatur, nomen artis habebit.</p> <p>II. De septem liberalibus artibus</p> <p>1. Disciplinae liberalium artium septem sunt. Prima, grammatica, id est, loquendi peritia. Secunda, rhetorica, quae propter nitorem et copiam eloquentiae suae maxime in civilibus quaestionibus necessaria existimatur. Tertia, dialectica cognomento logica, quae disputationibus subtilissimis vera secernit a falsis.</p> <p>2. Quarta, arithmetica, quae continet numerorum causas, et divisiones. Quinta, musica, quae in carminibus cantibusque consistit.</p> <p>Sexta, Geometria, quae mensuras dimensionesque complectitur. Septima, astronomia, quae continet legem astrorum.</p> <p>III. De litteris communibus</p> <p>1. Primordia grammaticae artis litterae communes existunt quas librarii et calculatores sequuntur, quorum disciplina velut quaedam grammaticae artis infantia est. Unde et eam Varro litterationem vocat. Litterae autem sunt indices rerum, signa verborum, quibus tanta vis est, ut nobis dicta absentium sine voce loquantur. Verba</p>	<p>I. De disciplina et arte</p> <p>1. Disciplina a discendo nomen accepit: unde et scientia dici potest. Nam scire dictum a discere, quia nemo nostrum scit, nisi qui discit. Aliter dicta disciplina, quia discitur plena.</p> <p>2. Ars vero dicta est, quod artis praeceptis regulisque consistat. Alii dicunt a Graecis hoc tractum esse vocabulum ἀπο τῆς ἀρετῆς, id est a virtute, quam scientiam vocaverunt.</p> <p>3. Inter artem et disciplinam Plato et Aristoteles hanc differentiam esse voluerunt, dicentes artem esse in his quae se et aliter habere possunt; disciplina vero est, quae de his agit quae aliter evenire non possunt. Nam quando veris disputationibus aliquid disseritur, disciplina erit: quando aliquid verisimile atque opinabile tractatur, nomen artis habebit.</p> <p>II. De septem liberalibus disciplinis</p> <p>1. Disciplinae liberalium artium septem sunt. Prima grammatica, id est loquendi peritia. Secunda rhetorica, quae propter nitorem et copiam eloquentiae suae maxime in civilibus quaestionibus necessaria existimatur. Tertia dialectica cognomento logica, quae disputationibus subtilissimis vera secernit a falsis.</p> <p>2. Quarta arithmetica, quae continet numerorum causas et divisiones. Quinta musica, quae in carminibus cantibusque consistit.</p> <p>3. Sexta geometrica, quae mensuras terrae dimensionesque complectitur. Septima astronomia, quae continet legem astrorum.</p> <p>III. De litteris communibus</p> <p>1. Primordia grammaticae artis litterae communes existunt, quas librarii et calculatores sequuntur. Quarum disciplina velut quaedam grammaticae artis infantia est; unde et eam Varro litterationem vocat. Litterae autem sunt indices rerum, signa verborum, quibus tanta vis est, ut nobis dicta absentium sine voce loquantur. Verba</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>enim per oculos, non per aures, introducunt?</p> <p>2. Usus litterarum reptus est propter memoriam rerum. Nam, ne oblivione fugiant, litteris alligantur. In tanta enim rerum varietate, nec disci audiendo poterant omnia, nec memoria contineri.</p> <p>3. Litterae autem dictae, quasi legiterae, quod iter legentibus praestent, vel quod in legendo iterentur.</p> <p>4. Litterae Latinae et Graecae ab Hebraeis videntur exortae. Apud illos enim prius dictum est aleph; deinde ex simili enuntiatione apud Graecos tractum est alpha; idem apud Latinos a. Translator enim ex simili sono alterius linguae litteram condidit ut nosse possimus, linguam Hebraicam omnium linguarum et litterarum esse matrem. Sed Hebraei viginti duobus elementis litterarum secundum Veteris Testamenti libros utuntur; Graeci vero viginti quatuor; Latini, inter utramque linguam progredientes, viginti tria elementa habent.</p> <p>5. Hebraeorum litteras a Lege coepisse per Moysen, Syrorum autem et Chaldaeorum per Abraham. Unde cum Hebraeis, et numero, et sono concordant, solis characteribus discrepant. Aegyptiorum litteras Isis regina, Inachi filia, de Graecia veniens in Aegyptum, reperit, et Aegyptiis tradidit. Apud Aegyptios autem alias habuisse litteras sacerdotes dicunt, alias vulgus; sacerdotales ιερας, vulgares πανδημους. Graecarum litterarum usum primi Phoenices invenerunt, unde et Lucanus: Phoenices primi famae si creditur ausi Mansuram rudibus vocem signare figuris.</p> <p>6. Hinc est quod et Phoeniceo colore librorum capita scribuntur, quia ab ipsis litterae initium habuerunt. Cadmus Agenoris filius Graecas litteras a Phoenice in Graeciam septemdecim primus attulit: $\alpha, \beta, \gamma, \delta, \epsilon, \zeta, \iota, \kappa, \lambda, \mu, \nu, \omicron, \pi, \rho, \sigma, \tau, \phi$. His Palamedes Troiano bello tres adiecit: η, χ, ω. Post quem Simonides Melicus tres alias adiecit: θ, ψ, ξ.</p> <p>7. Y litteram Pythagoras Samius ad exemplum vitae humanae primus formavit; cuius virgula subterior primam aetatem significat; incertam quippe et quae adhuc se nec vitiis nec virtutibus dedit. Bivium autem, quod superest, ab adolescentia incipit; cuius dextera pars ardua est, sed ad beatam vitam tendens; sinistra faciliior, sed ad labem, interitumque deducens. De qua sic Persius ait: Et tibi quae Samios deduxit littera ramos,</p>	<p>enim per oculos non per aures introducunt.</p> <p>2. Usus litterarum reptus propter memoriam rerum. Nam ne oblivione fugiant, litteris alligantur. In tanta enim rerum varietate nec disci audiendo poterant omnia, nec memoria contineri.</p> <p>3. Litterae autem dictae quasi legiterae, quod iter legentibus praestent, vel quod in legendo iterentur.</p> <p>4. Litterae Latinae et Graecae ab Hebraeis videntur exortae. Apud illos enim prius dictum est aleph, deinde ex simili enuntiatione apud Graecos tractum est alpha, inde apud Latinos A. Translator enim ex simili sono alterius linguae litteram condidit, ut nosse possimus linguam Hebraicam omnium linguarum et litterarum esse matrem. Sed Hebraei viginti duo elementa litterarum secundum Veteris Testamenti libros utuntur; Graeci vero viginti quattuor. Latini enim inter utramque linguam progredientes viginti tria elementa habent.</p> <p>5. Hebraeorum litteras a Lege coepisse per Moysen: Syrorum autem et Chaldaeorum per Abraham. Unde et cum Hebraeis et numero et sono concordant, solis characteribus discrepant. Aegyptiorum litteras Isis regina, Inachis filia, de Graecia veniens in Aegyptum, repperit et Aegyptiis tradidit. Apud Aegyptios autem alias habuisse litteras sacerdotes, alias vulgus; sacerdotales ιερας, πανδημους vulgares. Graecarum litterarum usum primi Phoenices invenerunt; unde et Lucanus: Phoenices primi, famae si creditur, ausi mansuram rudibus vocem signare figuris.</p> <p>6. Hinc est quod et Phoeniceo colore librorum capita scribuntur, quia ab ipsis litterae initium habuerunt. Cadmus Agenoris filius Graecas litteras a Phoenice in Graeciam decem et septem primus attulit; A, B, Γ, Δ, E, Z, I, K, Λ, M, N, O, Π, P, C, T, Φ. His Palamedes Troiano bello tres adiecit H, X, Ω. Post quem Simonides Melicus tres alias adiecit Ψ, Ξ, Θ.</p> <p>7. Y litteram Pythagoras Samius ad exemplum vitae humanae primus formavit; cuius virgula subterior primam aetatem significat, incertam quippe et quae adhuc se nec vitiis nec virtutibus dedit. Bivium autem, quod superest, ab adolescentia incipit: cuius dextra pars ardua est, sed ad beatam vitam tendens: sinistra faciliior, sed ad labem interitumque deducens. De qua sic Persius ait: Et tibi qua Samios deduxit littera ramos,</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>Surgentem dextro monstravit limite callem.</p> <p>8. Quinque autem esse apud Graecos mysticas litteras. Prima Y, quae humanam vitam significat, de qua nunc diximus. Secunda Θ, quae mortem significat. Nam iudices eandem litteram theta apponebant ad eorum nomina quos supplicio afficiebant. Et dicitur theta ἀπὸ τοῦ θανάτου, id est, a morte. Unde, et habet per medium telum, id est, mortis signum. De qua quidam sic ait: O multum ante alias infelix littera theta!</p> <p>9. Tertia T, figuram demonstrans Dominicae crucis: unde, et Hebraice SIGNUM interpretatur; de qua dictum est, in Ezechiele, angelo: Transi per mediam Ierusalem, et signa thau in frontes virorum gementium, et dolentium. Reliquas vero duas, summam, et ultimam sibi vindicat Christus. Ipse enim principium, ipse finis, dicens: Ego sum alpha et ω: concurrentibus enim in se invicem alpha ad ω usque devolvitur, et rursus ω ad alpha replicatur: ut ostenderet in se Dominus, et initii decursum ad finem, et finis decursum ad initium.</p> <p>10. Omnes autem litterae apud Graecos et verba componunt et numeros faciunt. Nam alpha littera apud eos vocatur in numeris unum; ubi autem scribunt beta, vocantur duo; ubi scribunt gamma, vocantur in numeris ipsorum tria; ubi scribunt delta, vocantur quatuor, et sic omnes litterae apud eos numeros habent.</p> <p>11. Latini autem numeros ad litteras non computant, sed sola verba componunt.</p>	<p>surgentem dextro monstravit limite callem.</p> <p>8. Quinque autem esse apud Graecos mysticas litteras. Prima Y, quae humanam vitam significat, de qua nunc diximus. Secunda Θ, quae mortem significat. Nam iudices eandem litteram Θ adponebant ad eorum nomina, quos supplicio afficiebant. Et dicitur Theta ἀπὸ τοῦ θανάτου, id est a morte. Unde et habet per medium telum, id est mortis signum. De qua quidam: O multum ante alias infelix littera theta.</p> <p>9. Tertia T figuram demonstrans Dominicae crucis, unde et Hebraice signum interpretatur. De qua dictum est in Ezechielo angelo: Transi per medium Ierusalem, et signa thau in frontes virorum gementium et dolentium. Reliquas vero duas summam et ultimam sibi vindicat Christus. Ipse enim principium, ipse finis, dicens Ego sum A et Ω. Concurrentibus enim in se invicem A ad Ω usque devolvitur, et rursus Ω ad A replicatur, ut ostenderet in se Dominus et initii decursum ad finem et finis decursum ad initium.</p> <p>10. Omnes autem litterae apud Graecos et verba componunt et numeros faciunt. Nam Alpha littera apud eos vocatur in numeris unum. Ubi autem scribunt Beta, vocatur duo; ubi scribunt Gamma, vocatur in numeris ipsorum tres; ubi scribunt Delta, vocatur in numeris ipsorum quattuor; et sic omnes litterae apud eos numeros habent.</p> <p>11. Latini autem numeros ad litteras non computant, sed sola verba componunt, <u>excepto I et X littera, quae et figura crucem significat et in numero decem demonstrat.</u></p>
<p>IV. De litteris Latinis</p> <p>1. Latinas litteras Carmentis nympha prima Italis tradidit. Carmentis autem dicta, quia carminibus futura canebat. Caeterum proprie vocata Nicostrata.</p> <p>2. Litterae autem aut sunt communes aut liberales. Communes dictae, quia multi eis utuntur in communi, ut in scribendo et legendo. Liberales, quia eas tantum illi noverunt qui libros conscribunt recteque loquendi dictandique rationem noverunt.</p> <p>3. Litterarum duplex modus est; dividuntur enim principaliter in duas partes, in vocales et consonantes: vocales sunt quae directo hiatu faucium sine ulla collisione varie emittuntur. Et dictae vocales, quod per se vocem impleant, et per se syllabam faciant, nulla adhaerente consonantes. Consonantes sunt quae diverso motu linguae vel impressione labiorum</p>	<p>IV. De litteris latinis</p> <p>1. Latinas litteras Carmentis nympha prima Italis tradidit. Carmentis autem dicta, quia carminibus futura canebat. Ceterum proprie vocata est Nicostrate.</p> <p>2. Litterae autem aut communes sunt aut liberales. Communes dictae, quia multi eas in commune utuntur, ut scribere et legere. Liberales, quia eas tantum illi noverunt, qui libros conscribunt recteque loquendi dictandique rationem noverunt.</p> <p>3. Litterarum duplex modus est: dividuntur enim principaliter in duas partes, in vocales et consonantes. Vocales sunt quae directo hiatu faucium sine ulla collisione varie emittuntur. Et dictae vocales, quod per se vocem impleant, et per se syllabam faciant nulla adhaerente consonante. Consonantes sunt, quae diverso motu linguae vel inpressione labiorum efficiuntur. Et vocatae</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>efficiuntur. Et vocatae consonantes, quia per se non sonant, sed iunctis vocalibus consonant.</p> <p>4. Hae in duabus partibus dividuntur: in semivocalibus, et in mutis. Semivocales dictae, eo quod quiddam semis de vocalibus habeant. Ab E quippe vocali incipiunt, et desinunt in naturalem sonum. Mutae autem dictae, quia nisi subiectis sibi vocalibus nequaquam erumpunt. Si enim eis extremum vocalis detraxeris sonum, inclusum litterae murmur sonabit. Vocales autem, et semivocales, et mutae, a veteribus sonae, et semisonae, et insonae dictae.</p> <p>5. Inter vocales autem apud grammaticos i et u, varias habent significationes.</p> <p>6. Nam modo vocales, modo semivocales, modo mediae sunt. Vocales ideo sunt, quia solae positae syllabas faciunt, et aliis consonantibus coniunguntur. Consonantes habentur ideo, quia interdum habent post se vocales in eisdem syllabis constitutas, ut Iuno, vates, et habentur pro consonantibus.</p> <p>7. Mediae autem idcirco dicuntur, quoniam naturaliter solae medium sonum habent, ut illius, unius. Coniunctae aliis pinguius sonant, ut Ianus, vanus. Solae enim aliter sonant, aliter iunctae. I vero propterea interdum duplex dicitur, quia quotiescunque inter duas vocales invenitur, pro duabus consonantibus habetur, ut Troia. Geminatur enim ibi sonus eius.</p> <p>8. U quoque littera proinde interdum est nihil, quia alicubi, nec consonans est, ut quis. Vocalis enim non est, quia i sequitur; consonans non est, quia q praecedit. Ideoque quando nec vocalis, nec consonans est, sine dubio nihil est. Eadem et digamma a Graecis vocatur, quando sibimet aliisque vocalibus iungitur; quae ideo digamma dicitur, quia duplex est instar F litterae, quae duplex gamma habet; ad cuius similitudinem coniunctas vocales digamma appellari grammatici voluerunt, ut votum, virgo.</p> <p>9. Inter semivocales autem quaedam liquidae dicuntur, quia interdum in una syllaba postpositae aliis consonantibus deficiunt, et a metro excluduntur. Ex quibus duae apud Latinos liquescunt, l et r, ut fragor et flatus. Reliquae m et n apud Graecos liquescunt, ut Mnestheus.</p> <p>10. Decem et septem autem Latinis litteris vetus scriptura constabat. Unde et legitimae nominantur, illa ratione scilicet, vel quod ab e vocali incipiunt, et in mutum sonum desinunt, ut sunt semivocales (!), vel quod a suo sono</p>	<p>consonantes quia per se non sonant, sed iunctis vocalibus consonant.</p> <p>4. Haec in duabus partibus dividuntur: in semivocalibus et in mutis. Semivocales dictas eo, quod quiddam semis de vocalibus habeant. Ab E quippe vocali incipiunt, et desinunt in naturalem sonum ut F, L, M et ceterae. Mutae autem dictae, quia nisi subiectis sibi vocalibus nequaquam erumpunt. Si enim eis extremum vocalis detraxeris sonum, inclusum litterae murmur sonabit ut B, G, D et ceterae. Vocales autem et semivocales et mutas a veteribus sonas et semisonas et insonas dictas.</p> <p>5. Inter vocales autem I et U apud Grammaticos varias habent significationes.</p> <p>6. Nam modo vocales sunt, modo semivocales, modo mediae sunt. Vocales ideo sunt, quia solae positae syllabas faciunt et aliis consonantibus coniunguntur. Consonantes ideo habentur, quia interdum habent post se vocales in hisdem syllabis constitutas, ut Ianus, vates, et habentur pro consonantibus.</p> <p>7. Mediae autem idcirco dicuntur, quoniam naturaliter solae medium sonum habent, ut illius, unius. Coniunctae aliis pinguius sonant, ut Ianus, vanus. Solae enim aliter sonant, aliter iunctae. I vero propterea interdum duplex dicitur, quia quotiescumque inter duas vocales invenitur, pro duabus consonantibus habetur, ut Troia. Geminatur enim ibi sonus eius.</p> <p>8. V quoque littera proinde interdum nihil est, quia alicubi nec vocalis nec consonans est, ut quis. Vocalis enim non est, quia I sequitur; consonans non est, quia Q praecedit. Ideoque quando nec vocalis, nec consonans est, sine dubio nihil est. Eadem et digammon a Graecis vocatur, quando sibimet aliisque vocalibus iungitur: quae ideo digammon dicitur, quia duplex est instar F litterae, quae duplicem Gammam habet, ad cuius similitudinem coniunctas vocales digammon appellari grammatici voluerunt, ut votum, virgo.</p> <p>9. Inter semivocales autem quaedam liquidae dicuntur propterea, quia interdum in una syllaba postpositae aliis consonantibus deficiunt et a metro excluduntur. Ex quibus duae apud Latinos liquescunt L et R, ut fragor, flatus. Reliquae M et N apud Graecos liquescunt: ut Mnestheus.</p> <p>10. Decem et septem autem Latinis litteris vetus scriptura constabat. Unde et legitimae nominantur illa ratione, scilicet vel quod ab E vocali incipiunt et in mutum sonum desinunt, ut sunt consonantes, vel quod a suo sono incipiunt</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>incipiunt, et in vocalem e desinunt, ut sunt mutae.</p> <p>11. H autem littera pro sola aspiratione adiecta est postea. Unde et a plerisque aspiratio putatur esse, non littera; quae proinde aspirationis nota dicitur, quia vocem elevat. Aspiratio enim est sonus uberius elatus, cui contraria est prosodia, sonus aequaliter flexus.</p> <p>12. K litteram Salvius ludimagister prius Latinis adiecit, ut in sono discrimen faceret duarum litterarum c et q; quae ideo supervacua dicitur, quia exceptis kalendis superflua iudicatur: per c enim universa exprimimus.</p> <p>13. Q litteram nec Graeci resonant, nec Hebraei; exceptis enim Latinis, hanc nulla alia lingua habet. Haec prius non erat. Unde et ipsa supervacua est vocata, quia per c cuncta veteres scripserunt.</p> <p>14. X littera usque ad Augusti tempus nondum apud Latinos erat; sed pro ea c et s scribebant; unde et duplex vocatur, quia pro c et s ponitur; unde et ex eisdem litteris compositum nomen habet.</p> <p>15. A Graecis duas litteras mutuavit Latinitas, y et z, propter nomina, scilicet, Graeca. Et haec apud Romanos usque ad Augusti tempus non scribebantur; sed pro z duo ss ponebant, ut hilarissat; pro y vero u scribebant.</p> <p>16. Unicuique autem litterae tria accidunt: nomen, quomodo vocetur; figura, quo caractere signetur; potestas, quae vocalis, quae consonans habeatur. A quibusdam et ordo adicitur, quae praecedat, quae sequatur, ut a prior sit, sequens b. A autem in omnibus gentibus ideo prima est litterarum, pro eo quod ipsa prior nascentibus vocem aperiat.</p> <p>17. Nomina autem litterarum gentes ex sono propriae linguae dederunt, notatis oris sonis atque discretis. Nam postquam eas animadverterunt, et nomina illis et figuras imposuerunt: figuras autem partim ex placito, partim ex sono litterarum formaverunt, ut puta i, et o, quarum uni sicut exilis sonus, ita tenuis virgula; alterius pinguis sonus, sicut et plena figura. Potestatem autem natura, voluntas ordinem dedit.</p> <p>18. Inter figuras litterarum et apicem veteres distinxerunt (!): apicem dictum pro eo quod longe sit a pedibus, et in cacumine litterarum apponitur. Est enim linea iacens super litteram aequaliter ducta. Figura autem, qua tota littera</p>	<p>et in vocalem E desinunt, ut sunt mutae et sunt A, B, C, D, E, F, G, I, L, M, N, O, P, R, S, T et U.</p> <p>11. H autem littera pro sola aspiratione adiecta postea est. Unde et a plerisque aspiratio putatur esse, non littera, quae proinde aspirationis nota dicitur, quia vocem elevat. Aspiratio enim est sonus uberius elatus, cuius contraria est prosodia, sonus aequaliter flexus.</p> <p>12. K litteram Salvius ludimagister primus Latinis adiecit, ut in sono discrimen faceret duarum litterarum C et Q; quae ideo supervacua dicitur, quia exceptis Kalendis superflua iudicatur: per C enim universa exprimimus.</p> <p>13. Q litteram nec Graeci resonant, nec Hebraei. Exceptis enim Latinis hanc nulla alia lingua habet. Haec prius non erat. Unde et ipsa supervacua est vocata quia per C cuncta veteres scripserunt.</p> <p>14. X littera usque ad Augusti tempus nondum apud Latinos erat, et digne hoc tempore, quo Christi nomen innotuit, quod per eam, quae crucis signum figurat, scriptitatur, sed pro ea C et S scribebant, unde et duplex vocatur, quia pro C et S ponitur, unde et ex eisdem litteris compositum nomen habet.</p> <p>15. A Graecis autem duas litteras mutuavit Latinitas, Y et Z, propter nomina scilicet Graeca, et haec apud Romanos usque ad Augusti tempus non scribebantur, sed pro Z duas S ponebant, ut hilarissat; pro Y vero I scribebant.</p> <p>16. Unicuique autem litterae tria accidunt: nomen, quomodo vocetur; figura, quo caractere signetur; potestas, quae vocalis, quae consonans habeatur. A quibusdam et ordo adicitur, id est quae praecedit, quae sequitur, ut A prior sit, subsequens B. A autem in omnibus gentibus ideo prior est litterarum, pro eo quod ipsa prior nascentibus vocem aperiat.</p> <p>17. Nomina autem litterarum gentes ex sono propriae linguae dederunt notatis oris sonis atque discretis. Nam postquam eas animadverterunt, et nomina illis et figuras inposuerunt: figuras autem partim ex placito, partim ex sono litterarum formaverunt: ut puta I et O, quarum uni sicut exilis sonus, ita tenuis virgula, alterius pinguis sonus, sicut et plena figura. Potestatem autem natura dedit, voluntas ordinem et apicem.</p> <p>18. Inter figuras litterarum et apicem veteres dixerunt, apicem dictum propter quod longe sit a pedibus, et in cacumine litterae adponatur. Est enim linea iacens super litteram aequaliter ducta. Figura autem, qua tota littera scribitur.</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>scribitur.</p> <p>V. De grammatica</p> <p>1. Grammatica est scientia recte loquendi, et origo et fundamentum liberalium litterarum. Haec in disciplinis post litteras communes inventa est, ut iam qui didicerunt litteras per eam recte loquendi rationem sciant. Grammatica autem a litteris nomen accepit: γράμματα enim Graeci litteras vocant.</p> <p>2. Ars vero dicta est, quod artis praeceptis regulisque consistat. Alii dicunt a Graecis hoc tractum esse vocabulum ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, id est, a virtute, quam scientiam vocaverunt.</p> <p>3. Oratio dicta quasi oris ratio; nam orare est loqui, et dicere. Est autem oratio contextus verborum cum sensu. Contextus autem sine sensu non est oratio, quia non est oris ratio. Oratio autem plena est, sensu, voce et littera.</p> <p>4. Divisiones autem Grammaticae artis a quibusdam triginta dinumerantur, id est: partes orationis octo, vox articulata, littera, syllaba, pedes, accentus, positurae, notae, orthographia, analogia, etymologia, glossae, differentiae, barbarismi, soloecismi, vitia, metaplasmata, schemata, tropi, prosa, metra, fabulae, historiae.</p> <p>VI. De partibus orationis</p> <p>1. Partes orationis primus Aristoteles duas tradidit, nomen et verbum. Deinde Donatus octo definivit. Sed omnes ad illa duo principalia revertuntur, hoc est, ad nomen et verbum, quae significant personam et actum. Reliquae appendices sunt, et ex his originem trahunt.</p> <p>2. Nam pronomen ex nomine nascitur, cuius officio fungitur, ut orator ille. Adverbium de nomine nascitur, ut doctus, docte. Participium de nomine, et verbo, ut lego, legens. Coniunctio vero, et praepositio, vel interiectio in complexum istarum cadunt. Ideo, et nonnulli quinque partes definierunt, quia istae superfluae sunt.</p> <p>VII. De nomine</p> <p>1. Nomen dictum quasi notamen, quod nobis vocabulo suo res notas efficiat. Nisi enim nomen scieris, cognitio rerum perit. Propria nomina dicta, quia specialia sunt: unius enim tantum personam significant. Species propriorum nominum quatuor: praenomen, nomen, cognomen, agnomen. Praenomen dictum, eo quod nomini praeponatur, ut Lucius, Quintus.</p> <p>2. Nomen vocatum, quia notat genus, ut Cornelius; Cornelii enim omnes in eo genere.</p>	<p>V. De grammatica</p> <p>1. Grammatica est scientia recte loquendi, et origo et fundamentum liberalium litterarum. Haec in disciplinis post litteras communes inventa est, ut iam qui didicerant litteras per eam recte loquendi rationem sciant. Grammatica autem a litteris nomen accepit. Γράμματα enim Graeci litteras vocant.</p> <p>2. Ars vero dicta est, quod artis praeceptis regulisque consistat. Alii dicunt a Graecis hoc tractum esse vocabulum ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, id est a virtute, quam scientiam vocaverunt.</p> <p>3. Oratio dicta quasi oris ratio. Nam orare est loqui et dicere. Est autem oratio contextus verborum cum sensu. Contextus autem sine sensu non est oratio, quia non est oris ratio. Oratio autem plena est sensu, voce et littera.</p> <p>4. Divisiones autem grammaticae artis a quibusdam triginta dinumerantur, id est, partes orationis octo: vox articulata, littera, syllaba, pedes, accentus, positurae, notae, orthographia, analogia, etymologia, glossae, differentiae, barbarismi, soloecismi, vitia, metaplasmata, schemata, tropi, prosa, metra, fabulae, historiae.</p> <p>VI. De partibus orationis</p> <p>1. Partes orationis primus Aristoteles duas tradidit, nomen et verbum; deinde Donatus octo definivit. Sed omnes ad illa duo principalia revertuntur, id est, ad nomen et verbum, quae significant personam et actum. Reliquae appendices sunt et ex his originem trahunt.</p> <p>2. Nam pronomen ex nomine nascitur, cuius officio fungitur, ut orator ille. Adverbium de nomine nascitur, ut doctus, docte. Participium de nomine et verbo, ut lego, legens. Coniunctio vero et praepositio vel interiectio in complexu istarum cadunt. Ideo et nonnulli quinque partes definierunt, quia istae superfluae sunt.</p> <p>VII. De nomine</p> <p>1. Nomen dictum quasi notamen, quod nobis vocabulo suo res notas efficiat. Nisi enim nomen scieris, cognitio rerum perit. Propria nomina dicta quia specialia sunt. Unius enim tantum personam significant. Species propriorum nominum quattuor sunt: praenomen, nomen, cognomen, agnomen. Praenomen dictum eo, quod nomini praeponitur, ut Lucius, Quintus.</p> <p>2. Nomen vocatum, quia notat genus, ut Cornelius. Cornelii enim omnes in eo genere.</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>Cognomen, quia nomini coniungitur, ut Scipio; agnomen vero, quasi accidens nomen, ut Metellus Creticus, quia Cretam subegit. Extrinsicus enim venit agnomen ab aliqua ratione. Cognomentum autem vulgo dictum, eo quod nomini cognitionis causa superadiiciatur, sive quod cum nomine est.</p> <p>3. Appellativa nomina inde vocantur, quia communia sunt, et in multorum significatione consistunt. Haec in viginti octo species dividuntur, ex quibus corporalia dicta, quia vel videntur, vel tanguntur, ut coelum, terra.</p> <p>4. Incorporalia, quia carent corpore; unde nec videri nec tangi possunt, ut veritas, iustitia.</p> <p>5. Generalia, quia multarum rerum sunt, ut animal; nam et homo, et equus, et avis animal sunt.</p> <p>6. Specialia, quia partem demonstrant, ut homo, species enim animalium homo.</p> <p>7. Principalia, quia primam positionem habent, nec aliunde nascuntur, ut mons, fons.</p> <p>8. Derivativa, eo quod ex alio nomine deducuntur, ut a monte montanus.</p> <p>9. Diminutiva, quia minuunt sensum, ut Graeculus, scholasticulus.</p> <p>10. Sono diminutiva, quia sic sonant sicut diminutiva, sed intellectu principalia sunt, ut fabula, tabula.</p> <p>11. Tota Graeca, quia ex toto Graece declinantur, ut Callisto. Sic enim et Graecus et Latinus dicit.</p> <p>12. Tota Latina, quia ex toto in Latinum vertuntur; Graecus dicit Odysseus, Latinus Ulysses.</p> <p>13. Media dicta, quia ex parte Graeca sunt, et ex parte Latina. Eadem, et notha, quia corrumpunt ultimas syllabas manentibus prioribus, ut apud Graecos, Alexandros, Menandros; apud nos vero Alexander, Menander. Dicta autem notha quemadmodum nothus dicitur quisquis de dispari genere nascitur.</p> <p>14. Synonyma, hoc est, plurinomina, eo quod sit in pluribus nominibus significatio una, ut terra, humus, tellus. Idem enim sunt omnia.</p> <p>15. Homonyma, hoc est, uninomina, eo quod sit in uno nomine, significatio plurima, ut tumulus, nunc mons brevis, nunc tumens tellus, nunc sepulchrum. Est enim in uno nomine significatio diversa.</p> <p>16. Relativa dicta, eo quod ad aliam referantur personam, ut magister, pater, dominus.</p> <p>17. Illa autem quae dicuntur ad aliquid aliqua se habentia, a contraria significatione dicta sunt, ut dexter. Dicit enim dexter non potest,</p>	<p>Cognomen, quia nomini coniungitur, ut Scipio. Agnomen vero quasi accedens nomen, ut Metellus Creticus, quia Cretam subegit. Extrinsicus enim venit agnomen ab aliqua ratione. Cognomentum autem vulgo dictum eo, quod nomini cognitionis causa superadiiciatur, sive quod cum nomine est.</p> <p>3. Appellativa nomina inde vocantur, quia communia sunt et in multorum significatione consistunt. Haec in viginti octo species dividuntur, ex quibus corporalia dicta, quia vel videntur vel tanguntur, ut caelum, terra.</p> <p>4. Incorporalia, quia carent corpus; unde nec videri nec tangi possunt, ut veritas, iustitia.</p> <p>5. Generalia, quia multarum rerum sunt, ut animal. Nam et homo et equus et avis animal sunt.</p> <p>6. Specialia, quia partem demonstrant, ut homo. Species enim animalium homo.</p> <p>7. Principalia, quia primam positionem habent, nec aliunde nascuntur, ut mons, fons.</p> <p>8. Derivativa eo, quod ex alio nomine deducantur, ut a monte montanus.</p> <p>9. Diminutiva, quia minuunt sensum, ut Graeculus, scholasticulus.</p> <p>10. Sono diminutiva, quia sic sonant sicut diminutiva, sed intellectu principalia sunt, ut tabula, fabula.</p> <p>11. Tota Graeca, quia ex toto Graece declinantur, ut Callisto. Sic enim et Graecus et Latinus dicit.</p> <p>12. Tota Latina, quia ex toto in Latinum vertuntur. Graecus dicit Odysseus, Latinus Ulixes.</p> <p>13. Media dicta quia ex parte Graeca sunt, ex parte Latina. Eadem et notha, quia corrumpunt ultimas syllabas manentibus prioribus, ut apud Graecos Alexandros, Menandros; apud nos Alexander, Menander. Dicta autem notha, quemadmodum nothus dicitur quisquis de dispari genere nascitur.</p> <p>14. Synonyma, hoc est plurinomia, eo quod sit in pluribus nominibus significatio una, ut terra, humus, tellus. Idem enim sunt omnia.</p> <p>15. Homonyma, hoc est uninomia, eo quod sit in uno nomine significatio plurima, ut tumulus, nunc mons brevis, nunc tumens tellus, nunc sepulchrum. Est enim in uno nomine significatio diversa.</p> <p>16. Relativa dicta eo, quod ad aliam referantur personam, ut magister, dominus, pater.</p> <p>17. Illa autem quae dicuntur ad aliquid qualiter se habentia, a contraria significatione dicta sunt, ut dexter. Dicit enim dexter non potest, nisi</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>nisi sinister fuerit.</p> <p>18. Porro qualitatis nomina ex eo dicta, quia per ea qualis quisque sit ostenditur, ut sapiens, formosus, dives.</p> <p>19. Quantitatis, quia mensura trahuntur, ut longus, brevis.</p> <p>20. Patronymica dicuntur, eo quod trahuntur a patribus, ut Tydides, Tydei filius, Aeneades, Aeneae filius; quamvis, et a matribus, et a maioribus ducantur.</p> <p>21. Ctetica, id est, possessiva, a possessione, ut Evandrius ensis.</p> <p>22. Epitheta, quae Latine adiectiva, vel superposita appellantur, eo quod ad implendam sui significationem nominibus adiciantur, ut magnus, doctus. Adicis ea personis, ut magnus Philosophus, doctus homo, et plenus est sensus.</p> <p>23. Actualia ab actu descendunt, ut rex, dux, cursor, nutrix, orator. Gentis a gente veniunt, ut Graecus, Romanus.</p> <p>24. Patriae a patria descendunt, ut Atheniensis, Thebanus. Loci a loco, ut suburbanus.</p> <p>25. Verbalia dicuntur, quia de verbo nascuntur, ut lector.</p> <p>Participalia, quae sic sonant, sicut participia, ut clemens, prudens.</p> <p>26. Verbis similia, a verbi similitudine dicta, ut contemplator. Nam et verbum est imperativi modi, futuri temporis; et nomen, quia casum (!) recipit. Hae omnes species a nominum appellatione descendunt.</p> <p>27. Secunda pars, nominis comparatio. Comparatio dicta, quia ex alterius comparatione alterum praefert. Cuius gradus tres sunt: positivus, comparativus, et superlativus. Positivus dictus, quia primus ponitur in comparationis gradu, ut doctus. Comparativus ab eo, quod comparatus positivo, praefertur illi, ut doctior: plus enim novit quam doctus. Superlativus, eo quod comparativo superferatur, ut doctissimus: plus enim scit quam doctior.</p> <p>28. Genera dicta sunt, eo quod generent, ut masculinum, femininum. Caetera non sunt genera, sed hoc hominum ratio et auctoritas voluit. Neutrum dictum, quia nec hoc est, nec illud, id est, nec masculinum, nec femininum. Commune dictum, quod duobus generibus nomen unum communicat, ut hic et haec canis.</p> <p>29. Cui contrarium est epicoenum, quia utrumque sexum sub uno genere enuntiat, ut hic piscis. Est enim incerti sexus, quod nec natura, nec oculis discernitur, sed sensus tantum peritia. Omne genus dictum, quia cunctis generibus</p>	<p>sinister fuerit.</p> <p>18. Porro qualitatis nomina ex eo dicta, quia per ea qualis quisque sit ostenditur, ut sapiens, formosus, dives.</p> <p>19. Quantitatis, quia a mensura trahantur, ut longus, brevis.</p> <p>20. Patronymica dicuntur eo, quod trahuntur a patribus, ut Tydides Tydei filius, Aeneius Aeneae filius, quamvis et a matribus et a maioribus ducantur.</p> <p>21. Ctetica, id est possessiva, a possessione, ut Evandrius ensis.</p> <p>22. Epitheta, quae Latine adiectiva vel superposita appellantur, eo quod ad implendam sui significationem nominibus adiciantur, ut magnus, doctus. Adicis ea personis, ut magnus philosophus, doctus homo, et plenus est sensus.</p> <p>23. Actualia ab actu descendunt, ut dux, rex, cursor, nutrix, orator. Gentis a gente veniunt, ut Graecus, Romanus.</p> <p>24. Patriae a patria descendunt, ut Atheniensis, Thebanus. Loci a loco, ut suburbanus. 25. Verbalia dicuntur, quia de verbo nascuntur, ut lector.</p> <p>26. Participalia, quae sic sonant sicut participia, ut legens.</p> <p>Verbis similia, a verbi similitudine dicta, ut contemplator. Nam et verbum est imperativi modi, futuri temporis, et nomen, quia comparationem recipit. Haec omnes species a nominum appellatione descendunt.</p> <p>27. Secunda pars nominis comparatio. Comparatio dicta quia ex alterius comparatione alterum praefert. Cuius gradus tres sunt: positivus, comparativus, et superlativus. Positivus dictus quia primus ponitur in comparationis gradu, ut doctus. Comparativus ab eo, quod comparatus positivo praefertur illi, ut doctior; plus enim novit quam doctus. Superlativus eo, quod comparativo superferatur, ut doctissimus; plus enim scit quam doctior.</p> <p>28. Genera dicta sunt quod generent, ut masculinum et femininum. Cetera nomina non sunt genera, sed hoc nominum ratio et auctoritas voluit. Neutrum dictum quia nec hoc est nec illud, id est nec masculinum nec femininum. Commune dictum quia duobus generibus nomen unum communicat, ut hic et haec canis.</p> <p>29. Cui contrarium est epicoenon, quia utrumque sexum sub uno genere enuntiat, ut hic piscis. Est enim incerti sexus, quod nec natura nec oculis discernitur, sed sensus tantum peritia. Omne genus dictum, quia cunctis generibus servit:</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>servit: masculino, et feminino, neutro, et communi, et omni.</p> <p>30. Numerus vocatus, quia per eum, vel singularia, vel pluralia nomina ostenduntur. Figura, quia, vel simplicia, vel composita sunt.</p> <p>31. Casus a cadendo dicti; per eos enim inflexa nomina variantur, et cadunt. Nominativus casus dictus, quia per eum aliquid nominamus, ut hic magister. Genitivus, quia per eum genus cuiuscunque quaerimus, ut huius magistri filius; vel quod rem significamus, ut huius magistri liber.</p> <p>32. Dativus, quia per eum alicui aliquid nos dare demonstramus, ut da huic magistro. Accusativus, quia per eum aliquem accusamus, ut accuso hunc magistrum. Vocativus, quia per eum aliquem vocamus, ut o magister. Ablativus, quia per eum nos auferre aliquid cuiquam significamus, ut auferam a magistro.</p> <p>33. Hexaptota nomina dicta, quia per sex casus varietates habent, ut est unus. Pentaptota, quod tantum in quinque casibus variantur, ut doctus. Tretraptota, quod tantum in quatuor casibus declinantur, ut latus. Triptota, quod tantum in tribus, ut templum. Diptota, quod tantum in duobus, ut Iuppiter. Monoptota, quod uno tantum casu utuntur, ut frugi.</p>	<p>masculino et feminino, et neutro et communi et omni.</p> <p>30. Numerus vocatus quia per eum vel singularia vel pluralia nomina ostenduntur. Figura, quia vel simplicia vel composita sunt.</p> <p>31. Casus a cadendo dicti; per eos enim inflexa nomina variantur et cadunt. Nominativus casus dictus quia per eum aliquid nominamus, ut hic magister. Genetivus, quia per eum genus cuiuscumque quaerimus, ut huius magistri filius, vel quod rem significamus, ut huius magistri liber.</p> <p>32. Dativus, quia per eum nos dare alicui aliquid demonstramus, ut da huic magistro. Accusativus, quia per eum aliquem accusamus, ut accuso hunc magistrum. Vocativus, quia per eum aliquem vocamus, ut o magister. Ablativus, quia per eum nos auferre aliquid cuiquam significamus, ut aufer a magistro.</p> <p>33. Hexaptota nomina dicta eo, quod per sex casus varietates habent, ut est unus. Pentaptota, quod tantum in quinque casibus variantur, ut doctus. Tetraptota, quod tantum in quattuor casibus declinentur, ut lateris. Triptota, quod tantum in tribus, ut templum. Diptota, quod tantum in duobus, ut Iuppiter. Monoptota, quod uno tantum casu utuntur, ut frugi.</p>
<p>VIII. De pronomine</p> <p>1. Pronomen dictum, quia pro vice nominis ponitur, ne fastidium faciat nomen ipsum, dum iteratur. Nam cum dicimus: Virgilius scripsit Bucolica, addimus pronomen, ipse scripsit et Georgica; sic varietas significationis, et fastidium tollit, et ornatum inducit.</p> <p>2. Pronomina autem aut finita sunt, aut infinita. Finita pronomina dicta, eo quod definiunt certam personam, ut ego. Me enim statim intelligis. Infinita dicuntur, quia non sunt certae personae. De absentibus enim dicuntur et incertis, ut quis, quae, quod. Minus quam finita appellantur, quia commemorationem faciunt notae personae, ut ipse, iste, certum est enim de quo dicitur.</p> <p>3. Possessiva vocantur, eo quod nos aliquid possidere ostendunt; nam dum dico meus, tuus, definitio aliquid meum esse, vel tuum. Relativa dicuntur, quia ad interrogationem referuntur, ut quis est? respondetur, is est. Demonstrativa, eo quod habent demonstrantis significationem. Aliquem enim praesentem his demonstramus, ut hic, haec, hoc, quae tria et articuli nominantur.</p> <p>4. Articuli autem dicti, quod nominibus arctantur, id est, colligantur, ut cum dicimus hic</p>	<p>VIII. De pronomine</p> <p>1. Pronomen dictum, quia pro vice nominis ponitur, ne fastidium faciat nomen ipsud dum iteratur. Nam cum dicimus, Vergilius scripsit Bucolica, addimus pronomen, ipse scripsit Georgica; sic que varietas significationis et fastidium tollit et ornatum inducit.</p> <p>2. Pronomina autem aut finita sunt, aut infinita. Finita pronomina dicta eo, quod definiunt certam personam, ut ego; me enim statim intelligis. Infinita dicuntur, quia non sunt certae personae. De absentibus enim dicitur et incertis, ut quis, quae, quod. Minus quam finita appellantur quia commemorationem faciunt notae personae, ut ipse, iste. Certum est enim de quo dicitur.</p> <p>3. Possessiva vocantur eo, quod aliquid nos possidere ostendunt. Nam dum dico meus, tuus, definitio aliquid meum esse, vel tuum. Relativa dicuntur, quia ad interrogationem referuntur, ut quis est? respondetur, is est. Demonstrativa, eo quod habent demonstrandi significationem. Aliquem enim praesentem his demonstramus, ut hic, haec, hoc: quae tria et articuli nominantur.</p> <p>4. Articuli autem dicti, quod nominibus artantur, id est conligantur, cum dicimus hic</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>orator. Inter articulum autem, et pronomen hoc interest, quod articulus tunc est, cum nomini iungitur, ut hic sapiens. Cum vero non coniungitur, demonstrativum pronomen est, ut hic, et haec, et hoc.</p> <p>5. Omnia autem pronomina, aut primigenia, aut deductiva sunt. Primigenia dicta sunt, quia aliunde originem non trahunt. Haec viginti unum sunt. Finita tria: ego, tu, ille. Infinita septem: quis, qualis, talis, quantus, tantus, quotus, totus. Minus quam finita sex: iste, ipse, hic, is, idem, sui. Possessiva quinque: meus, tuus, suus, noster, vester. Reliqua autem deductiva dicuntur, quia ex illis deducta atque composita existunt, ut quispiam, aliquis, etc.</p> <p>IX. De verbo</p> <p>1. Verbum dictum, eo quod verberato aere sonat, vel quod haec pars frequenter in oratione versetur. Sunt autem verba mentis signa, quibus homines cogitationes suas invicem loquendo demonstrant. Sicut autem nomen significat personam, ita verbum, factum dictumque personae. In persona verbi, agentis et patientis significatio est. Nam scribo agentis personae factum est. Item scribor personae factum indicat, sed eius a quo patimur.</p> <p>2. Verborum genera duo sunt, grammaticorum, atque rhetorum. Grammaticorum in tria cadunt tempora: praeteritum, praesens et futurum, ut, fecit, facit, faciet, Rhetorum autem universa oratio verba dicuntur, veluti, verbis bonis nos cepit, verba bona habuit: ubi non tantum verba quae in tria cadunt tempora, sed universa oratio est. Verborum species sunt formae, modi, coniugationes et genera.</p> <p>3. Formae verborum inde dictae, eo quod nos ad unamquamque rem informant; per has enim ostendimus quid agamus. Nam Meditativa dicta a meditantis sensu, ut lecturio, id est, legere volo. Inchoativa post meditationem ab inchoantis indicio, ut calesco. Frequentativa a saepius agendo, ut lectito, clamito. Formae enim sensum tenent, modi declinationem. Nam nescis quid sit declinatio, nisi prius didiceris quid sit sensus.</p> <p>4. Modi dicti ab eo, quemadmodum sint in suis significationibus. Indicativus modus dicitur, quia significationem indicantis habet, ut lego. Imperativus, quia sonum habet imperantis, ut lege. Optativus, quia per ipsum optamus aliquid agere, ut utinam legerem! Coniunctivus, quia ei coniungitur aliquid ut locutio plena sit: nam quando dicis cum clamem, pendet sensus; quod si</p>	<p>orator. Inter articulum autem et pronomen hoc interest, quod articulus tunc est, quum nomini coniungitur, ut hic sapiens. Cum vero non coniungitur, demonstrativum pronomen est, ut hic et haec et hoc.</p> <p>5. Omnia autem pronomina aut primogenia sunt aut deductiva. Primogenia dicta sunt quia aliunde originem non trahunt. Haec viginti et unum sunt. Finita tria: ego, tu, ille. Infinita septem: quis, qualis, talis, quantus, tantus, quotus, totus. Minus quam finita sex: iste, ipse, hic, is, idem, sui. Possessiva quinque: meus, tuus, suus, noster, vester. Reliqua autem deductiva dicuntur, quia ex istis deducta atque composita existunt, ut quispiam, aliquis, et reliqua.</p> <p>IX. De verbo</p> <p>1. Verbum dictum eo, quod verberato aere sonat, vel quod haec pars frequenter in oratione versetur. Sunt autem verba mentis signa, quibus homines cogitationes suas invicem loquendo demonstrant. Sicut autem nomen significat personam, ita verbum factum dictumque personae. In persona verbi agentis et patientis significatio est. Nam scribo personae factum est. Item scribor personae factum indicat, sed eius a quo patitur.</p> <p>2. Verborum genera duo sunt: grammaticorum atque rhetorum. Grammaticorum in tria cadunt tempora: praeteritum, instans, futurum, ut fecit, facit, faciet. Rhetorum autem universa oratio verba dicuntur veluti, verbis bonis nos cepit, verba bona habuit, ubi non tantum verba, quae in tria cadunt tempora, sed universa oratio est. Verborum species sunt formae, modi, coniugationes, et genera et tempora.</p> <p>3. Formae verborum inde dictae eo, quod nos ad unamquamque rem informant. Per has enim ostendimus quid agamus. Nam Meditativa dicta est a meditantis sensu, ut lecturio, id est legere volo. Inchoativa post meditationem ab inchoantis indicio, ut calesco. Frequentativa a saepius agendo, ut lectito, clamito. Formae enim sensum tenent, modi declinationem. Nam nescis quid sit declinatio, nisi prius didiceris quid sit sensus.</p> <p>4. Modi dicti ab eo, quemadmodum sint in suis significationibus. Indicativus enim modus dicitur, quia significationem habet indicantis, ut lego. Imperativus, quia sonum habet imperantis, ut lege. Optativus, quia per ipsum aliquid agere optamus, ut utinam legerem. Coniunctivus, quia ei coniungitur aliquid, ut locutio plena sit. Nam quando dicis cum clamem, pendet sensus; quod si</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>dicam cum clamem, quare putas quod taceam? Plenus est sensus.</p> <p>5. Infinitus dicitur, eo quod tempora definiens personam verbi non definit, ut clamare, clamasse. Cui si adiungas personam: clamare debeo, debes, debet, fit quasi finitum. Impersonalis dicitur, quia indiget persona nominis, vel pronominis, ut legitur: addis personam, a me, a te, ab illo, et plene sentitur. Sed infinitus modus persona tantum verbi eget. Impersonalis vero, vel pronominis persona, vel nominis.</p> <p>6. Coniugatio dicitur, eo quod per eam ad unum sonum multa coniungantur. Docet enim, in quam syllabam exeat futurum tempus, ne per imperitiam quis dicat legebo, pro legam. Harum prima et secunda mittunt futurum tempus in bo, et in bor, tertia in am, et in ar.</p> <p>7. Genera verborum ideo dicta, quia gignunt. Nam activo adiciis r, et gignit passivum. Rursum passivo adimis r, et parit activum. Ipsa autem activa dicuntur, quia agunt, ut verbero; et passiva, quia patiuntur, ut verberor. Neutralia, quia nec agunt, nec patiuntur, ut iaceo, sedeo. His si r litteram adiciis, non sonant Latine. Communia autem dicuntur, quia et agunt et patiuntur, ut amplector. Haec similiter, deposita r littera, Latina non sunt. Deponentia vero dicuntur, quia deponunt futuri temporis participium a significatione passiva, quod exit in dus, ut gloriandus.</p> <p>X. De adverbio</p> <p>1. Adverbium dictum est, eo quod verbis accidat, ut puta, bene legi. Bene adverbium est, legi verbum. Inde ergo dictum adverbium, quod semper verbo iunctum adimpleatur. Verbum enim solum sensum implet, ut scribo. Adverbium autem sine verbo non habet plenam significationem, ut hodie; adiciis illi verbum, hodie scribo, et iuncto verbo implesti sensum.</p> <p>XI. De participio</p> <p>1. Participium dictum, quod nominis et verbi capiat partes, quasi participium. A nomine enim vindicat sibi genera, et casus; a verbo tempora, et significationes; ab utroque numerum et figuram.</p> <p>XII. De coniunctione</p> <p>1. Coniunctio dicta, quod sensus sententiasque coniungat. Haec enim per se nihil valet, sed in copulatione sermonum, quasi quoddam exhibet glutinum. Aut enim nomina sociat, ut Augustinus</p>	<p>dicam cum clamem, quare putas quod taceam? plenus est sensus.</p> <p>5. Infinitus modus dicitur eo, quod tempora definiens personam verbi non definit, ut clamare, clamasse. Cui si adiungas personam: clamare debeo, debes, debet, fit quasi finitum. Impersonalis dicitur, quia indiget personam nominis vel pronominis, ut legitur: addes personam a me, a te, ab illo, et plene sentitur. Sed infinitus modus personam tantum verbi eget: impersonalis vero vel pronominis personam vel nominis.</p> <p>6. Coniugatio dicitur eo, quod per eam ad unum sonum multa coniungantur. Docet enim in quam syllabam exeat futurum tempus, ne per imperitiam quis dicat legebo pro legam. Harum prima et secunda mittunt futurum tempus in bo et in bor, tertia in am et in ar.</p> <p>7. Genera verborum ideo dicta, quia gignant. Nam activo adiciis R et gignit passivum; rursum passivo adimis R et parit activum. Ipsa autem activa dicuntur quia aguntur, ut verbero, et passiva, quia patiuntur, ut verberor; neutralia, quia nec agunt nec patiuntur, ut iaceo, sedeo. His si R litteram adiciis, non sonant Latine. Communia dicuntur quia et agunt et patiuntur, ut amplector. Haec similiter, deposita R littera, Latina non sunt. Deponentia vero dicuntur, quia deponunt futuri temporis participium a significatione passiva, quod exit in dus, ut gloriandus.</p> <p>X. De adverbio</p> <p>1. Adverbium dictum est eo, quod verbis accedat, ut puta, bene lege. Bene adverbium est, lege verbum. Inde ergo dictum adverbium, quod semper verbo iunctum adimpleatur. Verbum enim solum sensum inplet, ut scribo. Adverbium autem sine verbo non habet plenam significationem, ut hodie. Adiciis illi verbum, hodie scribo, et iuncto verbo inplesti sensum.</p> <p>XI. De participio</p> <p>Participium dictum, quod nominis et verbi capiat partes, quasi participium. A nomine enim vindicat sibi genera et casus, a verbo tempora et significationes, ab utrisque numerum et figuram.</p> <p>XII. De coniunctione</p> <p>1. Coniunctio dicta, quod sensus sententiasque coniungat. Haec enim per se nihil valet, sed in copulatione sermonum quasi quoddam exhibet glutinum. Aut enim nomina sociat, ut Augustinus</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>et Hieronymus, aut verba, ut scribit et legit. Una autem vis omnium, sive copulent, sive disiungant.</p> <p>2. Copulativae autem coniunctiones dictae, eo quod sensum vel personas coniungant, ut ego et tu eamus ad forum: ipsum et sensum coniunxit. Disiunctivae dictae, quia disiungunt res aut personas ut ego aut tu faciamus. Subiunctivae dicuntur, quia subiunguntur, ut que; dicimus enim, regique, hominique, Deoque; non dicimus, que regi, que homini.</p> <p>3. Expletivae dictae, quia expleant propositam rem, ut puta, si hoc non vis, saltem illud fac. Communes nominantur, quia ubivis ponuntur, et subiunguntur, ut, igitur hoc faciam, hoc igitur faciam.</p> <p>4. Causales dicuntur a causa, eo quod aliquid cogunt facere, ut puta, occido illum quia habet aurum: Quia habet aurum causa est. Rationales dicuntur a ratione, qua quisque utitur in faciendo, ut, quomodo eum occidam, ne agnoscar: veneno? an ferro?</p>	<p>et Hieronymus: aut verba, ut scribit et legit. Una autem vis omnium, sive copulent, sive disiungant.</p> <p>2. Copulativae autem coniunctiones dictae eo, quod sensum vel personas coniungant, ut ego et tu eamus ad forum. Ipsud et sensum coniunxit. Disiunctivae dictae, quia disiungunt res aut personas, ut ego aut tu faciamus. Subiunctivae dicuntur, quia subiunguntur, ut que. Dicimus enim regique hominique Deoque; non dicimus, que regi, que homini.</p> <p>3. Expletivae dictae, quia expleant propositam rem, ut puta, si hoc non vis, saltem illud fac. Communes nominantur, quia ubivis ponuntur et subiunguntur, ut igitur hoc faciam, hoc igitur faciam.</p> <p>4. Causales dicuntur a causa eo, quod aliquid cogitent facere, ut puta, occido illum, quia habet aurum; causa est. Rationales dicuntur a ratione, qua quisque utitur in faciendo, ut quomodo eum occidam, ne agnoscar? veneno an ferro?</p>
<p>XIII. De praepositionibus</p> <p>1. Praepositio dicta, quod nominibus praeponatur, et verbis. Accusativae autem, et ablativae praepositiones a casibus quibus serviunt dictae. Loquellares vero, quia loquellis, id est, verbis semper cohaerent, nec aliquid valent solae positae, ut di, dis. Coniunctae vero verbis figuram faciunt, ut diduco, distraho.</p>	<p>XIII. De praepositione</p> <p>Praepositio dicta, quod nominibus praeponatur et verbis. Accusativae et ablativae praepositiones a casibus, quibus serviunt, dictae. Loquellares vero, quia loquellis, id est verbis semper cohaerent, nec aliquid valent solae positae, ut di, dis. Coniunctae vero verbis figuram faciunt, ut diduco, distraho.</p>
<p>XIV. De interiectione</p> <p>1. Interieccio vocata, quia sermonibus interiecta, id est, interposita, affectum commoti animi exprimit, sicut cum dicitur ab exultante vah! a dolente, heu! ab irascente hem! a timente hei! Quae voces quarumcunque linguarum propriae sunt, nec in aliam linguam facile transferuntur.</p>	<p>XIV. De interiectione</p> <p>Interieccio vocata, quia sermonibus interiecta, id est interposita, affectum commoti animi exprimit, sicut cum dicitur ab exultante vah, a dolente heu, ab irascente hem, a timente ei. Quae voces quarumcunque linguarum propriae sunt, nec in aliam linguam facile transferuntur.</p>
<p>XV. De voce</p> <p>1. Vox est aer ictus sensibilis auditu, quantum in ipso est. Omnis vox, aut est articulata, aut confusa. Articulata est hominum, confusa animalium. Articulata est quae scribi potest, confusa quae scribi non potest.</p>	<p>XV. De litteris apud grammaticos</p> <p>Quot sint articulatae voces. Et dicta littera quasi legitera, eo quod legentibus iter praebeat vel in legendo iteretur.</p>
<p>XVI. De syllaba</p> <p>1. Syllaba Graece, Latine conceptio, sive complexio dicitur. Nam syllaba dicta est ἀπὸ τοῦ συλλαμβάνειν τὰ γράμματα, id est, a conceptione litterarum: συλλαμβάνειν enim dicitur concipere. Unde vere illa est syllaba, quae ex pluribus</p>	<p>XVI. De syllaba</p> <p>1. Syllaba Graece, Latine conceptio sive complexio dicitur. Nam syllaba dicta est ἀπὸ τοῦ συλλαμβάνειν τὰ γράμματα, id est a conceptione litterarum. Συλλαμβάνειν enim dicitur concipere. Unde vera illa est syllaba, quae ex pluribus</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>nascitur litteris. Nam unam vocalem pro syllaba abusive, non proprie, dicimus, quae non tam syllaba dicenda est quam ratio temporum. Syllabae autem, aut breves sunt, aut longae, aut communes.</p> <p>2. Breves vocatae, quia nunquam produci possunt. Longae, quia nunquam corripipi possunt. Communes autem, quia pro scribentis arbitrio, cum necessitas cogit, et producuntur, et corripiuntur. Lege Donatum. Ideo autem syllabae longae, brevesque dicuntur, quia per varias vocum moras aut dupla aut simpla spatia temporis habere videntur. Diphthongae syllabae Graeco nomine dictae, quod in eis binae vocales iungantur.</p> <p>3. Ex his apud nos veras esse scimus quatuor: ae, oe, au, eu. Ei vero apud maiores tantum celebrata fuit. Syllaba autem apud metricos ideo semipes nominatur, quod sit dimidius pes. Nam pes duabus constat syllabis. Cum ergo syllaba una est, quasi dimidius pes est. Dionysius Lintius syllabarum omnium singulas formas aptissimas fecit, et ob id statua honoratus est.</p> <p>XVII. De pedibus</p> <p>1. Pedes sunt qui certis syllabarum temporibus insistunt, nec a legitimo spatio unquam recedunt. Pedes dicti, eo quod per ipsos metra ambulent. Nam sicut nos pedibus incedimus, ita metra quasi pedibus gradiuntur. Pedes autem omnes centum viginti quatuor sunt: disyllabi quatuor, trisyllabi octo, tetrasyllabi sexdecim, pentasyllabi duo et triginta, hexasyllabi quatuor et sexaginta. Usque ad quatuor autem syllabas pedes dicuntur; reliquae συζυγίαi vocantur.</p> <p>2. Ipsi autem pedes habent speciales causas nominum quare ita vocentur. Pyrrichius dictus est, quia hic assidue, vel in certamine, vel in ludo puerili saepius frequentabatur. Spondeus dicitur, quia tractim sonat. Nam spondeus tractus quidam dicitur, id est sonus qui fundebatur circa aures sacrificantium. Unde et ii qui tibiis canebant in sacris gentilium spondiales nominabantur.</p> <p>3. Trochaeus vero ab eo dictus est, quod celerem conversionem faciat cantilena, et quasi rota velociter currat in metris, τροχός enim Graece rota dicitur.</p> <p>4. Iambus dictus est, quod ιαμβίσειν Graeci detrahare dixerunt. Huiusmodi enim carmine omnes invectiones, vel detractiones implere poetae sunt soliti. Dictum autem nomen ab eo quod velut venenum quodammodo maledicti aut livoris infundat.</p>	<p>nascitur litteris. Nam unam vocalem pro syllaba abusive, non proprie dici, quae non tam syllaba dicenda est quam ratio temporum. Syllabae autem aut breves sunt, aut longae, aut communes.</p> <p>2. Breves vocatae, quia nunquam produci possunt. Longae, quia semper producuntur. Communes autem, quia pro scribentis arbitrio cum necessitas cogit et producuntur et corripiuntur. Lege Donatum. Ideo autem syllabae longae brevesque dicuntur, quia per varias vocum moras aut dupla aut simpla spatia temporis habere videntur. Diphthongae syllabae Graeco nomine dictae, quod in eis binae vocales iunguntur.</p> <p>3. Ex his apud nos veras esse quatuor: ae, oe, au, eu. Ei vero apud maiores tantum celebrata fuit. Syllaba autem apud metricos ideo semipes nominatur, quod sit dimidius pes. Nam pes duabus constat syllabis. Cum ergo syllaba una est, quasi dimidius pes est. Dionysius Lintius syllabarum omnium singulas formas aptissimas fecit, et ob id statua honoratus est.</p> <p>XVII. De pedibus</p> <p>1. Pedes sunt, qui certis syllabarum temporibus insistunt, nec a legitimo spatio unquam recedunt. Pedes dicti eo, quod per ipsos metra ambulent. Nam sicut nos pedibus incedimus, ita metra quasi pedibus gradiuntur. Pedes autem omnes centum viginti quatuor sunt: disyllabi quatuor, trisyllabi octo, tetrasyllabi sedecim, pentasyllabi triginta duo, hexasyllabi sexaginta quatuor. Usque ad quatuor autem syllabas pedes dicuntur, reliqui syzygiae vocantur.</p> <p>2. Ipsi autem pedes habent speciales causas nominum, quare ita vocentur. Pyrrichius dictus est, quia hic assidue vel in certamine, vel in ludo puerili saepius frequentabatur. Spondeus dicitur quia tractim sonat. Nam spondeus tractus quidam dicitur, id est sonus, qui fundebatur circa aures sacrificantum. Unde et hi, qui tibias canebant in sacris gentilium, spondiales nominabantur.</p> <p>3. Trochaeus vero ab eo dictus est, quod celerem conversionem faciat cantilena, et quasi rota velociter currat in metris. Τροχός enim Graece rota dicitur.</p> <p>4. Iambus dictus est eo, quod ιαμβόσειν Graeci detrahare dixerunt. Huiusmodi enim carmine omnes invectiones vel detractiones implere poetae sunt soliti. Dictum autem nomen ab eo, quod veluti venenum quodammodo maledicti aut livoris infundat.</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>5. Tribrachys, qui et chorius appellatur, dictus quia fit ex tribus brevibus.</p> <p>6. Molossus dictus, a saltatione Molossorum, quam exercuerunt armati.</p> <p>7. Anapaestus, quia remissionibus et ludis hic pes dicatus est.</p> <p>8. Dactylus a digito dictus, quod a longiore nodo inchoans, in duos desinat breves. Sic, et iste pes iuncturam unam habet longam, et duas breves. Unde et manus oppansa palma dicitur, et pendentes digiti dactyli.</p> <p>9. Amphibrachus, quod in utraque parte brevem habeat, longa in medio interiacente: βραχὺς enim brevis dicitur.</p> <p>10. Amphimacrus dicitur, quod duae hinc inde longae habent in medio inclusam brevem: μακρὸς enim Graece longus dicitur.</p> <p>11. Bacchius appellatus est, eo quod eo pede Bacchica, id est, Liberi sacra, celebrabantur.</p> <p>12. Antibacchius, vel palimbacchius dictus, quia contrarius, vel iteratus a Bacchio est.</p> <p>13. Proceleumaticus, eo quod sit ad celeuma canentium aptus.</p> <p>14. Dispondeus autem, et ditrochaeus, et diambus dictus, quod geminis constant iambis, spondeis, vel trochaeis.</p> <p>15. Antispastus, quod sit ex contrariis syllabis, ex brevi et longa, ex longa et brevi.</p> <p>16. Choriambus vero, quia ex hoc pede compositum carmen choris aptissimum sit.</p> <p>17. Ionici sane propter numerorum inaequalem sonum dicti; habent enim binas longas syllabas, binasque correptas.</p> <p>18. Paeones dicti ab inventore. Constant ipsi ex una longa et tribus brevibus; quae longa iuxta nomina eorum variatim est constituta.</p> <p>19. Epitriti vocati, quod semper tres longas habeant syllabas, et unam brevem.</p> <p>20. Syzygiae autem sunt pentasyllabi, et hexasyllabi pedes. Et dictae apud Graecos συζυγίαι, quasi quaedam declinationes. Sed hi non sunt pedes, sed appellantur pentasyllabi, et hexasyllabi, quia ultra quinque, et sex syllabas non procedunt; unde non oportet in carmine has syllabas quodlibet excedere nomen, ut Carthaginensium, Hierosolymitanorum, et Constantinopolitanorum.</p> <p>21. Accidunt unicuique pedi arsis, et thesis, id est, elevatio, et positio vocis. Neque enim iter pedes dirigere poterunt, nisi alterna vice leventur, et ponantur; ut arma: ar elevatio est, ma positio. In his duobus per divisionem pedes legitimi colliguntur. Aequa divisio est, quoties arsis et</p>	<p>5. Tribrachys qui et chorius appellatur, dictus tribrachys, quia sit ex tribus brevibus. 6. Molossus dictus a saltatione Molossorum, quam exercuerunt armati.</p> <p>7. Anapaestus. Appellatur quia remissionibus et ludis hic pes magis dicatus est.</p> <p>8. Dactylus a digito dictus, quod a longiori modo inchoans in duos desinit breves. Sic et iste pes iuncturam unam habet longam et duas breves. Unde et manus oppansa palma dicitur, et pendentes digiti dactili.</p> <p>9. Amphibrachys, quod in utraque parte brevem habeat, longam in medio interiacentem. Βραχὺς enim brevis dicitur.</p> <p>10. Amphimacrus, quod duae hinc inde longae habent in medio inclusam brevem. Μακρὸς enim longus dicitur.</p> <p>11. Bacchius appellatus est eo, quod eo pede Bacchia, id est Liberi sacra celebrabantur.</p> <p>12. Antibacchius vel Palimbacchius dictus quia iteratus a Bacchio est.</p> <p>13. Proceleumaticus, quod sit ad celeuma canentium aptus.</p> <p>14. Dispondeus autem et ditrochaeus et diambus dicti quod geminis constant iambis, spondeis vel trochaeis.</p> <p>15. Antispastus, quod sit ex contrariis syllabis, ex brevi et longa, ex longa et brevi.</p> <p>16. Choriambus vero, quia ex hoc pede compositum carmen choris aptissimum sit.</p> <p>17. Ionici sane propter numerorum inaequalem sonum dicti. Habent enim binas longas syllabas binasque correptas.</p> <p>18. Paeones dicti ab inventore. Constant enim ipsi ex una longa et tribus brevibus, quae longa iuxta nomina eorum variatim est constituta.</p> <p>19. Epitriti vocati quod semper tres longas habeant syllabas et unam brevem.</p> <p>20. Syzygiae autem sunt pentasyllabi et hexasyllabi pedes; et dictae apud Graecos συζυγίαι quasi quaedam declinationes. Sed hi non sunt pedes, sed appellantur pentasyllabi et hexasyllabi, quia ultra quinque et sex syllabas non procedunt. Unde non oportet in carmine has syllabas quodlibet excedere nomen, ut Carthaginensium, Hierosolymitanorum, et Constantinopolitanorum.</p> <p>21. Accidunt unicuique pedi arsis et thesis, id est elevatio et positio vocis. Neque enim iter pedes dirigere poterunt, nisi alterna vice leventur et ponantur, ut arma: ar elevatio est, ma positio. In his duobus per divisionem pedes legitimi colliguntur. Aequa divisio est quotiens arsis et</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>thesis aequali temporum divisione caeduntur.</p> <p>22. Dupla, quoties ex his unus alterum duplo vincit. Sescupla vero est, quoties unum alterum sescuplo superat. In simpla enim eius parte unum plus invenitur, in dupla unum minus habetur. Sescum enim dimidium dicitur. Triplum est, quando maior pars ter continet totum minus, id est, tria, et unum. Epitritum est, quando minus continetur a maiore, et eius tertia pars. Caeduntur vero pedum membra, vel per aequalitatem, vel per duplum, vel per sescuplum, vel per triplum, vel epitritum.</p> <p>23. Partimur ergo in aequa hos: Spondeum, ut aestas; Pyrrhichium, ut fuga; Dactylum, ut Maenalus; Anapaestum, ut Erato; Dispondeum, ut oratores; Proceleumaticum, ut avicula; Diiambum, ut propinquitas; Ditrochaicum, ut cantilena; Antispastum, ut Saloniinus; Choriambum, ut Armipotens.</p> <p>24. Item in dupla partimur hos pedes: Trochaicum, ut meta; Iambum, ut parens; Molossum, ut Aeneas; Tribrachyn, ut macula; Ionicum maiorem, ut Iunonius; Ionicum minorem, ut Diomedes.</p> <p>25. Unus vero tantum est qui tripla partitione dividitur, quae est maxima, atque ideo minime metris adest.</p> <p>Tripla: Amphibrachys, ut carina.</p> <p>26. Sescupli autem ii sunt; Amphimacrus, ut insulae; Bacchius, ut Achates; Antibacchius, ut natura; Paeon primus, ut legitimus; Paeon secundus, ut colonia; Paeon tertius, ut Menedemus; Paeon quartus, ut celeritas.</p> <p>27. Restant quos epitrita partitione dividimus: Epitritus primus, ut sacerdotes; Epitritus secundus, ut conditores; Epitritus tertius, ut Demosthenes; Epitritus quartus, ut Fescenninus. Sunt igitur aequi decem, dupli vero sex, triplus unus, sescupli septem, epitriti quatuor.</p> <p>28. Numerus syllabarum in pedibus a duabus usque ad sex protenditur: ulterius enim non procedit, quia usque ad sex syllabas tenduntur pedes. Tempora in pedibus sunt, ut quanta unusquisque pes habeat. Resolutio est pedum, quando pro una longa duae breves ponuntur, aut pro duabus longis quatuor breves, ut: Sectaque intexunt abiete costas. Abiete nunc resolutio est spondei in proceleumaticum, in qua resolutione semper synaloepham sequitur Virgilius.</p>	<p>thesis aequali temporum divisione caeduntur.</p> <p>22. Dupla, quotiens ex his unum alterum duplo vincit. Sescupla vero est, quotiens unum alterum sescuplo superat. In simpla enim eius parte unus plus invenitur: in dupla unus minus habetur. Sescum enim dimidium dicitur. Triplum est, quando maior pars ter continet totum minus, id est tria et unum. Epitritum est, quando minus continetur a maiore, et eius tertia pars. Caeduntur vero pedum membra vel per aequalitatem vel per duplum vel per sescuplum vel per triplum vel per epitritum.</p> <p>23. Partimus ergo in aequa hos: Spondeum, Pyrrhichium, Dactylum, Anapaestum, Dispondeum, Proceleumaticum, Diiambum, Ditrochaicum, Antispastum, Choriambum,</p> <p>24. Item dupla partimus hos pedes: Trochaicum, Iambum, Molossum, Tribrachym, Ionicum maiorem, Ionicum minorem,</p> <p>25. Unus vero est tantum qui tripla partitione dividitur, quae est maxima atque ideo minimis metris adest.</p> <p>Amphibrachys,</p> <p>26. Sescupli autem sunt hi: Amphimacrus, Bacchius, Antibacchius, Paeon primus, Paeon secundus, Paeon tertius, Paeon quartus.</p> <p>27. Restant, quos epitrita partitione dividimus: Epitritus primus, Epitritus secundus, Epitritus tertius, Epitritus quartus.</p> <p>Sunt igitur aequi quidem decem, dupli vero sex, triplus unus, sescupli septem, epitriti quattuor.</p> <p>Unus vero tantum est qui tripla partitione dividitur, quae est maxima atque ideo minimis metris adest.</p> <p>28. Numerus autem syllabarum in pedibus a duabus usque ad sex protenditur; ulterius enim non procedit, quia usque ad sex syllabas tenduntur pedes. Tempora in pedibus sunt, ut quanta unusquisque pes habeat. Resolutio est pedum, quando pro una longa duae breves ponuntur, aut pro duabus longis quattuor breves, ut: Sectaque intexunt abiete costas. Abiete nunc resolutio est spondei in proceleumatico, in qua resolutione semper synaloepham sequitur Vergilius.</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>29. Ex una autem longa duae breves fiunt; ex duabus autem brevibus longa nunquam fit. Findi enim solida possunt, solidari scissa non possunt. Figura est, cuius nota syllabae agnoscuntur. Ubi enim circuli partem inferiorem bis positam aspicias, Pyrrichius est; ubi i geminum iacens, spondeus. Nam nota brevis inferior semicirculus, nota longa i iacens est.</p> <p>30. Metra pedibus accidunt, ut a trochaeo trochaicum, a dactylo dactylicum, a iambo iambicum, de quibus paulopost dicendum est.</p> <p>XVIII. De accentibus</p> <p>1. Accentus, qui Graece prosodia dicitur, ex Graeco nomen accepit. Nam Graece πρὸς, Latine ad, ᾗ Graece, Latine cantus est. Hoc enim nomen de verbo ad verbum expressum est. Latini enim habent et alia nomina. Nam accentus et tonos et tenores dicunt, quia ibi sonus crescit et desinit.</p> <p>2. Accentus autem dictus, quod iuxta cantum sit, sicut adverbium, quia iuxta verbum est. Acutus accentus dictus, quod acuat et erigat syllabam. Gravis, quod deprimat, et deponat, est enim contrarius acuto. Circumflexus, quia de acuto et gravi constat: incipiens enim ab acuto in gravem desinit; atque ita, dum ascendit, et descendit, circumflexus efficitur.</p> <p>3. Acutus autem et circumflexus similes sunt, nam uterque levat syllabam. Gravis contrarius videtur ambobus, nam semper deprimat syllabas, cum illi levant, ut: Undè venit Titan, et nox ubi sidera condit. Undè hic gravis est, minus enim sonat quam acutus, et circumflexus.</p> <p>4. Monosyllaba autem pars orationis, si naturaliter brevis est, ut vir, aut positione longa, ut ars, acutum accentum habebit. Si vero naturaliter longa, ut res, circumflexum. Dissyllaba pars orationis, si priorem naturaliter longam habet, et ultimam brevem, circumflectitur, ut Musa, aliter acuitur. Trisyllaba pars orationis, si mediam brevem habet, ut tibia, tunc primam acuumus. Si vero naturaliter longam habet secundam, et ultimam brevem, ut Romanus, tunc mediam circumflectimus.</p> <p>5. Tetrasyllaba autem, et pentasyllaba ratione trissyllaborum retinentur. Gravis accentus cum uno accentu poni potest in dictione una, cum utrisque nunquam, ut Catullus. In composita dictione unus accentus est, ut armipotens, omnipotens.</p> <p>6. Accentus autem reperti sunt, vel propter</p>	<p>29. Ex una autem longa duae breves fiunt: ex duabus autem brevibus longa nunquam fit. Findi enim solida possunt, solidari scissa non possunt. Figura est, cuius nota syllabae agnoscuntur. Ubi enim circuli partem inferiorem bis positam aspicias, pyrrhichius est; ubi I geminam iacentem, spondeus. Nam nota brevis inferior semicirculus est; nota longa I iacens est.</p> <p>30. Metra in pedibus accidunt, ut a trochaeo trochaicum, a dactylo dactylicum, a iambo iambicum, de quibus paulo post dicendum est.</p> <p>XVIII. De accentibus</p> <p>1. Accentus, qui Graece prosodia dicitur ex Graeco nomen accepit. Nam Graece πρὸς, Latine ad ᾗ Graece, Latine cantus est. Hoc enim nomen de verbo ad verbum expressum est. Latini autem habent et alia nomina. Nam accentus et tonos et tenores dicunt, quia ibi sonus crescit et desinit.</p> <p>2. Accentus autem dictus, quod iuxta cantum sit, sicut adverbium quia iuxta verbum est. Acutus accentus dictus, quod acuat et erigat syllabam, gravis, quod deprimat et deponat. Est enim contrarius acuto. Circumflexus, quia de acuto et gravi constat. Incipiens enim ab acuto in gravem desinit, atque ita dum ascendit et descendit, circumflexus efficitur.</p> <p>3. Acutus autem et circumflexus similes sunt. Nam uterque levant syllabam. Gravis contrarius videtur ambobus. Nam semper deprimat syllabas, cum illi levant, ut Unde venit Titan, et nox ibi sidera condit. Unde hic gravis est. Minus enim sonat quam acutus et circumflexus.</p> <p>4. Monosyllaba autem pars orationis si naturaliter brevis est, ut vir, aut positione longa, ut ars, acutum accentum habebit. Si vero naturaliter longa, ut res, circumflexum. Dissyllaba pars orationis si priorem naturaliter longam habet et ultimam brevem, circumflectitur, ut Musa; aliter acuitur. Trisyllaba pars orationis si mediam brevem habet, ut tibia, tunc primam acuumus. Si vero naturaliter longam habet secundam et ultimam brevem, ut Metellus, tunc mediam circumflectimus.</p> <p>5. Tetrasyllaba autem pars orationis et pentasyllaba ratione trissyllabarum retinentur. Gravis accentus cum uno accentu poni potest in dictione una, cum utrisque nunquam; ut Catullus. In composita dictione unus accentus est.</p> <p>6. Accentus autem reperti sunt vel propter</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>distinctionem, ut viridique in littore conspicitur sus, ne dicas ursus, vel propter pronuntiationem, ne dicas meta breviter, et non producta meta, vel discernendae ambiguitatis causa, ut ergo. Nam cum producitur go, causam significat, cum corripitur, coniunctio est.</p> <p>XIX. De figuris accentuum</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Figurae accentuum decem sunt, quae a grammaticis pro verborum distinctionibus apponuntur. Ὁξεῖα, id est, acutus accentus, linea a sinistra parte in dexteram partem sursum ducta fit ita. 2. Βαρεῖα, id est, gravis linea a summo sinistrae in dexteram deposita, fit ita. 3. Περισπωμένη, id est, circumflexus, linea de acuto et gravi facta exprimitur ita. 4. Μακρὰ, id est, longa, virgula iacens est, ita. 5. Βραχὺς, id est, brevis, pars est circuli inferior, iacens ita. 6. Ὑφὲν, id est, coniunctio, quia duo verba connectit, subiecta virgula versui circumflexa fit ita. 7. Diastole, id est, distinctio, quae e contrario separat, dextera pars circuli supposita versui fit ita. 8. Apostrophos, pars item circuli dextera, et ad summam litteram apposita, fit ita, qua nota deesse ostenditur in sermone ultima vocalis, ut tribunal, pro tribunali. 9. Δασεῖα, quod interpretatur aspiratio, id est, ubi Π littera poni debet, tali figura notatur. 10. Ψιλή, quod interpretatur siccitas, sive purum, id est, ubi Π littera esse non debet, tali nota ostenditur. 11. Quorum duorum accentuum figuram Latini ex ipsa littera aspirationis fecerunt. Unde; si coniungas has, facis eandem aspirationis notam H. Rursum si medium eius apicem scindis, δασεῖαν et ψιλήν facis. <p>XX. De positura</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Positura est figura ad distinguendos sensus per cola et commata, et periodos, quae dum ordine suo apponitur, sensum nobis lectionis ostendit. Dictae autem positurae, vel quia punctis positae annotantur, vel quia ibi vox pro intervallo distinctionis deponitur. 2. Has Graeci θέσεις vocant, Latini posituras. Prima positura, subdistinctio dicitur, eadem et κόμμα. Media distinctio sequens est, ipsa et κῶλον. Ultima distinctio, quae totam sententiam claudit, ipsa est περίοδος; cuius, ut diximus, 	<p>distinctionem, ut Viridique in litore conspicitur sus ne dicas ursus; vel propter pronuntiationem, ne dicas meta breviter et non producta A meta; vel discernendae ambiguitatis causa, ut ergo. Nam cum producitur go causam significat; cum corripitur, coniunctionem.</p> <p>XIX. De figuris accentuum</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Figurae accentuum decem sunt, quae a grammaticis pro verborum distinctionibus adponuntur. Ὁξεῖα, id est acutus accentus, linea a sinistra parte in dexteram partem sursum ducta, fit ita. 2. βαρεῖα, id est gravis, linea a summo sinistrae in dexteram deposita, fit ita. 3. Περισπωμένη, id est circumflexus, linea de acuto et gravi facta, exprimitur ita. 4. Μακρός, id est longa, virgula, iacens est ita. 5. Βραχύς, id est brevis, pars est circuli inferior, iacens ita. 6. Ὑφὲν, id est coniunctio, quia duo verba conectit, subiecta virgula versui circumflexa, fit ita. 7. Diastole, id est distinctio, quae e contrario separat, dextra pars circuli supposita versui, fit ita. 8. Apostrophus pars item circuli dextra et ad summam litteram adposita, fit ita, qua nota deesse ostenditur in sermone ultima vocalis, ut tribunal pro tribunale. 9. Δασεῖα, quod interpretatur aspiratio, id est ubi H littera poni debet, tali figura notatur. 10. ψιλή, quod interpretatur siccitas, sive purum, id est, ubi H littera esse non debet, tali nota ostenditur. 11. Quorum duorum accentuum figuram Latini ex ipsa littera aspirationis fecerunt. Unde si coniungas has, fecisti eandem aspirationis notam. Rursus si medium eius apicem scindis, δασεῖαν et ψιλήν facis. <p>XX. De posituris</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Positura est figura ad distinguendos sensus per cola et commata et periodos, quae dum ordine suo adponitur, sensum nobis lectionis ostendit. Dictae autem positurae vel quia punctis positae adnotantur, vel quia ibi vox pro intervallo distinctionis deponitur. Has Graeci θέσεις vocant, Latini posituras. 2. Prima positura subdistinctio dicitur; eadem et comma. Media distinctio sequens est; ipsa et cola. Ultima distinctio, quae totam sententiam cludit, ipsa est periodus; cuius, ut diximus, partes

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>partes sunt κῶλον et κόμμα, quarum diversitas punctis diverso loco positis demonstratur.</p> <p>3. Ubi enim in initio pronuntiationis necdum plena pars sensus est, et tamen respirare oportet, fit comma, id est, particula sensus, punctusque ad imam litteram ponitur, et vocatur subdistinctio ab eo quod punctum subtus, id est, ad imam litteram accipit.</p> <p>4. Ubi autem in sequentibus iam sententia sensum praestat, sed adhuc aliquid superest de sententiae plenitudine, fit colon, mediamque litteram puncto notamus, et mediam distinctionem vocamus, quia punctum ad mediam litteram ponimus.</p> <p>5. Ubi vero iam per gradus pronuntiando plenam sententiae clausulam facimus, fit periodus; punctumque ad caput litterae ponimus, et vocatur distinctio, id est, disiunctio, quia integram separavit sententiam.</p> <p>6. Hoc quidem apud oratores. Caeterum apud poetas ubi in versu post duos pedes syllaba remanet, comma est, quia ibi post scansionem praecisio verbi facta est. Ubi vero post duos pedes de parte orationis nihil superest, colon est. Totus autem versus periodus est.</p> <p>XXI. De notis sententiarum</p> <p>1. Praeterea quaedam scripturarum notae apud celeberrimos auctores fuerunt, quasque antiqui ad distinctionem scripturarum carminibus et historiis apposuerunt. Nota est figura propria in litterae modum posita, ad demonstrandum unamquamque verbi, sententiarumque ac versuum rationem. Notae autem versibus apponuntur numero viginti sex, quae sunt nominibus infra scriptis.</p> <p>2. Asteriscus apponitur in iis quae omissa sunt, ut illucescant per eam notam, quae deesse videntur. Stella enim ἀστήρ Graeco sermone dicitur, a quo asteriscus est derivatus.</p> <p>3. Obelus, id est, virgula iacens, apponitur in verbis vel sententiis superflue iteratis, sive in iis locis ubi lectio aliqua falsitate notata est, ut quasi sagitta iugulet supervacua, atque falsa confodiat. Sagitta enim Graece ὀβελός dicitur.</p> <p>4. Obelus superne adpunctus ponitur in iis, de quibus dubitatur utrum tolli debeant necne.</p> <p>5. Limniscus, id est, virgula inter geminos punctos iacens, apponitur in iis locis quae sacrae Scripturae interpretes eodem sensu, sed diversis sermonibus, transtulerunt.</p> <p>6. Antigraphus cum puncto apponitur, ubi in</p>	<p>sunt cola et comma; quarum diversitas punctis diverso loco positis demonstratur.</p> <p>3. Ubi enim initio pronuntiationis necdum plena pars sensui est, et tamen respirare oportet, fit comma, id est particula sensus, punctusque ad imam litteram ponitur; et vocatur subdistinctio, ab eo quod punctum subtus, id est ad imam litteram, accipit.</p> <p>4. Ubi autem in sequentibus iam sententia sensum praestat, sed adhuc aliquid superest de sententiae plenitudine, fit cola, mediamque litteram puncto notamus; et mediam distinctionem vocamus, quia punctum ad mediam litteram ponimus.</p> <p>5. Ubi vero iam per gradus pronuntiando plenam sententiae clausulam facimus, fit periodus, punctumque ad caput litterae ponimus; et vocatur distinctio, id est disiunctio, quia integram separavit sententiam.</p> <p>6. Hoc quidem apud oratores. Ceterum apud poetas ubi in versu post duos pedes syllaba remanet, comma est, quia ibi post scansionem praecisio verbi facta est. Ubi vero post duos pedes de parte orationis nihil superest, colon est. Totus autem versus periodus est.</p> <p>XXI. De notis sententiarum</p> <p>1. Praeterea quaedam scripturarum notae apud celeberrimos auctores fuerunt, quasque antiqui ad distinctionem scripturarum carminibus et historiis adposuerunt. Nota est figura propria in litterae modum posita, ad demonstrandam unamquamque verbi sententiarumque ac versuum rationem. Notae autem versibus adponuntur numero viginti et sex, quae sunt nominibus infra scriptis.</p> <p>2. Asteriscus adponitur in his quae omissa sunt, ut inlucescant per eam notam, quae deesse videntur. Stella enim ἀστήρ dicitur Graeco sermone, a quo asteriscus est derivatus.</p> <p>3. Obolus, id est, virgula iacens, adponitur in verbis vel sententiis superflue iteratis, sive in his locis, ubi lectio aliqua falsitate notata est, ut quasi sagitta iugulet supervacua atque falsa confodiat. Sagitta enim Graece ὀβελός dicitur.</p> <p>4. Obolus superne adpunctus ponitur in hisdem, de quibus dubitatur utrum tolli debeant necne adponi. Falsitate notatum est.</p> <p>5. Lemniscus, id est, virgula inter geminos punctos iacens, opponitur in his locis, quae sacrae Scripturae interpretes eodem sensu, sed diversis sermonibus transtulerunt.</p> <p>6. Antigraphus cum puncto adponitur, ubi in</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>translationibus diversus sensus habetur.</p> <p>7. Asteriscus cum obelo: hac proprie Aristarchus utebatur in iis versibus, qui non suo loco positi erant.</p> <p>8. Paragraphus ponitur ad separandas res a rebus quae in connexu concurrunt, quemadmodum in catalogo loca a locis, et regiones a regionibus, in agone praemia a praemiis, certamina a diversis certaminibus separantur.</p> <p>9. Positura est figura paragrapho contraria, ideo sic formata, quia sicut ille principia notat, ita ista fines a principiis separat.</p> <p>10. Cryphia, circuli pars inferior cum puncto, ponitur in iis locis ubi quaestio dura et obscura aperiri vel solvi non potest.</p> <p>11. Antisigma ponitur ad eos versus quorum ordo permutandus est, sic et in antiquis auctoribus positum invenitur.</p> <p>12. Antisigma cum puncto ponitur in iis locis ubi in eodem sensu duplices versus sunt, et dubitatur qui potius eligendus sit.</p> <p>13. Diple: hanc scriptores nostri apponunt in libris ecclesiasticorum virorum ad separanda, vel demonstranda testimonia sanctarum scripturarum.</p> <p>14. Diple περί στίχον, hanc primus Leogoras Syracusanus apposuit Homericis versibus ad separationem olympi a caelo.</p> <p>15. Diple περιεστιγμένη, id est, cum geminis punctis: hanc antiqui in iis apponebant quae Zenodotus Ephesius non recte adiecerat aut detraxerat, aut permutaverat; in iis et nostri ea usi sunt.</p> <p>16. Diple ὀβελισμένη interponitur ad separandas in comoediis vel tragoediis periodos.</p> <p>17. Aversa quoties strophe et antistrophe infertur.</p> <p>18. Aversa cum obelo ad ea ponitur quae ad aliquid respiciunt, ut: Nosne tibi fluxas Phrygiae res vertere fundo Conamur? nos? an miseros qui Troas Achivis Obiecit?</p> <p>19. Diple superne obelata ponitur ad conditiones locorum, ac temporum, personarumque mutatas.</p> <p>20. Diple recta et aversa superne obelata ponitur, finita loco suo monade significante similem sequentem quoque esse.</p> <p>21. Ceraunium ponitur quoties multi versus improbantur, nec per singulos obelantur, ceraunus enim fulmen dicitur.</p> <p>22. Chresimon. Haec sola ex voluntate uniuscuiusque ad aliquid notandum ponitur.</p> <p>23. Φ et ρ, id est φροντίς. Haec ubi aliquid</p>	<p>translationibus diversus sensus habetur.</p> <p>7. Asteriscus cum obelo. Hanc proprie Aristarchus utebatur in his versibus, qui non suo loco positi erant.</p> <p>8. Paragraphus ponitur ad separandas res a rebus, quae in conexu concurrunt, quemadmodum in Catalogo loca a locis et regiones a regionibus, in Agone praemia a praemiis, certamina a diversis certaminibus separantur.</p> <p>9. Positura est figura paragrapho contraria et ideo sic formata, quia sicut ille principia notat, ita ista fines a principiis separat.</p> <p>10. Cryphia, circuli pars inferior cum puncto, ponitur in his locis, ubi quaestio dura et obscura aperiri vel solvi non potuit.</p> <p>11. Antisimma ponitur ad eos versus quorum ordo permutandus est. Sic et in antiquis auctoribus positum invenitur.</p> <p>12. Antisimma cum puncto ponitur in his locis ubi in eodem sensu duplices versus sunt, et dubitatur qui potius eligendus sit.</p> <p>13. Diple. Hanc scriptores nostri adponunt in libris ecclesiasticorum virorum ad separanda vel ad demonstranda testimonia sanctarum Scripturarum.</p> <p>14. Diple περί στίχον. Hanc primus Leogoras Syracusanus posuit Homericis versibus ad separationem Olympi a caelo.</p> <p>15. Diple περιεστιγμένη, id est cum geminis punctis. Hanc antiqui in his opponebant quae Zenodotus Ephesius non recte adiecerat, aut detraxerat, aut permutaverat. In his et nostri ea usi sunt.</p> <p>16. Diple ὀβολισμένη interponitur ad separandos in comoediis vel tragoediis periodos.</p> <p>17. Aversa ὀβολισμένη, quotiens strophe et antistrophus infertur.</p> <p>18. Adversa cum obelo ad ea ponitur quae ad aliquid respiciunt, ut Nosne tibi Phrygiae res vertere fundo conamur? nos? an miseros qui Troas Achivis obiecit?</p> <p>19. Diple superne obolata ponitur ad conditiones locorum ac temporum personarumque mutatas.</p> <p>20. Diple recta et adversa superne obolata ponitur finita loco suo monade, significatque similem sequentem quoque esse.</p> <p>21. Ceraunium ponitur quotiens multi versus improbantur, nec per singulos obolatur; κεράυνιον enim fulmen dicitur.</p> <p>22. Chrisimon. Haec sola ex voluntate uniuscuiusque ad aliquid notandum ponitur.</p> <p>23. Phi et Ro, id est φροντίς. Haec, ubi aliquid</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>obscuritatis est, ob sollicitudinem ponitur.</p> <p>24. Anchora superior ponitur, ubi aliqua res magna omnino est.</p> <p>25. Anchora inferior ubi aliquid vilissime, vel inconvenientius denuntiatur est.</p> <p>26. Coronis nota tantum in fine libri apponitur.</p> <p>27. Alogus nota ad mendas adhibetur.</p> <p>28. Fiunt et aliae librorum notulae pro agnoscendis iis quae per extremitates paginarum exponuntur, ut ubi lector in liminari huiusmodi signum invenerit ad textum recurrens eiusdem sermonis vel versiculi, sciat esse expositionem cuius similem superiacentem notam invenerit.</p> <p>XXII. De notis vulgaribus</p> <p>1. Vulgares notas Ennius primus mille et centum invenit. Notarum usus erat ut quidquid pro concione aut in iudiciis diceretur librarii scriberent complures simul astantes, divisim inter se partibus, quot quisque verba, et quo ordine exciperet. Romae primus Tullius Tiro Ciceronis libertus commentatus est notas, sed tantum praepositionum.</p> <p>2. Post eum Vipsanius Philargius, et Aquila libertus Maecenatis alius alias addiderunt. Deinde Seneca, contractu omnium digestoque, et aucto numero, opus effecit in quinque millia. Notae autem dictae, eo quod verba vel syllabas praefixis characteribus notent, et ad notitiam legentium revocent, quas qui didicerunt proprie iam notarii appellantur.</p> <p>XXIII. De notis iuridicis</p> <p>1. Quaedam autem litterae in libris iuris verborum suorum notae sunt, quo scriptio celeris breviorque fiat. Scribebatur enim, verbi gratia, per B et F, bonum factum; per S et C, senatusconsultum; per R et P, respublica; per P et R, populus Romanus; per D et T, duntaxat; per supinam M litteram mulier; per P, secundum naturam, pupillus; per P verso capite, pupilla; per unum K, kaput; per duo KK iuncta, kalumniarum causa; per I et E, iudex esto; per D et M, dolum malum.</p> <p>2. Cuius generis plurimae consimiles notae in libris antiquis inveniuntur. Has iuris notas novitii imperatores a Codicibus legum abolendas sanxerunt, quia multos per has callidi ingenio ignorantes decipiebant, atque ita iusserunt scribendas in legibus litteras, ut nullos errores, nullas ambages afferant, sed sequenda et vitanda aperte demonstrent.</p>	<p>obscuritatis est, ob sollicitudinem ponitur.</p> <p>24. Anchora superior ponitur ubi aliqua res magna omnino est.</p> <p>25. Anchora inferior, ubi aliquid vilissime vel inconvenientius denuntiatur est.</p> <p>26. Coronis nota tantum in fine libri adponitur.</p> <p>27. Alogus nota quae ad mendas adhibetur.</p> <p>28. Fiunt et aliae notulae librorum pro agnoscendis his quae per extremitates paginarum exponuntur, ut, ubi lector in liminare huiusmodi signum invenerit, ad textum recurrens eiusdem sermonis vel versiculi sciat esse expositionem, cuius similem superiacentem notam invenerit.</p> <p>XXII. De notis vulgaribus</p> <p>1. Vulgares notas Ennius primus mille et centum invenit. Notarum usus erat ut, quidquid pro contentione aut in iudiciis diceretur, librarii scriberent complures simul astantes, divisim inter se partibus, quot quisque verba et quo ordine exciperet. Romae primus Tullius Tiro Ciceronis libertus commentus est notas, sed tantum praepositionum.</p> <p>2. Post eum Vipsanius, Philargius, et Aquila libertus Maecenatis alius alias addiderunt. Deinde Seneca, contractu omnium digestoque et aucto numero, opus efficit in quinque milia. Notae autem dictae eo, quod verba vel syllabas praefixis characteribus notent et ad notitiam legentium revocent; quas qui didicerunt proprie iam notarii appellantur.</p> <p>XXIII. De notis iuridicis</p> <p>1. Quaedam autem litterae in libris iuris verborum suorum notae sunt, quo scriptio celeris breviorque fiat. Scribebatur enim verbi gratia per B et F bonum factum, per S et C senatusconsultum, per R et P respublica, per P et R populus Romanus, per D et T dumtaxat, per supinam W litteram mulier, per P secundum naturam pupillus, per P verso capite pupilla, per unum K caput, per duo KK iuncta calumniae causa, per I et E iudex esto, per D et M dolum malum.</p> <p>2. Cuius generis plurimas consimiles notas in libris antiquis invenimus. Has iuris notas novitii imperatores a codicibus legum abolendas sanxerunt, quia multos per haec callidi ingenio ignorantes decipiebant, atque ita iusserunt scribendas in legibus litteras, ut nullos errores, nullas ambages afferant, sed sequenda et vitanda aperte demonstrarent.</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>XXIV. De notis militaribus</p> <p>1. In breviculis quoque quibus militum nomina continebantur propria nota erat apud veteres, qua inspiceretur quanti ex militibus superessent, quantique in bello cecidissent. T nota in capite versiculi posita superstitem designabat. Θ vero ad uniuscuiusque defuncti nomen apponebatur. Unde et habet per medium telum. Id est, mortis signum, de qua Persius ait: Et potis est nigrum vitio praefigere theta.</p> <p>2. Cum autem impuritiā significare vellent lambda littera usi sunt; sicut mortem significabant cum ponebant theta ad caput. In stipendiorum quoque largitione propriae erant notae.</p>	<p>XXIV. De notis militaribus</p> <p>1. In breviculis quoque, quibus militum nomina continebantur, propria nota erat apud veteres, qua inspiceretur quanti ex militibus superessent, quantique in bello cecidissent. T Tau nota in capite versiculi posita superstitem designabat; Θ Theta vero ad uniuscuiusque defuncti nomen apponebatur. Unde et habet per medium telum, id est mortis signum. De qua Persius ait Et potis est nigrum vitio praefigere theta.</p> <p>2. Cum autem inperitiā significare vellent, Labda littera usi sunt, sicut mortem significabant, cum ponebant Theta ad caput. In stipendiorum quoque largitione propriae erant notae.</p>
<p>XXV. De notis litterarum.</p> <p>1. Notas etiam litterarum inter se veteres faciebant, ut quidquid occulte invicem scriptura significare vellent, mutuo scriberent. Testis est Brutus, qui iis litteris ea quae acturus erat notabat, ignorantibus aliis quid sibi vellent cae litterae.</p> <p>2. Caesar quoque Augustus ad filium: Cum, inquit, innumerabilia incidunt assidue, quae scribi ad alterutrum oportet, et esse secreta; habeamus ergo inter nos notas, si vis, tales, ut cum aliquid notis scribendum erit, pro unaquaque littera scribamus sequentem, hoc modo, pro A, B; pro B, C, et deinceps eadem ratione caeteras; pro Z autem littera redeundum erit ad duplex AA. Quidam etiam versis verbis scribebant.</p>	<p>XXV. De notis litterarum</p> <p>1. Notas etiam litterarum inter se veteres faciebant, ut quidquid occulte invicem per scripturas significare vellent, mutue scriberent. Testis est Brutus, qui in his litteris ea quae acturus erat notabat, ignorantibus aliis quid sibi vellent haec litterae.</p> <p>2. Caesar quoque Augustus ad filium, quoniam inquit, innumerabilia accidunt assidue quae scribi alterutro oporteat et esse secreta, habeamus inter nos notas si vis tales ut, cum aliquid notis scribendum erit, pro unaquaque littera scribamus sequentem hoc modo, pro a b pro b c et deinceps eadem ratione caeteras; pro z autem littera redeundum erit ad duplex a a. Quidam etiam versis verbis scribunt.</p>
<p>XXVI. De notis digitorum</p> <p>1. Sunt quaedam et digitorum notae, sunt et oculorum, quibus secum taciti proculque distantes colloquuntur, sicut mos est militaris, ut quoties consentit exercitus, quia voce non potest, manu promittat, alii quia voce non possunt, gladiatorum nutu salutant.</p> <p>2. Ennius de quadam impudica: Quasi in choro pila ludens datatim dat sese et communem facit. Alium tenet, alii adnudat, alibi manus est occupata, alii pervellit pedem, alii dat anulum spectandum a labris, alium invocat, cum alio cantat, attamen aliis dat digito litteras. Et Salomon: Annuit oculo, terit pede, digito loquitur.</p>	<p>XXVI. De notis digitorum</p> <p>1. Sunt quaedam et digitorum notae, sunt et oculorum, quibus secum taciti proculque distantes conloquuntur. Sicut mos est militaris, ut quotiens consentit exercitus, quia voce non potest, manu promittat. Alii, quia voce non possunt, gladiatorum motu salutant.</p> <p>2. Ennius de quadam impudica: Quasi in choro pila ludens datatim dat sese et communem facit. Alium tenet, alii adnutat, alibi manus est occupata, alii pervellit pedem, alii dat anulum expectandum, a labris alium invocat, cum alio cantat; adtamen aliis dat digito litteras. Et Salomon: Annuit oculo, terit pede, digito loquitur.</p>
<p>XXVII. De orthographia</p> <p>1. Orthographia Graece, Latine Recta scriptura interpretatur; ὀρθή enim Graece recta; γραφὴ scriptura dicitur: haec disciplina docet</p>	<p>XXVII. De orthographia</p> <p>1. Orthographia Graece, Latine recta scriptura interpretatur. Orto enim recte, graphia scriptura dicitur. Haec disciplina docet quemadmodum</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>quemadmodum scribere debeamus. Nam sicut ars tractat de partium declinatione, ita orthographia de scribendi peritia, ut puta ad, cum est praepositio, d litteram; cum est coniunctio, t litteram accipit.</p> <p>2. Haud, quando adverbium est negandi, d littera terminatur, et aspiratur in capite; quando autem coniunctio est, per t litteram sine aspiratione scribitur.</p> <p>3. Apud praepositio per d scribitur, sicut ad patrem, quoniam veteres saepe ad pro apud usi sunt, duabus ex iis mediis litteris subtractis.</p> <p>4. Interdum autem aliae litterae in locum aliarum rite ponuntur. B et p litteris quaedam cognatio est; nam pro birro dicimus pirrum. C et g quamdam cognationem habent; nam cum dicimus centum et trecentos, postea dicimus quadringentos, g ponentes pro c. C et q similiter cognatio est; nam huiusce per c, cuiusque per q scribimus. Cum autem praepositio, per c scribenda est, si autem adverbium fuerit, per q. Dicimus enim quum lego. Deus per e solam; daemon per ae diphthongum est notandus.</p> <p>5. Equus, quod est animal, per e scribendus. Aequus, quod est iustus, per ae diphthongon est scribendus. Exul addita s debet scribi, quia exul dicitur qui extra solum est. Exultat melius sine s littera scribitur. Nam cum ipsa x ex c et s constat, quomodo cum in ea sit s, rursus ei additur alia?</p> <p>6. Aequor per diphthongon scribendum, quia non ab aqua, sed ab aequalitate nomen est factum.</p> <p>7. Forsitan per n in fine scribendum, quia integrum eius est si forte tandem.</p> <p>8. Fedus, quod est deformis, per e solam scribendum; foedus, quod est pactum, cum oe diphthongo scribendum.</p> <p>9. Formosus sine n scribitur quia a formo, id est, calido; calor namque sanguinis efficit pulchritudinem. Gnatus, quod est filius, per g scribendum, quia facit generatus.</p> <p>10. H, quae aspirationis nota est, in Latino tantum vocalibus iungitur, ut honor, homo, humus. Aspiratur autem et consonantibus, sed in Graecis, et Hebraeis nominibus. Heus autem, et heu interiectiones per h scribendae.</p> <p>11. I litteram inter duas vocales constitutam bis scribi quidam existimabant ut Troiia, Maiia, sed hoc ratio non permittit. Nunquam enim tres</p>	<p>scribere debeamus. Nam sicut ars tractat de partium declinatione, ita orthographia de scribendi peritia, utputa ad, cum est praepositio, D litteram; cum est coniunctio, T litteram accipit.</p> <p>2. Haud, quando adverbium est negandi, D littera terminatur et aspiratur in capite; quando autem coniunctio disiunctiva est, per T litteram sine aspiratione scribitur.</p> <p>3. Apud praepositio per D scribitur, sicut ad patrem quoniam veteres saepe apud pro ad usi sunt duabus ex eis mediis litteris subtractis.</p> <p>4. Interdum autem aliae litterae in locum aliarum litterarum rite ponuntur. B et P litteris quaedam cognatio est. Nam pro Burro dicimus Pyrrhum. C et G litterae quamdam cognationem habent. Nam dum dicimus centum, et trecentos, postea dicimus quadringentos, G ponentes pro C. C et Q similiter cognatio est. Nam huiusce per C, cuiusque per Q scribimus. Cum autem praepositio per C scribenda est; si autem adverbium fuerit, per Q. Dicimus enim quum lego. Deus per E solam: daemon per AE diphthonga est notandus.</p> <p>5. Equus, quod est animal, per E solam scribendum. Aequus, quod est iustus, per AE diphthonga scribendum. Exsul addito S debet scribi, quia exsul dicitur qui extra solum est. Exultat melius sine S littera scribitur. Nam cum ipsa X ex C et S constat, quomodo, cum in ea sit, rursus ei additur alia?</p> <p>6. Aequor per diphthonga scribendum, quia ab aqua est nomen factum.</p> <p>7. Forsitan per N scribendum in fine, quia integrum eius est si forte tandem.</p> <p>8. Fedus, quod est deformis, per E solam scribendum est: foedus quod est pactum, cum O et E diphthonga scribendum.</p> <p>9. Formosus sine N scribitur, quia a forma vocatur. Sive etiam a formo, id est calido; calor enim sanguinis efficit pulchritudinem. Gnatus, quod est filius, per G scribendum, quia facit generatus.</p> <p>10. H, quae aspirationis littera est, in Latino tantum vocalibus iungitur: ut honor, homo, humus, humilitas. Aspiratur autem et consonantibus, sed in Graecis et Hebraeis nominibus. Heus autem et heu interiectiones per H scribendae.</p> <p>11. I littera inter duas vocales constituta, bis scribi quidam existimabant, ut in Troia et Maia. Hoc ratio non permittit. Numquam enim tres</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>vocales in una syllaba scribuntur. Sed i littera inter duas vocales constituta pro duplici habetur.</p> <p>12. Id, pronomen neutri generis per d scribitur, ab eo quod est is, ea, id, quia facit idem.</p> <p>Quod si verbum est tertiae personae per t notabitur, ab eo quod est eo, is, it, quia facit itur.</p> <p>13. K litteram antiqui praeponebant quoties A sequebatur, ut kaput, Kanna, Kalamus. Nunc autem Kartago, et Kalendae per eandem tantum scribuntur. Omnia autem Graeca nomina qualicumque sequente vocali per k sunt scribenda.</p> <p>14. Laetus per ae diphthongum scribitur quia laetitia a latitudine vocata est, cui contraria est tristitia, quae angustiam facit. L autem littera interdum pro d littera utimur, ut latum pro datum, et calamitatem pro cadamitate; a cadendo enim nomen sumpsit calamitas.</p> <p>15. Maxumus, an maximus, et si qua similia sunt, qualiter scribi debeant quaesitum est. Varro tradidit Caesarem per i huiusmodi verba enuntiare, et scribere solitum esse; inde propter auctoritatem tanti viri consuetudinem factam ut maximus, optimus, pessimus, scribatur.</p> <p>16. Malo per unum l scribendum, quia est magis volo; malle per duo ll, quia est magis velle; nolo quoque per unum l, nolle per duo. Nolo enim, ne volo est; nolle, ne velle.</p> <p>17. Os, si vultum aut ossum significat, per o solam scribendum est; si personam, h praeponenda est.</p> <p>18. Ora finium per o; hora diei, per h scribendum.</p> <p>Onus, si de onere venit, per o solam scribendum; si de honore, cum h aspiratione.</p> <p>19. Praepositio et praeterea per diphthongum scribendum.</p> <p>Pene vero, quod est coniunctio, per e.</p> <p>Poena, quod est supplicium, per oe.</p> <p>20. Q littera tunc recte ponitur, cum illam statim u littera sequitur, et alia quaelibet una pluresve vocales iunguntur, ita ut una syllaba fiat. Caetera per c scribuntur.</p> <p>21. Quae pronomen cum a scribendum; que coniunctio, sine a.</p> <p>Quid, per d litteram scribitur cum pronomen est; per t cum verbum, cuius positio prima est queo, quis, quit; et in compositione nequeo, nequis, nequit.</p> <p>22. Quod, quando pronomen est, per d scribendum; quando numerus, per t, quia tot item per t scribitur.</p> <p>Quotidie per q scribendum; non per c, ut sit quot</p>	<p>vocales in una syllaba scribuntur. Sed I littera inter duas vocales constituta pro duplici habetur.</p> <p>12. Id pronomen neutri generis per D scribitur, ab eo quod est is, ea, id, quia facit idem. Quod si verbum est tertiae personae, per T notabitur, ab eo quod est eo, is, it, quia facit itur.</p> <p>13. K litteram antiqui praeponebant quotiens A sequebatur, ut kaput, kanna, kalamus. Nunc autem Karthago et kalendae per eandem tantum scribuntur. Omnia autem Graeca nomina qualicumque sequente vocali per K sunt scribenda.</p> <p>14. Laetus per diphthonga scribitur, quia laetitia a latitudine vocata est, cuius e contrario est tristitia, quae angustiam facit. L autem litteram interdum pro D littera utimur, ut latum pro datum et calamitatem pro cadamitatem; a cadendo enim nomen sumpsit calamitas.</p> <p>15. Maxumus an maximus, et si qua similia sunt qualiter scribi debeant quaesitum est. Varro tradit Caesarem per I eiusmodi verba enuntiare solitum esse et scribere. Inde propter auctoritatem tanti viri consuetudinem factam, ut maximus, optimus, pessimus scribatur.</p> <p>16. Malo per unum L scribendum, quia est magis volo. Malle per duo LL, quia est magis velle. Nolo quoque per unum L; et nolle per duo. Nolo enim ne volo est; nolle, nevelle.</p> <p>17. Os si vultum aut ossum significat per O solam scribendum est; si personam, H praeponenda est.</p> <p>18. Ora finium per O; hora dierum per H scribendum.</p> <p>Onus si de onere venit, O sola scribendum; si de honore, cum H aspiratione.</p> <p>19. Praepositio et praeterea per diphthonga scribendum.</p> <p>Pene vero, quod est coniunctio, per E; poena, quod est supplicium, per OE.</p> <p>20. Q littera tunc recte ponitur, cum illi statim U littera sequitur, et alia quaelibet una pluresve vocales iunguntur, ita ut una syllaba fiat. Cetera per C scribuntur.</p> <p>21. Quae pronomen cum A scribendum; que coniunctio sine A.</p> <p>Quid per D litteram scribitur, cum pronomen est; per T, cum verbum: cuius positio est prima queo, quis, quit, et in compositione nequeo, nequis, nequit.</p> <p>22. Quod quando pronomen est, per D est scribendum; quando numerus, per T, quia totidem per T scribitur.</p> <p>Quotidie per Q scribendum, non per C, ut sit quot</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>diebus. 23. R littera, communionem habet cum s littera. Itaque apud antiquos honos, labos, arbos dicebatur; nunc honor, labor, arbor. 24. Sat per t scribi oportet, quia integrum eius facit satis. Sed per d oportet scribi. Apud antiquos enim sedum dicebatur; nos finales duas litteras abscidimus. 25. Tamtus sicut et quamtus in medio m habebunt. De quam enim et tam veniunt, unde et quamtitas, quamtus, et tamtus. 26. Vae interiectio cum a scribenda, ve coniunctio, sine a. 27. Xristus, quia Graecum est per x scribendum. Ita et Xrisma. 28. Y et z litteris sola Graeca nomina scribuntur. Nam cum iustitia z litterae sonum exprimat, tamen, quia Latinum est, per t scribendum est. Sic militia, malitia, nequitia, et caetera similia. 29. In dubiis quoque verbis consuetudo veterum erat ut cum eadem littera alium intellectum correpta, alium producta haberet, longae syllabae apicem apponebant, ut puta populus arborem significaret, an hominum multitudinem, apice distinguebatur. Sic, et ubi litterae consonantes geminabantur, sicilicum superponebant, ut sel' a, ser' a, as' eres. Veteres enim non duplicabant litteras, sed supra sicilicos apponebant. Qua nota admonebatur lector geminandam esse litteram.</p>	<p>diebus. 23. R littera communionem habet cum S littera. Itaque apud anticos honos, labos, arbos dicebatur, nunc honor, labor, arbor. 24. Sat per T scribi oportet, quia integrum eius facit satis. Sed per D oportet scribi. Apud anticos enim sed sedum dicebatur; nos finales duas litteras abscidimus. 25. Tamtus, sicut et quamtus in medio M habebant. Quam enim et tam, unde et quamtitas, quamtus, tamtus. 26. Vae interiectio cum A scribendum; ve coniunctio sine A. 27. X̄ps, quia Graecum est, per X scribendum. Ita et Xrisma. 28. Y et Z litteris sola Graeca nomina scribuntur. Nam cum iustitia sonum Z littera exprimat, tamen, quia Latinum est, per T scribendum est. Sic militia, malitia, nequitia, et cetera similia. 29. In dubiis quoque verbis consuetudo veterum erat ut, cum eadem littera alium intellectum correpta, alium producta haberet, longae syllabae apicem adponebant; utputa populus arborem significaret, an hominum multitudinem, apice distinguebatur. Sic et ubi litterae consonantes geminabantur, sicilicum superponebant, ut cella, serra, asseres. Veteres enim non duplicabant litteras, sed supra sicilicos adponebant; qua nota admonebatur lector geminandam esse litteram.</p>
<p>XXVIII. De analogia 1. Analogia Graece, Latine Similium comparatio, sive proportio nominatur. Cuius haec vis est, ut quod dubium est, ad aliquid simile quod non est dubium referatur, ut incerta certis probentur. Octo autem modis comparatio analogiae colligitur, id est, qualitate, comparatione, genere, numero, figura, casu, extremitatibus similium syllabarum, et similitudine temporum. 2. Si quid de iis unum defuerit, iam non est analogia, id est, similitudo; sed est anomalia, id est, extra regulam, ut lupus, et lepus, totum convenit; sed dissentiunt casu; facit enim lupi, leporis. Nam regulariter est dum quaeris utrum trames masculinum sit an femininum, et erit masculinum. 3. Item funis, si incerti generis esse credis, similis est illi panis in declinatione, et erit masculinum. Item ex comparatione positivorum, ut si dicas, doctus, magnus, positivi sunt, et sui similes. Fit, et per diminutionem, ut puta funem masculinum</p>	<p>XXVIII. De analogia 1. Analogia Graece, Latine similium comparatio sive proportio nominatur. Cuius haec vis est ut, quod dubium est, ad aliquid simile, quod non est dubium, referatur, et incerta certis probentur. Octo autem modis comparatio analogiae colligitur: id est qualitate, comparatione, genere, numero, figura, casu, extremitatibus similium syllabarum, et similitudine temporum. 2. Si quid de iis unum defuerit, iam non est analogia, id est similitudo, sed est anomalia, id est extra regulam, ut lepus et lupus. Totum convenit, sed dissentiunt casu; facit enim lupi, leporis. Nam regulariter est, dum quaeris utrum trames masculinum sit an femininum, similis est illi in omni declinatione limes, et erit masculinum. 3. Item funis si incerti generis esse credis, similis est illi panis in declinatione, et erit masculinum. Item ex comparatione positivorum, ut si dicas doctus, magnus: positivi sunt et sui similes. Fit et per diminutionem, utputa funem masculinum</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>esse funiculus ostendit; sicut marmor neutri generis esse, masculum (!) indicat.</p> <p>4. Nam quod genus in principalitate est, id esse solet in diminutione. Sed hoc non semper, ut pistrinum, pistrilla. Sed quia scire debemus ex positione id est primitivo declinationem, ex diminutione genus colligere.</p> <p>XXIX. De etymologia</p> <p>1. Etymologia est origo vocabulorum, cum vis verbi vel nominis per interpretationem colligitur. Hanc Aristoteles σύμβολον, Cicero Notationem (!) nominavit, quia nomina et verba rerum nota facit, ut puta flumen, quia fluendo crevit, a fluendo dictum.</p> <p>2. Cuius cognitio saepe usum necessarium habet in interpretatione sua. Nam cum videris unde ortum est nomen, citius vim eius intelligis. Omnis enim rei inspectio, etymologia cognita, planior est. Non autem omnia nomina a veteribus secundum naturam imposita sunt, sed quaedam, et secundum placitum, sicut et nos servis et possessionibus interdum secundum quod placet nostrae voluntati nomina damus.</p> <p>3. Hinc est quod omnium nominum etymologiae non reperiuntur, quia quaedam non secundum qualitatem qua genita sunt, sed iuxta arbitrium humanae voluntatis vocabula acceperunt. Sunt autem etymologiae nominum, aut ex causa datae, ut reges a regendo, id est, a recte agendo; aut ex origine, ut homo quia sit ex humo; aut ex contrariis, ut a lavando lutum, dum lutum non sit mundum, et lucus, quia umbra opacus, parum luceat.</p> <p>4. Quaedam etiam facta sunt ex nominum derivatione, ut a prudentia prudens. Quaedam etiam ex vocibus, ut a garrulitate graculus. Quaedam ex Graeca etymologia orta, et declinata sunt in Latinum, ut silva, domus.</p> <p>5. Alia quoque ex nominibus locorum, urbium, fluminum traxerunt vocabula. Multa etiam ex diversarum gentium sermone vocantur. Unde, et origo eorum vix cernitur. Sunt enim pleraque barbara nomina, et incognita Latinis et Graecis.</p> <p>XXX. De glossis</p> <p>1. Glossa Graeca interpretatione linguae sortitur nomen. Hanc philosophi adverbium dicunt, quia vocem illam de qua requiritur uno et singulari verbo designat. Quid enim illud sit in uno verbo positum declarat, ut conticescere est tacere.</p> <p>2. Item: latus haurit apertum; haurit, percutit. Item cum terminum dicimus finem, aut populatas</p>	<p>esse funiculus ostendit, sicut marmor neutri esse generis marmusculum indicat.</p> <p>4. Nam quod genus in principalitate est, id esse solet in diminutione. Sed hoc non semper, ut pistrinum, pistrilla. Sed quia scire debemus ex positione id est primitivo declinationem, ex diminutione genus colligere.</p> <p>XXIX. De etymologia</p> <p>1. Etymologia est origo vocabulorum, cum vis verbi vel nominis per interpretationem colligitur. Hanc Aristoteles σύμβολον, Cicero adnotationem nominavit, quia nomina et verba rerum nota facit exemplo posito; utputa flumen, quia fluendo crevit, a fluendo dictum.</p> <p>2. Cuius cognitio saepe usum necessarium habet in interpretatione sua. Nam dum videris unde ortum est nomen, citius vim eius intelligis. Omnis enim rei inspectio etymologia cognita planior est. Non autem omnia nomina a veteribus secundum naturam imposita sunt, sed quaedam et secundum placitum, sicut et nos servis et possessionibus interdum secundum quod placet nostrae voluntati nomina damus.</p> <p>3. Hinc est quod omnium nominum etymologiae non reperiuntur, quia quaedam non secundum qualitatem, qua genita sunt, sed iuxta arbitrium humanae voluntatis vocabula acceperunt. Sunt autem etymologiae nominum aut ex causa datae, ut reges a regendo et recte agendo, aut ex origine, ut homo, quia sit ex humo, aut ex contrariis ut a lavando lutum, dum lutum non sit mundum, et lucus, quia umbra opacus parum luceat.</p> <p>4. Quaedam etiam facta sunt ex nominum derivatione, ut a prudentia prudens; quaedam etiam ex vocibus, ut a garrulitate garrulus; quaedam ex Graeca etymologia orta et declinata sunt in Latinum, ut silva, domus.</p> <p>5. Alia quoque ex nominibus locorum, urbium, vel fluminum traxerunt vocabula. Multa etiam ex diversarum gentium sermone vocantur. Unde et origo eorum vix cernitur. Sunt enim pleraque barbara nomina et incognita Latinis et Graecis.</p> <p>XXX. De glossis</p> <p>1. Glossa Graeca interpretatione linguae sortitur nomen. Hanc philosophi adverbium dicunt, quia vocem illam, de cuius requiritur, uno et singulari verbo designat. Quid enim illud sit in uno verbo positum declarat, ut: conticescere est tacere.</p> <p>2. Item Latus haurit apertum. haurit, percutit. Item cum terminum dicimus</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>interpretamur esse vastatas, et omnino cum unius verbi rem uno verbo manifestamus.</p> <p>CAPUT XXXI. De differentiis</p> <p>1. Differentia est species definitionis, quam scriptores artium de eodem et de altero nominant. Haec enim duo quadam inter se communione confusa, coniecta differentia, secernuntur, per quam quid sit utrumque cognoscitur, ut cum quaeritur quid inter regem intersit et tyrannum, adiecta differentia quid uterque sit definitur, ut rex modestus, et temperans, tyrannus vero crudelis. Inter haec enim duo differentia cum posita fuerit, quid sit utrumque cognoscitur. Sic et caetera.</p> <p>XXXII. De barbarismo</p> <p>1. Barbarismus est verbum corrupta littera, vel sono enuntiatum: littera, ut floriet, dum florebit dicere oporteat; sono, si pro media syllaba prima producat, ut, latebrae, tenebrae. Appellatus autem barbarismus a barbaris gentibus, dum Latinae orationis integritatem nescirent; unaquaeque enim gens facta Romanorum, cum suis opibus vitia quoque et verborum et morum Romam transmisit.</p> <p>2. Inter barbarismum autem, et barbarolexim hoc interest, quod barbarismus in verbo Latino fit, dum corrumpitur; quando autem barbara verba Latinis eloquiis inseruntur, barbarolexis dicitur. Item quando in prosa vitium fit sermonis, barbarismus vocatur; quando in metro, metaplasmus dicitur.</p> <p>3. Barbarismus autem fit scripto, et pronuntiatione. Scripto quatuor modis: si quis in verbo litteram, vel syllabam adiciat, mutet, transmutet, vel minuat. Pronuntiatione autem fit in temporibus, tonis, aspirationibus, et reliquis, quae sequuntur.</p> <p>4. Per tempora quippe fit barbarismus, si pro longa syllaba brevis ponatur, aut pro brevi longa. Per tonos, si accentus in aliam syllabam commutetur. Per aspirationem, si adiciatur h littera ubi non debet, aut detrahatur ubi esse oportet.</p> <p>5. Per hiatum, quoties in pronuntiatione scinditur versus antequam compleatur; sive quoties vocalis vocalem sequitur, ut Musae Aonides. Fit barbarismus, et per metacismos, iotacismos, et lambdacismos.</p> <p>6. Metacismus est quoties m litteram vocalis sequitur, ut, bonum aurum, iustum amicum. Sed</p>	<p>finem, aut populas interpretamur esse vastatas, et omnino cum unius verbi rem uno verbo manifestamus.</p> <p>XXXI. De differentiis</p> <p>1. Differentia est species definitionis, quam scriptores artium de eodem et de altero nominant. Haec enim duo quadam inter se communione confusa, coniecta differentia secernuntur, per quam quid sit utrumque cognoscitur; ut cum quaeritur quid inter regem sit et tyrannum, adiecta differentia, quid uterque sit definitur, ut rex modestus et temperatus, tyrannus vero crudelis. Inter haec enim duo differentia cum posita fuerit, quid sit utrumque cognoscitur. Sic et cetera.</p> <p>XXXII. De barbarismo</p> <p>1. Barbarismus est verbum corrupta littera vel sono enuntiatum. Littera, ut floriet, dum florebit dicere oporteat; sono, si pro media syllaba prima producat, ut latebrae, tenebrae. Appellatus autem barbarismus a barbaris gentibus, dum latinae orationis integritatem nescirent. Unaquaeque enim gens facta Romanorum cum opibus suis vitia quoque et verborum et morum Romam transmisit.</p> <p>2. Inter barbarismum autem et barbarolexim hoc interest, quod barbarismus in verbo latino fit, dum corrumpitur; quando autem barbara verba latinis eloquiis inferuntur, barbarolexis dicitur. Item quando in prosa vitium fit sermonis, barbarismus vocatur; quando in metro, metaplasmus dicitur.</p> <p>3. Barbarismus autem fit scripto et pronuntiatione. Scripto quattuor modis: si quis in verbo litteram vel syllabam adiciat, mutet, transmutet, vel minuat. Pronuntiatione autem fit in temporibus, tonis, aspirationibus et reliquis quae sequuntur.</p> <p>4. Per tempora quippe fit barbarismus, si pro longa syllaba brevis ponatur, aut pro brevi longa. Per tonos, si accentus in alia syllaba commutetur. Per aspirationem, si adiciatur H littera ubi non debet, aut detrahatur ubi esse oportet.</p> <p>5. Per hiatum, quotiens in pronuntiatione scinditur versus antequam compleatur, sive quotiens vocalis vocalem sequitur, ut Musae Aonides. Fit barbarismus et per motacismos, iotacismos et labdacismos.</p> <p>6. Motacismus est, quotiens M litteram vocalis sequitur, ut bonum aurum, iustum amicum; sed</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>et hoc vitium, aut suspensione m litterae, aut detractioe vitamus.</p> <p>7. Iotacismus est quoties in iota littera duplicatur sonus, ut, Troiia, Maiia, ubi earum litterarum adeo exilis erit pronuntiatio, ut unum iota, non duo, sonare videatur.</p> <p>8 Lambdacismus est, si pro uno l duo pronuntientur, ut Afri faciunt, sicut colloquium pro conloquium; vel quoties unum l exilius, duo largius proferimus. Quod contra est; nam unum largius, duo exilius proferre debemus.</p> <p>9 Collisio est quoties novissimae syllabae finis in alterius principio est, ut matertera.</p>	<p>hoc vitium aut suspensione M litterae, aut detractioe vitamus.</p> <p>7. Iotacismus est, quotiens in iota littera duplicatur sonus, ut Troia, Maia; ubi earum litterarum adeo exilis erit pronuntiatio, ut unum iota, non duo sonare videantur.</p> <p>8. Labdacismus est, si pro una L duo pronuntientur, ut Afri faciunt, sicut colloquium pro conloquium; vel quotiens unam L exilius, duo largius proferimus. Quod contra est; nam unum largius, duo exilius proferre debemus.</p> <p>9. Conlisio est, quotiens novissimae syllabae finis in alterius principio est, ut matertera.</p>
<p>XXXIII. De Soloecismo</p> <p>1. Soloecismus est plurimorum verborum inter se inconueniens compositio, sicut barbarismus unius verbi corruptio. Verba enim non recta lege coniuncta soloecismus est; ut si quis dicat, inter nobis pro inter nos; aut dare veniam sceleratorum, pro sceleratis.</p> <p>2. Dictus autem soloecismus a Cilicibus, qui ex urbe Solae, quae nunc Pompeiopolis appellatur, profecti, cum apud alios commorantes, suam et illorum linguam vitiose insequenterque confunderent, soloecismo nomen dederunt. Unde et similiter loquentes soloecismos facere dicuntur.</p> <p>3. Soloecismus autem apud poetas schema dicitur, quoties in versu necessitate metri factus invenitur; cum autem non invenitur necessitas, permanet soloecismi culpa.</p> <p>4. Soloecismus fit duobus modis: aut per partes orationis, aut per accidentia. Per partes orationis fit, si alteram partem pro altera ponamus, ut puta si praepositiones adverbis applicemus. Per accidentia fit, id est, per ea quae accidunt partibus, ut puta per qualitates, genera, numeros, figuras, et casus. Per ista igitur omnia fiunt soloecismi, sicut Donatus exposuit.</p> <p>5. Fiunt praeterea et plurimis modis. Nam Lucilius centum genera soloecismorum dixit, quos omnes vitare potius quam sequi debet qui regulam recte loquendi tenere studet.</p>	<p>XXXIII. De soloecismis</p> <p>1. Soloecismus est plurimorum verborum inter se inconueniens compositio, sicut barbarismus unius verbi corruptio. Verba enim non recta lege coniuncta soloecismus est, ut si quis dicat inter nobis pro inter nos, aut dare veniam sceleratorum pro sceleratis.</p> <p>2. Dictus autem soloecismus a Cilicibus, qui ex urbe Soloe, quae nunc Pompeiopolis appellatur, profecti, cum apud alios commorantes suam et illorum linguam vitiose insequenterque confunderent, soloecismo nomen dederunt. Unde et similiter loquentes soloecismos facere dicuntur.</p> <p>3. Soloecismus autem apud poetas schema dicitur, quotiens in versu necessitate metri factus invenitur. Cum autem non invenitur necessitas, permanet soloecismi culpa.</p> <p>4. Soloecismus fit duobus modis: aut per partes orationis, aut per accidentia. Per partes orationis, si alteram partem pro altera ponamus, utputa si praepositiones adverbis adplicemus. Per accidentia fit, id est per ea quae acciduntur partibus, utputa per qualitates, per genera et numeros, figuras et casus. Per ista igitur omnia fiunt soloecismi, sicut Donatus exposuit.</p> <p>5. Fiunt praeterea ex plurimis modis. Nam Lucilius centum genera soloecismorum dixit, quos omnes vitare potius quam sequi debet qui regulam recte loquendi tenere studet.</p>
<p>XXXIV. De Vitiis</p> <p>1. Vitia apud grammaticos illa dicuntur, quae in eloquio cavere debemus. Sunt autem haec: barbarismus, soloecismus, acyrologia, cacephaton, et reliqua.</p> <p>2. Barbarismus est corruptio verbi unius, ut si tertiam syllabam quis producat in ignoscere.</p> <p>3. Soloecismus, compositio vitiosa verborum: ut</p>	<p>XXXIV. De vitiis</p> <p>1. Vitia apud Grammaticos illa dicuntur, quae in eloquio cavere debemus. Sunt autem haec: barbarismus, soloecismus, acyrologia, cacenphaton, et reliqua.</p> <p>2. Barbarismus est corruptio verbi unius. Ut si tertiam syllabam quis producat in ignoscere.</p> <p>3. Soloecismus compositio vitiosa verborum. Ut si</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>si aliquis dicat, inter hominibus pro inter homines.</p> <p>4. Acyrologia, non propria dictio: ut, liceat sperare timenti; proprium est autem timenti formidare, non sperare; et, gramineo in campo: proprium est graminosum dicere campum, non gramineum.</p> <p>5. Cacephaton, dictio obscena, vel incomposite sonans. Obscoena, ut, his animum arrecti dictis. Incomposita, ut, iuvat ire et Dorica castra. Mala enim compositio fit, ab ea syllaba incipere qua superior finierat.</p> <p>6. Pleonasmus, adiectio unius verbi supervacua: ut, Hactenus arborum cultus et sidera coeli. Neque enim alibi nisi in caelo sunt sidera.</p> <p>7. Perissologia, adiectio plurimorum verborum supervacua: ut, Vivat Ruben, et non moriatur, dum non sit aliud vivere quam non mori.</p> <p>8. Macrologia, longiloquium, res non necessarias comprehendens, ut: Legati, non impetrata pace, retro unde venerant domum reversi sunt.</p> <p>9. Tautologia, idemloquium, ut: Si fata virum servant, si vescitur aura, aetherea, neque adhuc crudelibus occubat umbris. Totum enim quod repetitur una res est, sed crebro sermone annuntiata</p> <p>10. Eclipsis est defectus dictionis, in quo necessaria verba desunt, ut, cui pharetra ex auro; deest enim erat.</p> <p>11. Tapinosis est humilitas statum magnae rei dictis infirmans, ut: Apparent rari nantes in gurgite vasto.</p> <p>12. Cacosyntheton, Vitiosa compositio: ut, versaque iuvenum terga fatigamus hasta.</p> <p>13. Amphibolia, Ambigua dictio; quae fit, aut per casum accusativum, ut illud responsum Apollinis ad Pyrrhum: Aio te, Aeacida, Romanos vincere posse. In quo non est certum quem in ipso versu monstraverit esse victorem.</p> <p>14. Fit et per incertam distinctionem, ut, bellum ingens geret Italia. Incerta distinctio, utrum bellum ingens, an ingens Italia.</p> <p>15. Fit, et per commune verbum, deprecatur Cato, calumniatur Cicero, praestolatur Brutus, dedignatur Antonius; nec ostenditur in hac ambiguitate utrum ipsi alios, an alii ipsos deprecati sunt, aut calumniati.</p> <p>16. Fit et per homonymiam, quando uno nomine multa significantur, ut acies, et non addas, aut ferri, aut oculorum, aut militum.</p>	<p>aliquis dicat inter hominibus pro inter homines.</p> <p>4. Acyrologia non propria dictio, ut Liceat sperare timenti. Proprium est autem timenti formidare, non sperare; et Gramineo in campo. Proprium est graminosum dicere campum, non gramineum.</p> <p>5. Cacemphaton dictio obscena vel inconposite sonans. Obscena, ut His animum arrecti dictis. Incomposita, ut Iuvat ire et Dorica castra. Mala enim fuit compositio ab ea syllaba incipere, qua superior finierat.</p> <p>6. Pleonasmus adiectio unius verbi supervacua, ut Hactenus arborum cultus et sidera caeli. Neque enim alibi nisi in caelo sunt sidera.</p> <p>7. Perissologia adiectio plurimorum verborum supervacua, ut vivat Ruben et non moriatur: dum non sit aliud vivere quam non mori.</p> <p>8. Macrologia longiloquium, res non necessarias comprehendens, ut Legati non inpetrata pace retro unde venerant domum reversi sunt.</p> <p>9. Tautologia, idemloquium ut Si fata virum servant, si vescitur aura aetherea, neque adhuc crudelibus occubat umbris. Totum enim quod repetitur una res est, sed crebro sermone adnuntiata.</p> <p>10. Eclipsis est defectus dictionis, in quo necessaria verba desunt, ut Cui pharetra ex auro deest enim erat.</p> <p>11. Tapinosis est humilitas, statum rei magnae dictis infirmans, ut Apparent rari nantes in gurgite vasto. Gurgitem posuit pro mare.</p> <p>12. Cacosyntheton, vitiosa compositio verborum, ut Versaque iuvenum terga fatigamus hasta.</p> <p>13. Amphibolia, ambigua dictio, quae fit aut per casum accusativum, ut illud responsum Apollinis ad Pyrrhum: Aio te, Aeacida, Romanos vincere posse. In quo non est certum, quem in ipso versu monstraverit esse victorem.</p> <p>14. Fit et per incertam distinctionem, ut Bellum ingens geret Italia. Incerta distinctio, utrum bellum ingens an ingens Italia.</p> <p>15. Fit et per commune verbum, ut: Deprecatur Cato, calumniatur Cicero, praestolatur Brutus, dedignatur Antonius; nec ostenditur in hac ambiguitate utrum ipsi alios, an alii ipsos deprecati sunt aut calumniati.</p> <p>16. Fit et per homonyma, quo uno nomine multa significantur, ut acies et non addas aut ferri, aut oculorum, aut militum.</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>XXXV. De metaplasms</p> <p>1. Metaplasms Graeca lingua, Latine Transformatio dicitur, qui fit in uno verbo propter metri necessitatem, et licentiam poetarum. Cuius species istae sunt.</p> <p>2. Prothesis, appositio in principio verbi, ut gnato pro nato, et tetulit pro tulit. Epenthesis, appositio in medio, ut relliquias pro reliquias, induperator pro imperator.</p> <p>3. Paragoge, appositio in fine, ut magis, pro mage, et potestur, pro potest. Aphaeresis, abscissio de principio, ut temno pro contemno. Syncope, abscissio de medio, ut forsitan pro forsitan. Apocope, abscissio de fine, ut sat pro satis.</p> <p>4. Ectasis, productio contra naturam, ut, Italiam fato, cum Italiam correpte dici debeat. Systole, correptio contra naturam, aquosus Orion, cum Orion producte dici debeat.</p> <p>Diaeresis, discissio unius syllabae in duas, ut, albai, longai, pro albae, longae.</p> <p>5. Episynaloephe, conglutinatio duarum in unam, ut Phaeton, pro Phaeton, Nerei, pro Nerei, aeripedem, pro aeripedem. Synaloephe, collisio vocalium adiunctorum vocalibus, ut, atque ea diversa penitus, dum parte geruntur.</p> <p>6. Echthlipsis, collisio consonantium cum vocalibus, ut multum ille, et terris.</p> <p>Antithesis, contrapositio litterae pro alia littera. ut olli pro illi.</p> <p>Metathesis, transpositio litterae, ut, Evandre pro Evander, Timbre, pro Timber.</p> <p>7. Inter barbarismum et lexin (!), hoc est Latinam et perfectam elocutionem, metaplasms est, qui in uno sermone ratione fit vitiosus. Item inter soloecismum et phrasin (!), id est perfectam connexionem sermonum, schema, id est figura, est, quae fit contextu sermonum ratione vitiosa. Ergo metaplasmi et schemata media sunt, et discernuntur peritia et imperitia. Fiunt autem ad ornatum.</p> <p>XXXVI. De schematibus</p> <p>1. Schemata, ex Graeco in Latinum eloquium Figurae interpretantur, quae fiunt in verbis, vel sentiis per varias distinctionum formas</p>	<p>XXXV. De metaplasms</p> <p>1. Metaplasms Graeca lingua, Latine transformatio dicitur. Qui fit in uno verbo propter metri necessitatem et licentiam poetarum; cuius species istae sunt.</p> <p>2. Prothesis adpositio in principio verbi, ut gnato pro nato et tetulit pro tulit. Epenthesis adpositio in medium, ut Maneant in religione nepotes, pro religione relliquias pro reliquias, induperator pro inperator.</p> <p>3. Paragoge adpositio in finem, ut admittier pro admitti, magis pro mage et potestur pro potest. Aphaeresis abscisio de principio, ut temno pro contemno. Syncope abscisio de medio, ut forsitan pro forsitan. Apocope abscisio de fine, ut sat pro satis.</p> <p>4. Ectasis, productio contra naturam, ut exercet Diana choros. Italiam fato quum Italiam correpte dici debeat. Systole correptio contra naturam, ut urbemque Fidenam cum prima syllaba produci debet. Ut quum dicimus Orion correpte, dum producte dici oportet.</p> <p>Diaeresis discissio syllabae in duas, ut dives pictai vestis, pro pictae, Albai longai, pro Albae longae.</p> <p>5 Episynaloephe conglutinatio duarum syllabarum in unam, ut Phaethon pro Phaëthon, Neri pro Nerei, aeripedem pro aëripedem. Synaloephe conlisio vocalium adiuncta vocalibus, ut Atque ea diversa penitus dum parte geruntur.</p> <p>6. Echthlipsis conlisio consonantium cum vocalibus, ut Multum ille et terris iactatus et alto.</p> <p>Antithesis contrapositio litterae pro alia littera, ut inpete pro impetu, olli pro illi.</p> <p>Metathesis transpositio litterae, ut Thymbre pro Thymer, Evandre pro Evander.</p> <p>7. Inter barbarismum et figuras, hoc est Latinam et perfectam elocutionem, metaplasms esse, qui in uno sermone fit oratione vitiosus. Item inter soloecismum et schema, id est perfectam sermonum connexionem, figura est, quae fit contextu sermonum oratione vitiosa. Ergo metaplasmi et schemata media sunt et discernuntur peritia et inperitia. Fiunt autem ad ornatum.</p> <p>XXXVI. De schematibus</p> <p>1. Schemata ex Graeco in Latinum eloquium figurae interpretantur, quae fiunt in verbis vel sentiis per varias dictionum formas propter</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>propter eloquii ornatum. Haec dum multa sint, apud grammaticos ista inveniuntur</p> <p>2. Prolepsis est praesumptio, ubi ea quae sequi debent anteponuntur, ut: Interea reges ingenti mole: Latinus. Debuit enim sic dicere: Interea reges ingenti mole, et statim adiicere quod sequitur: Procedunt castris; deinde dicere: Latinus, etc.; sed facta pro ornamento praesumptio rei, et qui sequi debuere reges interpositi sunt in septem versibus, et postea additum est: Procedunt castris. Inde praesumptio, quia anteposita sunt quae sequi debuere.</p> <p>3. Zeugma est clausula, cum plures sensus uno verbo clauduntur, quae fit tribus modis. Nam aut in primo, aut in postremo, aut in medio id verbum ponitur, quod sententias iungit. In primo, ut, vertitur oenophoris fundus sententia nobis. In medio, ut, Graecia Sulpicio sorti data, Gallia Cottae. In postremo, ut: Namque hoc tempore obsequium ami cos, veritas odium parit.</p> <p>4. Hypozeuxis est figura superiori contraria, ubi in singulis sensibus propria unicuique clausula est, ut, Regem adit, et regi memorat nomenque, genusque.</p> <p>5. Syllepsis est in dissimilibus clausulis, aut pluralis dictio singulari verbo finita, ut, sociis et rege recepto, aut singularis dictio plurali verbo expleta, ut: Sunt nobis mitia poma, Castaneae molles, et pressi copia lactis. Supra enim sunt dixit, hic debuit dicere: Est pressi copia lactis.</p> <p>6. Fit autem syllepsis non solum per partes orationis, sed, et per accidentia partibus. Nam ubi et pro multis unus, et pro uno multi ponuntur, syllepsis est: pro multis unus, ut est illud: utrumque armato milite complent, cum non uno, sed multis militibus. Item pro uno multi, ut in Evangelio: Latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant ei; ubi pro uno uterque inducitur blasphemasse.</p> <p>7. Anadiplosis est, quando ab eodem verbo quo illud, prior versus finivit sequens versus incipit, ut est Certent et cygnis ululae, sit Tityrus Orpheus, Orpheus in silvis, inter delphinas Arion.</p> <p>8. Anaphora est repetitio eiusdem verbi per principia versuum plurimorum, ut: Nos te, Dardania incensa, tuaque arma secuti, Nos tumidum sub te permensi classibus aequor.</p> <p>9. Epanaphora est in uno versu per principia</p>	<p>eloquii ornamentum. Haec dum multae sint apud Grammaticos, istae inveniuntur.</p> <p>2. Prolepsis est praesumptio, ubi ea, quae sequi debent, anteponuntur, ut Interea reges ingenti mole Latinus. Debuit enim sic dicere: Interea reges ingenti mole, et statim adicere, quod sequitur: procedunt castris, deinde dicere: Latinus, etc.; sed facta est pro ornamento praesumptio rei, et qui sequi debuerunt reges interpositi sunt in septem versibus, et postea additum est: Procedunt castris. Inde et praesumptio, quia anteposita sunt quae sequi debuerunt.</p> <p>3. Zeugma est clausula, quum plures sensus uno verbo clauduntur, quae fit tribus modis. Nam aut in primo, aut in postremo, aut in medio id verbum ponitur, quod sententias iungit. In primo, ut Vertitur oenophoris fundus, sententia nobis. In medio ut Graecia Sulpicio sorti data, Gallia Cottae. In postremo, ut Namque hoc tempore obsequium amicos, veritas odium parit.</p> <p>4. Hypozeuxis est figura superiori contraria, ubi in singulis sensibus propria unicuique clausula est, ut Regem adit et regi memorat nomenque genusque.</p> <p>5. Syllepsis est in dissimilibus clausulis aut pluralis dictio singulari verbo finita, ut Sociis et rege recepto, aut singularis dictio plurali verbo expleta, ut Sunt nobis mitia poma, et pressi copia lactis. Supra enim sunt dixit. Hic debuit dicere: est et pressi copia lactis</p> <p>6. Fit autem Syllepsis non solum per partes orationis, sed et per accidentia partibus. Nam ubi et pro multis unus et pro uno multi ponuntur, Syllepsis est. Pro multis unus, ut est illud Utrumque armato milite complent, cum non uno, sed multis militibus. Item pro uno multi, ut in Evangelio: Latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant ubi pro uno uterque inducitur blasphemasse.</p> <p>7. Anadiplosis est, quando ab eodem verbo quo prior versus finivit, sequens versus incipit, ut est illud Certent et cygnis ululae, sit Tityrus Orpheus, Orpheus in silvis, inter delphinas Arion.</p> <p>8. Anaphora est repetitio eiusdem verbi per principia versuum plurimorum, ut Nos te Dardania incensa tuaque arma secuti, nos tumidum sub te permensi classibus aequor.</p> <p>9. Epanaphora est in uno versu per principia</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>sensuum eiusdem verbi repetitio, ut: Te nemus Angitia, vitrea te Fucinus unda, Te liquidi flevire lacus.</p> <p>10. Epizeusis in uno sensu congeminitio verbi, ut: sic sic iuvat ire sub umbras</p> <p>11. Epanalepsis est sermonis in principio versus positi eiusdem in fine replicatio, ut est illud: Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.</p> <p>12. Paronomasia est in significatione diversa dictio pene ipsa, ut illud: Abire an obire te convenit, id est, exsulem fieri, an mori?</p> <p>13. Schesis onomaton, multitudo nominum coniunctorum quodam ambitu copulata, ut nubila, nix, grando, procellae, fulmina, venti.</p> <p>14. Paromoeon est multitudo verborum ex una littera inchoantium, quale est apud Ennium: O Tite tute Tati tibi tanta tyranne tulisti. Sed hoc bene temperat Virgilius, dum non toto versu utitur hac figura ut Ennius, sed nunc in principio versus tantum, ut est illud: Saeva sedens super arma; <u>nunc in medio, ut: Quaeque lacus late liquidos, quaeque aspera dumis;</u></p> <p>Nunc autem in fine, ut: Sola mihi tales casus Cassandra canebat.</p> <p>15. Homoeoptoton est, cum plurima nomina per unum casum denuntiantur, ut est illud: Sed neque currentem se, nec cognoscit euntem, Tollentemque manus, saxumque immane moventem.</p> <p>16. Homoteleuton est, cum uno modo verba plurima finiuntur: ut abiit, abcessit, evasit, erupit.</p> <p>17. Polypoton est, cum diversis casibus sententia variatur, ut: Ex nihilo nihilum, ad nihilum nil posse reverti. Marcus Dama, papae, Marco spondente, recusas, <u>Credere tu nummos? Marco sub iudice palles!</u> Marcus dixit. Ita est, assigna, Marce, tabellas.</p> <p>18. Hirmos est sententia continuatae orationis tenorem suum, usque ad ultimum servans, ut: Est in secessu longo locus, insula portum, et reliqua. Hinc enim in longum vadit sensus usque ad illud: Horrentique atrum nemus imminet umbra.</p> <p>19. Polysyntheton est dictio multis concatenata coniunctionibus, ut, tectumque, laremque, armaque, amycleumque canem.</p> <p>20. Dialyton, vel asyntheton figura est, quae e contrario sine coniunctionibus solute ac simpliciter effertur, ut, venimus, vidimus, placuit.</p>	<p>sensuum eiusdem verbi repetitio, ut Te nemus Anguitiae, vitrea te Focinus unda te liquidi flevire lacus.</p> <p>10. Epizeuxis in uno sensu congeminitio verbi, ut Sic sic iuvat ire per umbras.</p> <p>11. Epanalempsis est sermonis in principio versus positi eiusdem in fine replicatio, ut est illud Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit.</p> <p>12. Paronomasia est in significatione diversa dictio pene ipsa, ut illud: Abire an obire te convenit? id est exulem fieri, an mori.</p> <p>13. Schesis onomaton multitudo nominum coniunctorum quodam ambitu copulata, ut: Nubila, nix, grando, procellae, fulmina, venti.</p> <p>14. Paromoeon est multitudo verborum ex una littera inchoantium, quale est apud Ennium O Tite tute Tati tibi tanta tyranne tulisti. Sed bene hoc temperat Virgilius, dum non toto versu utitur hanc figuram, ut Ennius, sed nunc in principio versus tantum, ut est illud Saeva sedens super arma;</p> <p>nunc autem in fine, ut Sola mihi tales casus Cassandra canebat.</p> <p>15. Homoeoptoton est, quum plurima nomina per unum casum denuntiantur, ut illud Sed neque currentem, sed nec cognoscit euntem, tollentemque manu saxumque inmane moventem.</p> <p>16. Homoeon teleuton est, quum uno modo verba plurima finiuntur, ut abiit, abcessit, evasit, erupit.</p> <p>17. Polypoton est, cum diversis casibus sententia variatur, ut Ex nihilo nihilum, ad nihilum nil posse reverti. et Marci Dama. Papae! Marco spondente, recusas? Marcus dixit. Ita est. Adsigna, Marce, tabellas.</p> <p>18. Hirmos est sententia continuatae orationis tenorem suum usque ad ultimum servans, ut Est in secessu longo locus, insula portum, et reliqua. Hinc enim in longum vadit sensus usque ad illud Horrentique atrum nemus imminet umbris.</p> <p>19. Polysyntheton est dictio multis concatenata coniunctionibus, ut Tectumque, laremque, armaque, Amicleumque canem.</p> <p>20. Dialyton vel asyntheton est figura, quae e contrario sine coniunctionibus solute ac simpliciter effertur, ut: Venimus, vidimus, placuit.</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>21. Antitheton est ubi contraria contrariis opponuntur, et sententiae pulchritudinem reddunt, ut illud: Frigida pugnabant calidis, humentia siccis; Mollia cum duris; sine pondere, habentia pondus.</p> <p>22. Hypallage quotiescunque per contrarium verba intelliguntur, ut dare classibus austros, cum ventis naves demus, non navibus ventos.</p> <p>XXXVII. De tropis</p> <p>1. Tropos Graeco nomine Grammatici vocant, qui Latine modi locutionum interpretantur. Fiunt autem a propria significatione ad non propriam similitudinem. Quorum omnium nomina difficillimum est annotare, sed ex omnibus Donatus tredecim usui tradenda conscripsit.</p> <p>2. Metaphora est verbi alicuius usurpata translatio, sicut cum dicimus, fluctuare segetes, gemmare vites, dum in iis rebus fluctus et gemmas non invenimus, in quibus haec verba aliunde transferuntur, sed hae atque aliae tropicae locutiones ad ea quae intelligenda sunt propterea figuratis amictibus obteguntur, ut sensum legentis exercent, et ne nuda atque in promptu posita vilescant.</p> <p>3. Fiunt autem metaphorae modis quatuor: ab animali ad animale, ut, aligeros conscendit equos; metaphorice loquens miscuit quadrupedi alas avis, et quo cursu deserta petiverit, miscuit volatili cursum quadrupedis. Ab inanimale ad inanimale, ut, Pontum pinus arat; sulcum premit alta carina. Miscuit usum terrae aquis, dum arare et sulcum premere ad terram pertineat, non ad mare.</p> <p>4. Ab inanimale ad animale, ut florida iuventus; miscuit flores inanimales iuventuti quae animam habet. Ab animali ad inanimale, ut: Tu, Neptune pater, cui tempora cana crepanti Cincta salo resonant, magnus cui perpete mento Profluit Oceanus, et flumina crinibus errant. Mentum enim, et tempora, et crines non ad Oceanum pertinent, sed ad homines.</p> <p>5. Sic et alia rerum nomina de alio genere in aliud genus decentissime decoris gratia transferuntur, ut oratio perornetur. Metaphora autem, aut partis unius est, ut, fluctuare segetes: non potes dicere segetare fluctus; aut antistropha est, id est, reciproca, ut remigium alarum. Nam et alae navium, et alarum remigia dicuntur.</p> <p>6. Catachresis, est alienae rei nomen appositum: haec eo a metaphora differt, quod illa vocabulum habenti largitur; haec quia non habet proprium,</p>	<p>21. Antitheton, ubi contraria contrariis opponuntur et sententiae pulchritudinem reddunt, ut illud Frigida pugnabant calidis, humentia siccis: mollia cum duris: sine pondere habentia pondus.</p> <p>22. Hypallage, quotiescumque per contrarium verba intelleguntur, ut Dare classibus Austros, cum ventis naves demus, non navibus ventos.</p> <p>XXXVII. De tropis</p> <p>1. Tropos Graeco nomine Grammatici vocant, qui Latine modi locutionum interpretantur. Fiunt autem a propria significatione ad non propriam similitudinem. Quorum omnium nomina difficillimum est adnotare, sed ex omnibus Donatus tredecim usui tradenda conscripsit.</p> <p>2. Metaphora est verbi alicuius usurpata translatio, sicut cum dicimus fluctuare segetes, gemmare vites, dum in his rebus fluctus et gemmas non invenimus, in quibus haec verba aliunde transferuntur. Sed hae atque aliae tropicae locutiones ad ea, quae intellegenda sunt, propterea figuratis amictibus obteguntur, ut sensus legentis exercent, et ne nuda atque in promptu vilescant.</p> <p>3. Fiunt autem metaphorae modis quatuor: ab animali ad animale, ut Aligeros conscendit equos. Metaphorice loquens miscuit quadrupedi alas avis, et Quo cursu deserta petiverit; miscuit volatili cursum quadrupedis. Ab inanimale ad inanimale, ut Pontum pinus arat, sulcum premit alta carina. Miscuit usum terrae aquis, dum arare et sulcum premere ad terram pertineat, non ad mare.</p> <p>4. Ab inanimale ad animale, ut florida iuventus: miscuit flores inanimales iuventuti, quae animam habet. Ab animali ad inanimale, ut: Tu, Neptune pater, cui tempora cana crepanti cincta salo resonant, magnus cui perpete mento profluit Oceanus, et flumina crinibus errant. Mentum enim, tempora et crines non ad Oceanum pertinent, sed ad homines.</p> <p>5. Sic et alia rerum nomina de alio genere in aliud genus decentissime decoris gratia transferuntur, ut oratio perornetur. Metaphora autem aut partis unius est, ut fluctuare segetes (non potes dicere segetare fluctus), aut antistropha est, id est reciproca, ut remigium alarum. Nam et alae navium et alarum remigia dicuntur.</p> <p>6. Catachresis est alienae rei nomen adpositum. Haec et a metaphora differt, quod illa vocabulum habenti largitur, haec, quia non habet proprium,</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>alieno utitur, ut, Faciemque simillima lauro; et, Nunc una ambae iunctisque feruntur Frontibus, et longa sulcant vada salsa carina. Dum facies, et frons tantum animalium et hominum sint. Quod nomen si poeta non apposuisset navi, quid proprium eidem parti diceret non haberet.</p> <p>7. Metalepsis tropus a praecedente indicans quod sequitur: Inque manus chartae nodosaeque venit arundo.</p> <p>Nam per manum verba, per arundinem litterae significatae sunt.</p> <p>8. Metonymia est Transnominatio ab alia significatione ad aliam proximitatem translata. Fit autem multis modis; aut enim per id quod continet id quod continetur ostendit, ut theatra plaudunt, prata mugiant, dum illic homines plaudant, hic boves mugiant; aut contra per id quod continetur id quod continet, ut iam proximus ardet Ucalegon, dum non ille, sed domus eius arderet.</p> <p>9. Item per inventorem id quod inventum est, ut, sine Cerere et Libero friget Venus, et commistam Vulcanus (mittit) ad astra favillam. Vult enim per Cererem frumenti inventricem intelligere panem; per Liberum inventorem vitis, vinum; per Venerem, libidinem; per Vulcanum, ignem. At contra per inventum inventorem demonstrat, ut, Vinum precamur, pro Libero, qui vinum apud Graecos invenit.</p> <p>10. Item per efficientem, id quod efficitur, sicut, pigrum frigus, quod pigros homines faciat; et, timor pallidus, eo quod pallidos homines reddat. At contra per id quod efficitur, efficiens, ut: Iungit equos aurum genitor, spumantiaque addit Frena feris.</p> <p>Spumantia frena dixit, cum utique non ipsa faciant spumas, sed equus qui ea gerit spumis conspargat infusus.</p> <p>11. Antonomasia est pro nomine, id est vice nominis posita: ut Maia genitus pro Mercurio; qui tropus fit tribus modis: ab animo, ut, magnanimusque Anchisiades; a corpore, ut ipse arduus; extrinsecus, ut: Infelix puer, atque impar congressus Achilli.</p> <p>12. Epitheton, Supra nomen, praeponitur enim proprio nomini, ut Alma Ceres, obscenique canes, importunaeque volucres.</p> <p>Inter antonomasiam autem et epitheton hoc differt, quod antonomasia, pro vice nominis ponitur; Epitheton autem nunquam sine nomine est. Quibus duobus tropis, vel vituperamus aliquem, vel ostendimus, vel laudamus.</p>	<p>alieno utitur, ut Faciemque simillima lauro; et Centaurus; nunc una ambae iunctisque feruntur frontibus, et longa sulcant vada salsa carina; dum facies et frons tantundem animalium et hominum sit. Quod nomen si poeta navi non adposuisset, quod proprium eidem parti diceret, non haberet.</p> <p>7. Metalepsis est tropus a praecedente quod sequitur, ut Quaeve manus cartae nodosaeque venit arundo.</p> <p>Nam per manum verba, per arundinem litterae significatae sunt.</p> <p>8. Metonymia, transnominatio ab alia significatione ad aliam proximitatem translata. Fit autem multis modis. Aut enim per id, quod continet, id, quod continetur, ostendit, ut theatra plaudunt, prata mugiant, dum illic homines plaudunt, hic boves mugiant; aut contra per id, quod continetur, id, quod continet, ut iam proximus ardet Ucalegon, dum non ille, sed domus eius arderet.</p> <p>9. Item per inventorem id, quod inventum est, ut Sine Cerere et Libero friget Venus; et Connixtam Vulcanus mittit ad astra favillam. Vult enim per Cererem frumenti inventricem intelligere panem, per Liberum inventorem vitis vinum, per Venerem libidinem, per Vulcanum ignem. At contra per inventum inventorem demonstrat, ut Vinum precamur, pro Libero, qui vinum apud Graecos invenit.</p> <p>10. Item per efficientem, id quod efficitur, sicut pigrum frigus quod pigros homines faciat, et timor pallidus eo quod pallidos homines reddat. At contra per id quod efficitur, efficiens, ut Iungit equos auri genitor spumantiaque addit frena feris.</p> <p>Spumantia frena dixit, cum utique non ipsa faciant spumas, sed equus, qui ea gerit, spumis conspargat infusus.</p> <p>11. Antonomasia est pro nomine, id est vice nominis posita, ut Maia genitus pro Mercurio. Qui tropus fit modis tribus: ab animo, ut Magnanimusque Anchisiades; a corpore, ut Ipse arduus; extrinsecus, ut Infelix puer atque impar congressus Achilli.</p> <p>12. Epitheton, supra nomen. Praeponitur enim proprio nomini, ut alma Ceres Obscenique canes, inportunaeque volucres.</p> <p>Inter antonomasiam autem et epitheton hoc differt, quod antonomasia pro vice nominis ponitur, epitheton autem numquam est sine nomine. Quibus duobus tropis vel vituperamus aliquem, vel ostendimus, vel laudamus.</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>13. Synecdoche est Conceptio, cum a parte totum, vel a toto pars intelligitur. Eo enim et per speciem genus et per genus species demonstratur; sed species pars est, genus autem totum. A toto enim pars intelligitur, ut: Quam multae glomerantur aves, ubi frigidus annus Trans pontum fugat. Non enim totus annus est frigidus, sed pars anni, id est, hiems. At contra a parte totum: ut, flammas cum regia puppis extulerat. Ubi non solum puppis, sed navis; et non navis, sed qui in ea; et non omnes, sed unus flammas extulit.</p> <p>14. Onomatopoeia, nomen fictum ad imitandum sonum vocis confusae, ut stridor valvarum, hinnitus equorum, mugitus boum, balatus ovium.</p> <p>15. Periphrasis est Circumloquium, dum res una plurimis verbis significatur, ut, auras vitales carpit. Significavit enim per copulationem verborum unam rem, hoc est, vivit. Hic autem tropus geminus est; nam aut veritatem splendide producit, aut foeditatem circuitu evitat. Veritatem splendide producit, sicut: Et iam prima novo spargebat lumine terras, Tithoni croceum linquens aurora cubile. Vult enim dicere, iam luciscebat, aut dies ortus erat. Foeditatem circuitu devitat, sicut: placidumque petivit Coniugis infusus gremio per membra soporem. Hoc enim circuitu evitat obscenitatem, et decenter ostendit concubitum:</p> <p>16. Hyperbaton est Transcensio, cum verbum aut sententia ordine commutatur. Huius species quinque sunt: Anastrophe, hysteron proteron, parenthesis, tmesis, synthesis. Anastrophe, verborum ordo praeposterus, ut littora circum, pro circum littora.</p> <p>17. Hysteron proteron, sententia ordine commutata, ut: Postquam altos tetigit fluctus, et ad aequora venit. Ante enim ad aequora venit, et sic tetigit fluctus.</p> <p>18. Parenthesis, ubi interponimus sententiam, qua ex medio remota, integer sermo perdurat, ut, Aeneas (neque enim patrius consistere mentem Passus amor) rapidum ad naves praemittit Achatem. Est enim ordo: Aeneas rapidum praemittit Achatem, nam illud in medio parenthesis est.</p> <p>19. Tmesis est sectio unius nominis per interpositionem verborum ut Multo nebulae circum Dea fudit amictu,</p>	<p>13. Synecdoche est conceptio, cum a parte totum, vel a toto pars intellegitur. Eo enim et per speciem genus, et per genus species demonstratur sed species pars est, genus autem totum. A toto enim pars intellegitur, ut Quam multae glomerantur aves, ubi frigidus annus pontum fugat. Non enim totus annus frigidus est, sed pars anni, id est hiems. At contra a parte totum, ut Flammas cum regia puppis extulerat. Ubi non solum puppis, sed navis, et non navis, sed qui in ea, et non omnes, sed unus flammas extulit.</p> <p>14. Onomatopoeia est nomen adfectum ad imitandum sonum vocis confusae, ut stridor valvarum, hinnitus equorum, mugitus boum, balatus ovium.</p> <p>15. Periphrasis est circumloquium, dum res una plurimis verbis significatur, ut Auras vitales carpit. Significavit enim per copulationem verborum unam rem, hoc est vivit. Hic autem tropus geminus est. Nam aut veritatem splendide producit, aut foeditatem circuitu evitat. Veritatem splendide producit, sicut Et iam prima novo spargebat lumine terras Tithoni croceum linquens Aurora cubile. Vult enim dicere: iam luciscebat, aut: dies ortus erat. Foeditatem circuitu devitat, sicut Placitumque petivit coniugis infusus gremio. Hoc enim circuitu evitat obscenitatem et decenter ostendit concubitum.</p> <p>16. Hyperbaton transcensio, cum verbum aut sententia ordine commutatur. Huius species quinque: anastrophe, hysteron proteron, parenthesis, tmesis, synthesis. Anastrophe est verborum ordo praeposterus, ut: litora circum, pro circum litora.</p> <p>17. Hysteron proteron sententia ordine mutata ut Postquam altos tetigit fluctus, et ad aequora venit. Antea enim ad aequora venit, et sic tetigit fluctus.</p> <p>18. Parenthesis, ubi interponimus sententiam nostram, qua ex medio remota integer sermo perdurat, ut Aeneas (neque enim patrius consistere mentem passus amor) rapidum ad naves praemittit Achatem. Est enim ordo: Aeneas rapidum praemittit Achatem. Nam illud in medio parenthesis est.</p> <p>19. Tmesis est sectio unius nominis per interpositionem verborum, ut Multum nebulae circum dea fudit amictum,</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>pro circumfudit.</p> <p>20. Synchesis est, ubi ex omni parte confusa sunt verba, ut illud: Iuvenes, fortissima frustra pectora, si vobis audentem extrema cupido est certa sequi, quae sit rebus fortuna videtis. Excessere omnes, adytis arisque relictis, dii quibus imperium hoc steterat; succurritis urbi incensae; moriamur, et in media arma ruamus. Ordo talis est: Iuvenes fortissima pectora frustra succurritis urbi incensae, quia excessere dii, quibus hoc imperium steterat. Unde si vobis cupido certa est me sequi audentem extrema, ruamus in media arma, et moriamur.</p> <p>21. Hyperbole est excelsitas fidem excedens ultra quam credendum est, ut, sidera verberat unda, et, terram inter fluctus aperit. Hoc enim modo ultra fidem aliquid augetur, nec tamen a tramite significandae veritatis erratur, quamvis verba quibus indicatur excedant, ut voluntas loquentis non fallentis appareat; quo tropo non solum augetur aliquid, sed et minuitur. Augetur, ut, velocior aura; minuitur, ut, mollior pluma, durior saxo.</p> <p>22. Allegoria est alieniloquium, aliud enim sonat, aliud intelligitur; ut, tres littore cervos conspicit errantes: ubi tres duces belli Punici, vel tria bella Punica significantur. Et in Bucolicis, Aurea mala decem misi, id est, ad Augustum decem eclogas pastorum. Huius tropi plures sunt species, ex quibus eminent septem: ironia, antiphrasis, aenigma, charientismos, paroemia, sarcasmos, astysmos,</p> <p>23. Ironia est sententia per pronuntiationem contrarium habens intellectum. Hoc enim tropo callide, aut per accusationem, aut per insultationem aliquid dicitur, ut est illud: Vestras, Eure, domos, illa se iactet in aula Aeolus, et clauso ventorum carcere regnet. Et quomodo aula, si carcer est? Solvitur enim pronuntiatione. Nam carcer pronuntiatio est; iactet in aula, ironia est; et totum per contrariam pronuntiationem enuntiatur, per ironiae speciem, quae laudando deridet.</p> <p>24. Antiphrasis est sermo e contrario intelligendus, ut lucus, quia caret luce per nimiam nemorum umbram: et manes, id est, mites, et modesti, cum sint terribiles et immanes; et Parcae et Eumenides Furiae, quod nulli parcant, vel benefaciant. Hoc tropo, et nani Atlantes, et caeci videntes, et vulgo Aethiopes argentei appellantur.</p> <p>25. Inter ironiam autem, et antiphrasim hoc distat, quod ironia pronuntiatione sola indicat</p>	<p>pro circumfudit.</p> <p>20. Synthesis est, ubi ex omni parte confusa sunt verba, ut illud Iuvenes, fortissima frustra pectora, si vobis audendi extrema cupido est certa sequi, quae sit rebus fortuna videtis. Excessere omnes aditis arisque relictis dii, quibus inperium hoc steterat; succurritis urbi incensae; moriamur et in media arma ruamus.</p> <p>Ordo talis est: Iuvenes fortissima pectora, frustra succurritis urbi incensae, quia excesserunt dii. Unde si vobis cupido certa est me sequi audentem extrema, ruamus in media arma et moriamur.</p> <p>21. Hyperbole est excelsitas fidem excedens ultra quam credendum est, ut Sidera verberat unda; et Terram inter fluctus aperit. Hoc enim modo ultra fidem aliquid augetur, nec tamen a tramite significandae veritatis erratur, quamvis verba quae indicantur excedant, ut voluntas loquentis, non fallentis appareat. Quo tropo non solum augetur aliquid, sed et minuitur: augetur, ut velocior Euro: minuitur, ut mollior pluma, durior saxo.</p> <p>22. Allegoria est alieniloquium. Aliud enim sonat, et aliud intellegitur, ut Tres litore cervos conspicit errantes. Ubi tres duces belli Punici, vel tria bella Punica significantur. Et in Bucolicis Aurea mala decem misi, id est ad Augustum decem eglogas pastorum. Huius tropi plures sunt species, ex quibus eminent septem: ironia, antiphrasis, aenigma, charientismos, paroemia, sarcasmos, astysmos.</p> <p>23. Ironia est sententia per pronuntiationem contrarium habens intellectum. Hoc enim tropo callide aut per accusationem, aut per insultationem aliquid dicitur, ut est illud Vestras, Eure, domos; illa se iactet in aula Aeolus, et clauso ventorum carcere regnet. Et quomodo aula, si carcer est? Solvitur enim pronuntiatione. Nam carcer pronuntiatio est: iactet et aula ironia est; et totum per contrariam pronuntiationem adnuntiatur per ironiae speciem, quae laudando deridet.</p> <p>24. Antiphrasis est sermo e contrario intelligendus, ut lucus, quia caret luce per nimiam nemorum umbram; et manes, id est mites quum sint inmites et modesti, cum sint terribiles et inmanes; et Parcas et Eumenides, Furiae quod nulli parcant vel benefaciant. Hoc tropo et nani Atlantes et caeci videntes et vulgo Aethiopes argentei appellantur.</p> <p>25. Inter ironiam autem et antiphrasim hoc distat, quod ironia pronuntiatione sola indicat quod</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>quod intelligi vult, sicut cum dicimus homini agenti male: Bonum est quod facis. Antiphrasis vero non voce pronuntiantis significat contrarium, sed suis tantum verbis, quorum origo contraria est.</p> <p>26. Aenigma est quaestio obscura, quae difficile intelligitur, nisi aperiatur, ut est illud: De comedente exivit cibus, et de forti egressa est dulcedo, significans ex ore leonis favum extractum. Inter allegoriam autem et aenigma hoc interest, quod allegoriae vis gemina est, et sub re alia aliud figuraliter indicat. Aenigma vero tantum sensus obscurus est, et per quasdam imagines adumbratus.</p> <p>27. Charientismos est tropus quo dura dictu gratius proferuntur, uti cum interrogantibus nunquid nos quaesierit aliquis, respondetur: Bona fortuna. Unde intelligitur, neminem nos quaesisse.</p> <p>28. Paroemia est rebus et temporibus accommodatum proverbium. Rebus, ut, contra stimulum calces, dum significatur adversis resistendum. Temporibus, ut, Lupus est in fabula. Aiunt enim rustici vocem hominem perdere, si eum prior lupus viderit. Unde et subito tacenti dicitur istud proverbium, Lupus in fabula.</p> <p>29. Sarcasmos est hostilis irrisio, cum amaritudine, ut: Referes ergo haec, et nuntius ibis Pelidae genitori. Illi mea tristia facta Degeneremque Neoptoleum narrare memento:</p> <p>30. Huic contrarius est astysmus, id est, urbanitas sine iracundia, ut illud: Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Maevi, Atque idem iungat vulpes, et mulgeat hircos, id est: qui Bavium non odit, pro poena ei contingat ut diligat Maevium. Fuerunt autem Maevius et Bavius poetae pessimi, et inimici Vergilii. Qui hos ergo diligit, faciat quae contra naturam sunt, id est, iungat vulpes, et mulgeat hircos.</p> <p>31. Homoeosis est quae Latine interpretatur similitudo; per quam minus notae rei per similitudinem eius quae magis nota est panditur demonstratio. Huius species sunt tres; icon, parabola, paradigma, id est, imago, comparatio, exemplum.</p> <p>32. Icon est imago, cum figuram rei ex Simili genere conamur exprimere, ut: Omnia Mercurio similis, vocemque coloremque Et crines flavos, et membra decora iuventae. Congrua enim est similitudo de specie cuius persona inducitur.</p>	<p>intellegi vult, sicut cum dicimus omnia agenti male: Bonum est, quod facis; antiphrasis vero non voce pronuntiantis significat contrarium, sed suis tantum verbis, quorum origo contraria est.</p> <p>26. Aenigma est quaestio obscura quae difficile intellegitur, nisi aperiatur, ut est illud: De comedente exivit cibus, et de forte egressa est dulcedo, significans ex ore leonis favum extractum. Inter allegoriam autem et aenigma hoc interest, quod allegoriae vis gemina est et sub res alias aliud figuraliter indicat; aenigma vero sensus tantum obscurus est, et per quasdam imagines adumbratus.</p> <p>27. Charientismos est tropus, quo dura dictu gratius proferuntur, uti cum interrogantibus, numquid nos quaesierit aliquis? respondetur: Bona Fortuna. Unde intellegitur neminem nos quaesisse.</p> <p>28. Paroemia est rebus et temporibus adcommodatum proverbium. Rebus, ut: Contra stimulum calces, dum significatur adversis resistendum. Temporibus, ut: Lupus in fabula. Aiunt enim rustici vocem hominem perdere, si eum lupus prior viderit. Unde et subito tacenti dicitur istud proverbium: Lupus in fabula.</p> <p>29. Sarcasmos est hostilis inrisio cum amaritudine, ut Referes ergo haec, et nuntius ibis Pelidae genitoris; illi mea tristia facta degeneremque Neoptoleum narrare memento.</p> <p>30. Huic contrarius est Astysmos, urbanitas sine iracundia, ut illud Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Maevi, atque idem iungat vulpes et mulgeat hircos. Id est: qui Bavium non odit, pro poena ei contingat ut diligat Maevium. Fuerunt autem Maevius et Bavius poetae pessimi, et inimici Vergilii. Qui hos ergo diligit, faciat quae contra naturam sunt, id est, iungat vulpes et mulgeat hircos.</p> <p>31. Homoeosis est, quae Latine interpretatur similitudo, per quam minus notae rei per similitudinem eius, quae magis nota est, panditur demonstratio. Huius species sunt tres: icon, parabola, paradigma, id est imago, comparatio, exemplum.</p> <p>32. Icon est imago, cum figuram rei ex simili genere conamur exprimere, ut Omnia Mercurio similis, vocemque coloremque et crines flavos et membra decora iuventa. Congrua enim est similitudo de specie, cuius persona inducitur.</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>33. Parabola est comparatio ex dissimilibus rebus, ut, qualis in arvis Aestiferae Libyae viso leo cominus hoste Subsedit;</p> <p>ubi leoni Caesarem comparavit, non ex suo, sed ex alieno genere similitudinem faciens.</p> <p>34. Paradigma est exemplum dicti, vel facti alicuius, aut ex simili, aut ex dissimili genere, conveniens ei quam proponimus rei; ita: Tam fortiter periit apud Hipponem Scipio, quam Uticae Cato.</p> <p>35. Similitudo autem tribus modis fit: a pari, a maiore, a minore. A pari: Ac veluti magno in populo cum saepe coorta est Seditio. A maiore ad minus: Qualiter expressum ventis per nubila fulmen; a minore ad maius: Si potuit manes arcessere coniugis Orpheus Threicia fretus cithara fidibusque canoris quasi dicat, re parva et brevi, id est, si ille cithara fretus, ego pietate.</p> <p>XXXVIII. De prosa</p> <p>1. Prosa est producta oratio, et a lege metri soluta. Prosum enim antiqui productum dicebant, et rectum. Unde ait Varro apud Plautum prosis lectis significare rectis; unde etiam quae non est perflexa numero, sed recta, prosa oratio dicitur, in rectum producendo. Alii prosam aiunt dictam ab eo quod sit profusa, vel ab eo quod spatiosius prouat et excurrat, nullo sibi termino praefinito.</p> <p>2. Praeterea tam apud Graecos quam apud Latinos longe antiquiorem curam fuisse carminum, quam prosae. Omnia enim prius versibus condebantur, prosae autem studium sero viguit. Primus apud Graecos Pherecydes Syrius soluta oratione scripsit, apud Romanos autem Appius Caecus adversus Pyrrhum solutam orationem primus exercuit. Iam ex hinc, et caeteri prosae eloquentia contenderunt.</p> <p>XXXIX. De metris</p> <p>1. Metra vocata, quia certis pedum mensuris, atque spatiis terminantur, neque ultra dimensionem temporum constitutam procedunt. Mensura enim Graece μέτρον dicitur.</p> <p>2. Versus dicti ab eo quod, pedibus in ordine suo dispositis, certo fine moderantur per articulos, qui caesa et membra nominantur. Qui ne longius provolverentur quam iudicium posset sustinere, modum statuit ratio unde reverterentur, et ab eo ipso versum vocatum dicunt quod revertatur.</p>	<p>33. Parabola comparatio ex dissimilibus rebus, ut Qualis in arvis aestiferae Libyae visus leo cominus hostem consedit;</p> <p>ubi leoni Caesarem conparavit, non ex suo, sed ex alio genere similitudinem faciens.</p> <p>34. Paradigma vero est exemplum dicti vel facti alicuius aut ex simili aut ex dissimili genere conveniens eius, quam proponimus, rei, ita: Tam fortiter periit apud Hipponem Scipio quam Uticae Cato.</p> <p>35. Similitudo autem tribus modis fit: a pari, a maiore, a minore. A pari Ac veluti magno in populo cum saepe coorta est seditio; a maiore ad minus Qualiter expressum ventis per nubila fulmen; a minore ad maius Si potuit manes arcessere coniugis Orpheus, Threicia fretus cithara fidibusque canoris; quasi dicat, re parva et brevi, id est, si ille cithara fretus, ego pietate.</p> <p>XXXVIII. De prosa</p> <p>1. Prosa est producta oratio et a lege metri soluta. Prosum enim antiqui productum dicebant et rectum. Unde ait Varro apud Plautum prosis lectis significari rectis; unde etiam quae non est perflexa numero, sed recta, prosa oratio dicitur, in rectum producendo. Alii prosam aiunt dictam ab eo, quod sit profusa, vel ab eo, quod spatiosius prouat et excurrat, nullo sibi termino praefinito.</p> <p>2. Praeterea tam apud Graecos quam apud Latinos longe antiquiorem curam fuisse carminum quam prosae. Omnia enim prius versibus condebantur; prosae autem studium sero viguit. Primus apud Graecos Pherecydes Syrus soluta oratione scripsit; apud Romanos autem Appius Caecus adversus Pyrrhum solutam orationem primus exercuit. Iam exhinc et ceteri prosae eloquentia contenderunt.</p> <p>XXXIX. De metris</p> <p>1. Metra vocata, quia certis pedum mensuris atque spatiis terminantur, neque ultra dimensionem temporum constitutam procedunt. Mensura enim Graece μέτρον dicitur.</p> <p>2. Versus dicti ab eo, quod pedibus in ordine suo dispositi certo fine moderantur per articulos, quae caesa et membra nominantur. Qui ne longius provolverentur quam iudicium posset sustinere, modum statuit ratio unde reverteretur; et ab eo ipsum versum vocatum, quod</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>3. Huic adhaeret rhythmus, qui non est certo fine moderatus, sed tamen rationabiliter ordinatis pedibus currit; qui Latine nihil aliud quam numerus dicitur. De quo est illud: Numeros memini, si verba tenerem.</p> <p>4. Carmen vocatur quidquid pedibus continetur; cui datum nomen existimant, seu quod carptim pronuntiaretur (unde hodie lanam quam purgantes discerpunt, carminare dicimus), seu quod qui illa canerent carere mente existimabantur.</p> <p>5. Metra, vel a pedibus nuncupata, vel a rebus quae scribuntur, vel ab inventoribus, vel a frequentatoribus, vel a numero syllabarum.</p> <p>6. A pedibus metra vocata, ut dactylica, iambica, trochaica.</p> <p>A trocheo enim trochaicum metrum nascitur; a dactylo dactylicum, sic et alia a suis pedibus. A numero vero hexametrum, pentametrum, trimetrum. Nam senarios versus nos ex numero pedum vocamus; hos Graeci quia geminos feriunt, trimetros dicunt. Hexametros autem Latinos primum fecisse Ennius traditur, eosque longos vocat.</p> <p>7. Ab inventoribus metra appellata dicuntur, ut, Anacreonticum, Saphicum, Archilochium. Nam Anacreontica metra Anacreon composuit, Saphica Sappho mulier edidit, Archilochia Archilochus quidam scripsit, Colophonia Colophonius quidam exercuit; Sotadeorum quoque repertor est Sotades genere Cretensis; Simonidia quoque metra Simonides poeta lyricus composuit.</p> <p>8. A frequentatoribus, ut Asclepiadea. Non enim ea Asclepius invenit, sed proinde ita vocata sunt, quod eis idem frequentissime et elegantissime usus sit.</p> <p>9. A rebus quae scribuntur, ut heroicum, elegiacum, bucolicum. Heroicum enim carmen dictum, quod eo virorum fortium res et facta narrantur. Nam heroes appellantur viri quasi aerei, et caelo digni propter sapientiam et fortitudinem; quod metrum auctoritate caetera metra praecedit, unum ex omnibus tam maximis operibus aptum quam parvis, suavitatis et dulcedinis aequae capax.</p> <p>10. Quibus virtutibus nomen solum obtinuit, ut Heroicum vocaretur ad memorandas scilicet heroum res. Nam, et prae caeteris simplicissimum habetur, constatque duobus pedibus, dactylo et spondeo; ac saepe pene, vel ex hoc, vel ex illo, nisi quod temperantius fit</p>	<p>revertitur.</p> <p>3 Huic adhaeret rythmus, qui non est certo fine moderatus, sed tamen rationabiliter ordinatis pedibus currit; qui Latine nihil aliud quam numerus dicitur, de quo est illud Numeros memini, si verba tenerem.</p> <p>4. Carmen vocatur quidquid pedibus continetur: cui datum nomen existimant seu quod carptim pronuntietur, unde hodie lanam, quam purgantes discerpunt, carminare dicimus: seu quod qui illa canerent carere mentem existimabantur.</p> <p>5. Metra vel a pedibus nuncupata, vel a rebus quae scribuntur, vel ab inventoribus, vel a frequentatoribus, vel a numero syllabarum.</p> <p>6. A pedibus metra vocata, ut dactylica, iambica, trochaica.</p> <p>A trochaeo enim trochaicum metrum nascitur, a dactylo dactylicum; sic et alia a suis pedibus. A numero, ut hexametrum, pentametrum, trimetrum. Nam senarios versus nos ex numero pedum vocamus. Hos Graeci, quia geminos feriunt, trimetros dicunt. Hexametros autem Latinos primum fecisse Ennius traditur; eosque longos vocant.</p> <p>7. Ab inventoribus metra appellata dicuntur, ut Anacreonticum, Sapphicum, Archilochium. Nam Anacreontica metra Anacreon composuit; Sapphica Sappho mulier edidit; Archilochios Archilochus quidam scripsit; Colophonios Colophonius quidam exercuit. Sotadeorum quoque repertor est Sotades genere Cretensis. Simonidia quoque metra Simonides poeta lyricus composuit.</p> <p>8. A frequentatoribus, ut Asclepiadia. Non enim ea Asclepius invenit, sed proinde ita vocata quod ea idem elegantissime et frequentissime usus sit.</p> <p>9. A rebus quae scribuntur, ut heroicum, elegiacum, bucolicum. Heroicum enim carmen dictum, quod eo virorum fortium res et facta narrantur. Nam heroes appellantur viri quasi aerii et caelo digni propter sapientiam et fortitudinem. Quod metrum auctoritate cetera metra praecedit; unus ex omnibus tam maximis operibus aptus quam parvis, suavitatis et dulcedinis aequae capax.</p> <p>10. Quibus virtutibus nomen solus obtinuit, ut heroicum vocaretur ad memorandas scilicet eorum res. Nam et prae ceteros simplicissimus habetur constatque duobus pedibus, dactylo et spondeo, ac saepe pene vel ex hoc vel ex illo; nisi quod temperantissimus fit utriusque mixtura</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>utriusque mistura, quam si instruat a singulis.</p> <p>11. Omnibus quoque metris prius est. Hoc primum Moyses in cantico Deuteronomii, longe ante Pherecydem et Homerum cecinisse probat. Unde et apparet antiquius fuisse apud Hebraeos studium carminum quam apud gentiles. Siquidem et Iob, Moysi temporibus adaequatus, hexametro versu, dactylo spondeoque decurrit.</p> <p>12. Hoc apud Graecos Hecataeus Milesius fertur primus composuisse; vel, ut alii putant, Pherecydes Syrius, quod metrum ante Homerum Pythium dictum est, post Homerum Heroicum nominatum.</p> <p>13. Pythium autem vocatum volunt, eo quod hoc genere metri oracula Apollinis sint edita. Nam cum in Parnasso monte Pythonem serpentem in vindictam matris sagittis insequeretur, accolae Delphici hoc illum metro hortati sunt, ut ait Terentianus: ἡ Παϊάν, ἡ Παϊάν.</p> <p>14. Elegiacum autem dictum, eo quod modulatio eiusdem carminis conveniat miseris. Terentianus: Hos elegos dixere, solet quod clausula talis Tristibus, ut tradunt, aptior esse modis.</p> <p>15. Hoc autem vix omnino constat a quo sit inventum, nisi quia apud nos Ennius eo prior usus est. Nam apud Graecos sic adhuc lis grammaticorum pendet, ut sub iudice res relicta sit. Nam quidam eorum Colophonium quemdam, quidam Archilochium auctorem atque inventorem volunt.</p> <p>16. Bucolicum, id est, pastorale carmen plerique Syracusis primum compositum a pastoribus opinantur, nonnulli Lacedaemone. Namque transeunte in Graeciam Xerxe rege Persarum, cum Spartanæ virgines, sub hostili metu, neque egredi urbem auderent, neque pompam chororumque agrestem Dianae de more exercerent, turba pastorum, ne religio praeteriret, eundem inconditis cantibus celebrarunt. Appellatur autem Bucolicum a bubus, de maiore parte, quamvis opilionum caprariorumque sermones in iis et cantica inserantur.</p> <p>17. Hymnos primum David propheta in laudem Dei composuisse ac cecinisse manifestum est. Deinde apud gentiles prima Mnemia Timothoe fecit in Apollinem et Musas, quae fuit temporibus Ennii longe post David. Hymni autem ex Graeco in Latinum laudes interpretantur.</p> <p>18. Epithalamia sunt carmina nubentium, quae decantantur a scholasticis in honorem sponsi et sponsae. Haec primum Salomon edidit in laudem Ecclesiae et Christi. Ex quo gentiles sibi</p>	<p>quam si instruat a singulis.</p> <p>11. Omnibus quoque metris prior est. Hunc primum Moyses in cantico Deuteronomii longe ante Pherecyden et Homerum cecinisse probatur. Unde apparet antiquiorem fuisse apud Hebraeos studium carminum quam apud gentiles, siquidem et Iob Moysi temporibus adaequatus hexametro versu, dactylo spondeoque, decurrit.</p> <p>12. Hunc apud Graecos Achatesius Milesius fertur primus composuisse, vel, ut alii putant, Pherecydes Syrus. Quod metrum ante Homerum Pythium dictum est, post Homerum heroicum nominatum.</p> <p>13. Pythium autem vocatum volunt eo, quod hoc genere metri oracula Apollinis sint edita. Nam cum in Parnaso Pythonem serpentem in vindictam matris sagittis insequeretur, accolae Delphici hoc illum metro hortati sunt, dicentes, ut ait Terentianus ἡ παϊάν, ἡ παϊάν, ἡ παϊάν.</p> <p>14. Elegiacus autem dictus eo, quod modulatio eiusdem carminis conveniat miseris. Terentianus hos elegos dicere solet, quod clausula talis tristibus, ut tradunt, aptior esset modis.</p> <p>15. Hic autem vix omnino constat a quo sit inventus, nisi quia apud nos Ennius eum prior usus est. Nam apud Graecos sic adhuc lis Grammaticorum pendet, ut sub iudice res relegata sit. Nam quidam eorum Colophonium quemdam, quidam Archilochum auctorem atque inventorem volunt.</p> <p>16. Bucolicum, id est pastorale carmen, plerique Syracusis primum compositum a pastoribus opinantur, nonnulli Lacedaemone. Namque transeunte in Thraciam Xerxe rege Persarum, cum Spartanæ virgines sub hostili metu neque egredi urbem neque pompam chororumque agrestem Dianae de more exercerent, turba pastorum, ne religio praeteriret, eundem inconditis cantibus celebrarunt. Appellatur autem Bucolicum de maiori parte, quamvis opilionum caprariorumque sermones in eis et cantica inserantur.</p> <p>17. Hymnos primum David prophetam in laudem Dei composuisse ac cecinisse manifestum est. Deinde apud gentiles prima Memmia Timothoe fecit in Apollinem et Musas, quae fuit temporibus Ennii longe post David. Hymni autem ex Graeco in Latinum laudes interpretantur.</p> <p>18. Epithalamia sunt carmina nubentium, quae decantantur ab scholasticis in honorem sponsi et sponsae. Haec primum Salomon edidit in laudem Ecclesiae et Christi. Ex</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>epithalamium vindicarunt, et istius generis carmen assumptum est. Quod genus primum a gentilibus in scenis celebrabantur, postea tantum in nuptiis haesit. Vocatur autem epithalamium, eo quod in thalamis decantetur.</p> <p>19. Threnos, quod Latine lamentum vocamus, primus Ieremias versu composuit super Urbem Ierusalem quando subversa est, et populus Israel captivus ductus est. Post hunc apud Graecos Simonides poeta Lyricus. Adhibebantur autem funeribus atque lamentis; similiter et nunc.</p> <p>20. Epitaphium Graece, Latine supra tumulum. Est enim titulus mortuorum, qui in dormitione eorum fit qui iam defuncti sunt. Scribuntur enim ibi vita, mores et aetas eorum.</p> <p>21. Poesis dicitur Graeco nomine opus multorum librorum; poema, unius. Idylion, paucorum versuum; distichon, duorum; monostichon, unius.</p> <p>22. Epigramma est titulus quod in Latinum superscriptio interpretatur: ἐπί enim super, γραμμῆ littera vel scriptio dicitur.</p> <p>23. Epodon in poemate clausula brevis est. Dictum autem epodon quod accinatur ad speciem elegiaci, ubi praemisso uno longiori, alter brevior componitur, atque ita in singulis quibusque maioribus sequentes minores quasi clausulae recinunt.</p> <p>24. Clausulas autem Lyrici appellant, quasi praecisos versus integris subiectos, ut est apud Horatium: Beatus ille qui procul negotiis, deinde sequitur praecisus: Ut prisca gens mortalium. Sic et deinceps alterni, quibus aliqua pars deest, et ipsi praecedentibus similes, sed minores.</p> <p>25. Centones apud grammaticos vocari solent, qui de carminibus Homeri, vel Virgillii, ad propria opera, more centonario, ex multis hinc inde compositis in unum sarciunt corpus, ad facultatem cuiusque materiae.</p> <p>26. Denique Proba, uxor Adelphi, centonem ex Virgilio, de Fabrica mundi et Evangeliiis plenissime expressit, materia composita secundum versus, et versibus secundum materiam concinnatis. Sic quoque, et quidam Pomponius ex eodem poeta inter caetera styli sui otia Tityrum in Christi honorem composuit; similiter et de Aeneide.</p> <p>XL. De fabula 1. Fabulas poetae a fando nominaverunt, quia non sunt res factae, sed tantum loquendo fictae.</p>	<p>quo gentiles sibi epithalamium vindicarunt, et istius generis carmen adsumptum est. Quod genus primum a gentilibus in scenis celebrabatur, postea tantum in nuptiis haesit. Vocatum autem epithalamium eo, quod in thalamis decantetur.</p> <p>19. Threnos, quod Latine lamentum vocamus, primus versu Ieremias composuit super urbem Hierusalem quando subversa est et populum Israel quando subversus est et captivus ductus est. Post hunc apud Graecos Simonides poeta lyricus. Adhibebantur autem funeribus atque lamentis: similiter et nunc.</p> <p>20. Epitaphium Graece, Latine supra tumulum. Est enim titulus mortuorum, qui in dormitione eorum fit, qui iam defuncti sunt. Scribitur enim ibi vita, mores et aetas eorum.</p> <p>21. Poesis dicitur Graeco nomine opus multorum librorum, poema unius, idyllion paucorum versuum, distichon duorum, monostichon unius.</p> <p>22. Epigramma est titulus, quod in Latinum superscriptio interpretatur; ἐπί enim super, γραμμα littera vel scriptio dicitur.</p> <p>23. Epodon in poemate clausula brevis est. Dictum autem epodon, quod accinatur ad speciem elegiaci, ubi praemisso uno longiore, alter brevior componitur, atque in singulis quibusque maioribus sequentes minores quasi clausulae recinunt.</p> <p>24. Clausulas autem lyrici appellant quasi praecisos versus integris subiectos, ut est apud Horatium Beatus ille, qui procul negotiis, deinde sequitur praecisus: Ut prisca gens mortalium; sic et deinceps alterni, quibus aliqua pars deest, et ipsi praecedentibus similes, sed minores.</p> <p>25. Centones apud Grammaticos vocari solent, qui de carminibus Homeri seu Vergilii ad propria opera more centonario ex multis hinc inde compositis in unum sarciunt corpus, ad facultatem cuiusque materiae.</p> <p>26. Denique Proba, uxor Adelphi, centonem ex Vergilio de Fabrica mundi et Evangeliiis plenissime expressit, materia composita secundum versus, et versibus secundum materiam concinnatis. Sic quoque et quidam Pomponius ex eodem poeta inter cetera stili sui otia Tityrum in Christi honorem composuit; similiter et de Aeneidos.</p> <p>XL. De fabula 1. Fabulas poetae a fando nominaverunt, quia non sunt res factae, sed tantum loquendo fictae.</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>Quae ideo sunt inductae, ut ficto mutorum animalium inter se colloquio imago quaedam vitae hominum nosceretur. Has primus invenisse traditur Alcmaeon Crotoniensis, appellanturque Aesopicae, quia is apud Phrygas in hac re polluit.</p> <p>2. Sunt autem fabulae, aut Aesopicae, aut Lybisticae. Aesopicae sunt, cum animalia muta inter se sermocinasse finguntur, vel quae animam non habent, ut urbes, arbores, montes, petrae, flumina. Lybisticae autem, dum hominum cum bestiis, aut bestiarum cum hominibus fingitur vocis esse commercium.</p> <p>3. Fabulas poetae quasdam delectandi causa finxerunt, quasdam ad naturam rerum, nonnullas ad mores hominum interpretati sunt. Delectandi causa fictae, ut eae quas vulgo dicunt, vel quales Plautus et Terentius composuerunt.</p> <p>4. Ad naturam rerum fabulas fingunt, ut Vulcanus claudus, quia per naturam nunquam rectus est ignis; ut illa triformis bestia, prima leo, postrema draco, media ipsa chimera, id est, caprea, aetates hominum per eam volentes distinguere, quarum ferox et horrens prima adolescentia, ut leo, dimidium vitae tempus lucidissimum, ut caprea, eo quod acutissime videat, tum fit senectus casibus inflexis, draco.</p> <p>5. Sic et Hippocentauri fabulam esse confictam, id est, hominem equo mistum, ad exprimendam humanae vitae velocitatem, quia equum constat esse velocissimum.</p> <p>6. Ad mores, ut apud Horatium mus loquitur muri, mustella vulpeculae, ut per narrationem fictam ad id quod agitur verax significatio referatur. Unde et Aesopi tales fabulae sunt ad morum finem relatae; vel sicut in libro Iudicum ligna sibi regem requirunt, et loquuntur ad oleam, et ad ficum, et ad vitem, et ad rubum: quod totum utique ad mores fingitur, ut ad rem quae intenditur, ficta quidem narratione, sed veraci significatione, veniatur.</p> <p>7. Sic et Demosthenes orator fabula usus est adversus Philippum, qui cum ab Atheniensibus postularet ut sibi decem oratores darentur, et discederet, finxit ille fabulam, qua dissuaderet dicens: lupos aliquando pastoribus, quorum diligentiam decipere voluissent, suasisse ut in amicitiam convenirent, ea tamen conditione, si canes, in quibus erat causa iurgiorum, iure illis traderentur; annuisse pastores, et in spem securitatis dedisse canes, quos ovium suarum vigilantissimos custodes habebant. Tunc lupi, adempta omni formidine, omne quod in gregibus illis erat, non pro satietate tantum, verum etiam</p>	<p>Quae ideo sunt inductae, ut fictorum mutorum animalium inter se conloquio imago quaedam vitae hominum nosceretur. Has primus invenisse traditur Alcmeon Crotoniensis, appellanturque Aesopiae, quia is apud Phrygas in hac re polluit.</p> <p>2. Sunt autem fabulae aut Aesopicae, aut Libysticae. Aesopicae sunt, cum animalia muta inter se sermocinasse finguntur, vel quae animam non habent, ut urbes, arbores, montes, petrae, flumina. Libysticae autem, dum hominum cum bestiis, aut bestiarum cum hominibus fingitur vocis esse commercium.</p> <p>3. Fabulas poetae quasdam delectandi causa finxerunt, quasdam ad naturam rerum, nonnullas ad mores hominum interpretati sunt. Delectandi causa fictas, ut eas, quas vulgo dicunt, vel quales Plautus et Terentius composuerunt.</p> <p>4. Ad naturam rerum fabulas fingunt, ut Vulcanus claudus, quia per naturam nunquam rectus est ignis, ut illa triformis bestia Prima leo, postrema draco, media ipsa Chimaera: id est caprea, aetates hominum per eam volentes distinguere; quarum ferox et horrens prima adolescentia, ut leo; dimidium vitae tempus lucidissimum, ut caprea, eo quod acutissime videat; tunc fit senectus casibus inflexis, draco.</p> <p>5. Sic et Hippocentauri fabulam esse confictam, id est hominem equo mixtum, ad exprimendam humanae vitae velocitatem, quia equum constat esse velocissimum.</p> <p>6. Ad mores, ut apud Horatium mus loquitur muri et mustela vulpeculae, ut per narrationem fictam ad id quod agitur verax significatio referatur. Unde et Aesopi tales sunt fabulae ad morum finem relatae, vel sicut in libro Iudicum ligna sibi regem requirunt et loquuntur ad oleam et ad ficum et ad vitem et ad rubum; quod totum utique ad mores fingitur ut ad rem, quae intenditur, ficta quidem narratione, sed veraci significatione veniatur.</p> <p>7. Sic et Demosthenes orator fabulam usus est adversus Philippum, qui cum ab Atheniensibus postularet ut sibi decem oratores darentur, et discederet, finxit ille hanc fabulam qua dissuaderet, dicens lupos aliquando pastoribus, quorum diligentiam decipere voluissent, suasisse ut in amicitiam convenirent, ea tamen conditione, ut si canes, in quibus erat causa iurgiorum, iure illis traderentur: adnuisse pastores et in spem securitatis dedisse canes, quos ovium suarum vigilantissimos custodes habebant. Tunc lupi, adempta omni formidine, omne quod in gregibus illis erat, non pro satietate tantum,</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>pro libidine laceraverunt: Philippum quoque principes populi postulare, quo facilius posset opprimere spoliata custodibus urbem.</p> <p>XLI. De historia</p> <p>1. Historia est narratio rei gestae, per quam ea quae in praeterito facta sunt dignoscuntur. Dicta autem Graece historia, ἀπὸ τοῦ ἱστορεῖν, id est, a videre, vel cognoscere. Apud veteres enim nemo conscribebat historiam, nisi is qui interfuisset, et ea quae conscribenda essent vidisset. Melius enim oculis quae fiunt deprehendimus, quam quae auditione colligimus.</p> <p>2. Quae enim videntur sine mendacio proferuntur. Haec disciplina ad grammaticam pertinet, quia quidquid dignum memoria est, litteris mandatur. Historiae autem ideo monumenta dicuntur, quod memoriam tribuunt rerum gestarum. Series autem dicta per translationem a sertis factorum invicem comprehensorum.</p> <p>XLII. De primis auctoribus historiarum.</p> <p>1. Historiam autem primus apud nos Moyses de initio mundi conscripsit. Apud gentiles vero primus Dares Phrygius de Graecis et Troianis historiam edidit, quam in foliis palmarum ab eo conscriptam esse ferunt.</p> <p>2. Post Daretem autem in Graecia Herodotus primus historicus habitus est. Post quem Pherecydes claruit iis temporibus quibus Esdras legem scripsit.</p> <p>XLIII. De utilitate historiae</p> <p>1. Historiae gentium non impediunt legentes in iis quae utilia dixerunt. Multi enim sapientes praeterita hominum gesta ad institutionem praesentium historiis indiderunt.</p> <p>2. Si quidem et per historiam summa retro temporum annorumque supputatio comprehenditur, et per consulum regumque successum multa necessaria perscrutantur.</p> <p>XLIV. De generibus historiae.</p> <p>1. Genus Historiae triplex est. Ephemeris namque appellatur unius diei gestio. Hoc apud nos diarium vocatur. Nam quod Latini diarium, Graeci ephemerida dicunt.</p> <p>2. Kalendaria appellantur quae in menses singulos digeruntur.</p> <p>3. Annales sunt res singulorum annorum. Quaecunque enim digna memoriae domi militiaeque, mari ac terra, per annos in</p>	<p>verum etiam pro libidine laceraverunt. Philippum quoque principes populi postulare, quo facilius possit opprimere spoliata custodibus urbem.</p> <p>XLI. De historia</p> <p>1. Historia est narratio rei gestae, per quam ea, quae in praeterito facta sunt, dinoscuntur. Dicta autem Graece historia ἀπὸ τοῦ ἱστορεῖν, id est a videre vel cognoscere. Apud veteres enim nemo conscribebat historiam, nisi is qui interfuisset, et ea quae conscribenda essent vidisset. Melius enim oculis quae fiunt deprehendimus, quam quae auditione colligimus.</p> <p>2. Quae enim videntur, sine mendacio proferuntur. Haec disciplina ad Grammaticam pertinet, quia quidquid dignum memoria est litteris mandatur. Historiae autem ideo monumenta dicuntur, eo quod memoriam tribuunt rerum gestarum. Series autem dicta per translationem a sertis florum invicem comprehensarum.</p> <p>XLII. De primis auctoribus historiarum</p> <p>1. Historiam autem apud nos primus Moyses de initio mundi conscripsit. Apud gentiles vero primus Dares Phrygius de Graecis et Troianis historiam edidit, quam in foliis palmarum ab eo conscriptam esse ferunt.</p> <p>2. Post Daretem autem in Graecia Herodotus historiam primus habitus est. Post quem Pherecydes claruit his temporibus quibus Esdras legem scripsit.</p> <p>XLIII. De utilitate historiae</p> <p>1. Historiae gentium non impediunt legentibus in his quae utilia dixerunt. Multi enim sapientes praeterita hominum gesta ad institutionem praesentium historiis indiderunt, siquidem et per historiam summa retro temporum annorumque supputatio comprehenditur, et per consulum regumque successum multa necessaria perscrutantur.</p> <p>XLIV. De generibus historiae</p> <p>1. Genus historiae triplex est. Ephemeris namque appellatur unius diei gestio. Hoc apud nos diarium vocatur. Nam quod Latini diurnum, Graeci ephemerida dicunt.</p> <p>2. Kalendaria appellantur, quae in menses singulos digeruntur.</p> <p>3. Annales sunt res singulorum annorum. Quaequae enim digna memoriae domi militiaeque, mari ac terrae per annos in</p>

Arevalo (1798)	Lindsay (1911)
<p>commentariis acta sunt, ab anniversariis gestis annales nominaverunt.</p> <p>4. Historia autem multorum annorum vel temporum est; cuius diligentia annui commentarii in libris delati sunt. Inter historiam autem et annales hoc interest, quod historia est eorum temporum quae vidimus, annales vero sunt eorum annorum quos aetas nostra non novit. Unde Sallustius ex historia; Livius, Eusebius et Hieronymus ex annalibus et historia constant.</p> <p>5. Inter historiam, et argumentum, et fabulam interest. Nam historiae sunt res verae, quae factae sunt. Argumenta sunt quae, etsi facta non sunt, fieri tamen possunt. Fabulae vero sunt quae nec facta sunt, nec fieri possunt, quia contra naturam sunt.</p>	<p>commentariis acta sunt, ab anniversariis gestis annales nominaverunt.</p> <p>4. Historia autem multorum annorum vel temporum est, cuius diligentia annui commentarii in libris delati sunt. Inter historiam autem et annales hoc interest, quod historia est eorum temporum quae vidimus, annales vero sunt eorum annorum quos aetas nostra non novit. Unde Sallustius ex historia, Livius, Eusebius et Hieronymus ex annalibus et historia constant.</p> <p>5. Item inter historiam et argumentum et fabulam interesse. Nam historiae sunt res verae quae factae sunt; argumenta sunt quae etsi facta non sunt, fieri tamen possunt; fabulae vero sunt quae nec factae sunt nec fieri possunt, quia contra naturam sunt.</p>